

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin

Diplomová práce

**DĚJINY CÍRKVE BRATRSKÉ
V BENÁTKÁCH NAD JIZEROU
s přihlédnutím ke kontextu doby**

Vedoucí práce: doc.ThLic. Martin Weis, Th.D

Autor práce: Alena Smiková

Studijní obor: Pastoračně sociální asistent

Ročník: 5.

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Alena Šušíková

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. ThLic. Martinu Weisovi, Th.D
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Děkuji také své rodině, která mě při psaní této práce velmi podporovala.

OBSAH

ÚVOD	6
1 HISTORIE CÍRKVE BRATRSKÉ	8
1.1 Historie vzniku Svobodné reformované církve	8
1.1.1 Náboženské hnutí ve východních Čechách na konci 19. století	9
1.1.2 Americká misie v Praze – American Board	10
1.1.3 Založení Svobodné reformované církve	11
1.1.3.1 Spojení Svobodné evangelické církve s církví Svobodnou reformovanou	13
1.1.4 Významné osobnosti na počátku Svobodné reformované církve	14
1.2 Historický vývoj jména Církve bratrské	16
1.3 Diakonsko-sociální práce	20
1.4 Utiskovaná Jednota českobratrská v letech 1939-1968	23
2 HISTORIE MĚSTA BENÁTEK NAD JIZEROU	27
2.1 Stručný pohled na vznik a vývoj města Benátek	27
2.2 Rod pánů z Donína a jejich církevní přínos	29
2.3 Benátky za vlády Rudolfa II.	31
2.4 Benátky za Třicetileté války a rekatolizace	32
2.5 Některé reformy Josefa II. v Benátkách	33
2.6 Benátky v 19. a 20. století	34
2.6.1 Benátky v období okupace a socialismu	35
3 HISTORIE CÍRKVE BRATRSKÉ V BENÁTKÁCH NAD JIZEROU	37
3.1 Počátky protestantizmu v Benátkách	37
3.2 Historie vzniku Jednoty českobratrské v Benátkách	38
3.3 Historie budovy	45
3.4 Stanice Jednoty českobratrské v Benátkách	47
3.5 Jednota českobratrská v Benátkách v době komunistického útlaku	51
3.5.1 Sdružení mládeže Jednoty českobratrské v Benátkách	54

3.6 Problémy Církve bratrské v Benátkách	56
3.6.1 Snaha o připojení stanice v Horních Počernicích	56
3.6.2 Nevysluhování svaté večeře Páně	61
3.6.3 Společné modlitby	62
3.6.4 Nezdravé vlivy	62
3.7 Ekumenické vztahy	63
3.8 Mezinárodní vztahy a misijní činnost	66
4 KAZATELÉ CÍRKVE BRATRSKÉ V BENÁTKÁCH NAD JIZEROU	68
4.1 Václav Svoboda	68
4.2 Pravdomil Enoch Dostál	69
4.3 Ondrej Prištiak	72
4.4 Ludovít Fazekaš	72
4.5 Ludvík Rejchrt	73
4.6 Jan Komrska	75
4.7 Pavel Černý	75
4.8 Miroslav Palát	76
4.9 Prozatimní kazatelé: Jan Cvrček a Alexandr Havránek	78
4.10 Daniel Heczko	78
4.11 Miloslav Kloubek	79
4.12 Pavel Plchot	80
4.13 Petr Dvořáček	80
ZÁVĚR	81
PRAMENY	82
SEZNAM ZKRATEK	85
SEZNAM PŘÍLOH	86
PŘÍLOHY	87
ABSTRAKT	112
ABSTRACT	113

ÚVOD

Jsem vděčná, že mi bylo umožněno napsat diplomovou práci na téma: „*Dějiny Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou s přihlédnutím ke kontextu doby*“ na Teologické fakultě v Českých Budějovicích. Cením si ekumenického přístupu, který jsem vnímala již za studia.

Téma diplomové práce jsem zvolila z několika důvodů. Základním důvodem je skutečnost, že od dětství navštěvuji Církev bratrskou v Benátkách nad Jizerou a mé duchovní kořeny jsou úzce spjaty právě s tímto společenstvím věřících. Proto mě osobně začala zajímat historie církve, do níž patřím a jejíž budoucnost také pomáhám vytvářet. Druhým podstatným důvodem, který ovlivnil mé rozhodnutí pro výše uvedené téma práce je fakt, že v roce 2006 si bude Církev bratrská v Benátkách nad Jizerou připomínat 80 let od založení samostatného sboru. Byla bych ráda, kdybych touto prací mohla přiblížit skutečnosti, které předcházely současnosti, také dalším lidem.

Jak bylo naznačeno, budeme se zabývat minulostí Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou. Nezůstaneme pouze u tohoto tématu, ale pro dokreslení souvislostí stručně projdeme historii Církve bratrské a historii města Benátek nad Jizerou.

Hlavním cílem práce je umožnit čtenáři vhled do dané problematiky. Vzhledem k vymezenému tématu a typu práce jsem se zaměřila jen na některé záležitosti pojící se k danému tématu. Určitě by bylo přínosné, kdyby bylo možné jít v jednotlivých tématech více do hloubky a důkladněji prověřit nejasné záznamy. V této práci však nejde o podání vyčerpávajících informací, ale o přiblížení dané tematiky.

Základní metodou při zpracování tématu bylo bádání v archivech, jelikož existující literatury, která by pojednávala o tomto tématu, je velmi málo. Hlavním zdrojem archiválií byl neutříděný a nezpracovaný archiv Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou, který byl uskladněn v „krabicích od bot“ a na podobných místech. Bylo náročné jej roztrždit alespoň podle základních údajů a let. Zjistila jsem, že sborový archiv skýtá mnoho zajímavých dokumentů z historického hlediska, ale přesto nebyly informace pro danou tematiku dostačující. Očekávala jsem, že dalším podstatným zdrojem informací bude Archiv Církve bratrské v Praze. Avšak po povodni v r. 2002 bylo mnoho dokumentů nenávratně poničeno. Přístupné zůstaly časopisy, které pouze útržkovitě vypovídají o dějinných událostech. Státní památkový archiv a Státní oblastní archiv v Praze byly pomoci při doplňování informací

o městě Benátky nad Jizerou, ale o Církvi bratrské nebylo nalezeno nic. Tak podobně ani v Okresním archivu v Mladé Boleslavi nebyly k danému tématu přínosné materiály.

Doplňující metodou diplomové práce jsou dotazníky vyplněné dosud žijícími kazateli, kteří působili v Církvi bratrské v Benátkách nad Jizerou. Původně jsem zamýšlela, že bych rozhovory s kazateli nahrála na diktafon, ale vzhledem k závažným zdravotním komplikacím jsem musela od této metody ustoupit. Kazatelům byly rozeslány dotazníky e-mailem (pouze jeden respondent odpovídal poštou). Nakonec se podařilo získat odpovědi od všech sedmi respondentů, které jsem zveřejnila v Příloze XII a v textu jsem použila některé odpovědi respondentů. Velkým přínosem dotazníkové metody byly osobní zkušenosti, které nejsou nikde jinde zaznamenány. Jde především o popis ekumeny v Benátkách nad Jizerou a okolí s přihlédnutím ke vztahu s Římskokatolickou církví.

Kromě materiálů získaných z jednotlivých archivů, tvoří základní literaturu knihy tištěné převážně pro vnitřní potřebu Církve bratrské a některé z nich nebyly ani knižně vydány. Literatura pojednávající o historii města Benátky nad Jizerou byla získána z knihoven. Další, málo použitý zdroj informací, tvoří internetové stránky.

Struktura práce je dělena do čtyř základních oblastí. První pojednává o Církvi bratrské obecně. Zabývá se jejím vznikem, vývojem, hledání výstižnějšího názvu a dalšími podstatnými otázkami. Druhá část se zaměřuje na stručnou historii města Benátek nad Jizerou. Třetí kapitola vychází z předchozích dvou částí a je stěžejním tématem této práce. Jedná se o dějiny Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou s přihlédnutím ke kontextu doby. Navazující čtvrtá část pojednává o životech třinácti kazatelů spojené s Církví bratrskou v Benátkách nad Jizerou.

Pro mě osobně bylo získávání materiálů pro téma o historii Církve bratrské velmi obohacující. Dozvěděla jsem se skutečnosti, které mi byly dříve skryty. Z některých záležitostí jsem byla povzbuzená, z jiných zklamaná. Přála bych si, abych touto prací mohla přispět k lepšímu porozumění této problematice všem, kteří se o ní zajímají.

1 HISTORIE CÍRKVE BRATRSKÉ

V kapitole o historii Církve bratrské (dále CB) se budeme zabývat obdobími, která předcházela vzniku nové denominace (od Svobodné reformované církve po dnešní CB). Projdeme diakonsko-sociální práci, ve které byla a je CB stále aktivní. Neopomeneme ani těžké období v české minulosti, jenž s sebou mimo jiné přineslo utiskování církve.

1.1 Historie vzniku Svobodné reformované církve

Vznik CB lze vnímat ve dvou hlavních liniích. První linií bylo napojení evangelické církve na zahraniční misii. A tím, původně Svobodná reformovaná církev (dále SRC), později Jednota českobratrská a nyní CB, vznikla z evangelizační práce amerických misionářů. Druhou linií tvořilo náboženské hnutí ve východních Čechách.¹ O obou liniích budeme podrobněji hovořit.

Tehdejší situaci v České zemi vnímal historik Zelinka takto: „*Naše země pod nadvládou vídeňského dvora, jenž byl cele oddán Římu, dosud nesla viditelné stopy protireformační činnosti dřívějších dob. Valná část obyvatelstva byla ve svazku s církví římsko-katolickou, která nepřijímala nic nekatolického. Doba temna nebyla ještě úplně rozptýlena.*“²

Mnoho desetiletí uplynulo od vydání Tolerančního patentu (r. 1787) a dvě evangelické církve – *augsburského vyznání* (luteráni) a *helvétského vyznání* (kalvinisté) – prodělaly již svůj vývoj. V obou evangelických církvích se začala projevovat větší volnost a svoboda, která ovšem nepřispívala duchovní stránce. Mnozí faráři, kladli malý nebo žádný důraz na vnitřní život a nepřáli jakémukoli duchovnímu probuzení. Na druhé straně byli i evangeličtí faráři, kteří nebyli spokojeni s tehdejším stavem církve a hledali řešení pro duchovní obnovu církve.³

¹ REJCHRT, Luděk. *Taková dlouhá cesta*, vyprávění z dějin církve, vyd. Praha : KALICH, 1992, s. 219.

² ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin Svobodné reformované církve a Jednoty českobratrské za sedmdesát let 1880-1950*, rozmnožila Rada Jednoty českobratrské pro vlastní potřebu a pro potřeby sborů jako neprodejné výtisky, Praha, 1950, s. 2.

³ Tamtéž: s. 3-4.

1.1.1 Náboženské hnutí ve východních Čechách na konci 19. století

V náchodském a novoměstském kraji se proti reformaci nepodařilo, přes všechno úsilí, vymýtit odkaz dříve zde velmi rozšířené Jednoty bratrské. Byly to kraje, které ještě před Tolerančním patentem byly velkou odběratelkou kralických Biblí, jež tam byly tajně přenášeny přes hranice. Po vydání Tolerančního patentu se v té oblasti přihlásila celá řada rodin k reformovanému sboru se sídlem v Klášteře nebo Černíkově. Ústřední osobou, která se podílela na církevní reformě byl **Jan Balcar** (1832 - 1888). Narodil se v Horní Radechové u Náchoda a pocházel z chudých poměrů katolické rodiny. Netrvalo dlouho a musel si začít sám na sebe vydělávat, i když přímo prahnul po vzdělání. Pravidelně chodil spolu s dalšími do katolického kostela, ale kvůli sporům s úřady vystoupilo kolem r. 1855 asi 30 členů, včetně Balcara, a přidali se k reformované církvi v Klášteře. Balcar však začal rozpoznávat nedostatky i reformované církve a proto usiloval o povznesení církve komplexně.⁴ Pravděpodobně bychom křivdili Balcarovi, kdybychom tvrdili, že hned jak zjistil problémy v církvi, snažil se vytvořit novou SRC. Balcar spíše chtěl povznést dosud fungující reformovanou církev v duchovním smyslu. Jako každý člověk, tak i Balcar měl své přátele, ale také odpůrce.

I když se již v té době jasně jevily obrysy nové Svobodné církve, Balcar stále pamatoval na svou mateřskou církev a její vývoj mu ležel na srdci. Situace se však tak vyhrotila, že Balcarovi a jeho skupině přišel vhod nový církevní zákon vydaný v r. 1868, jímž se připouštěl výstup z církvi státem uznaných. Toho roku vystoupilo s Balcarem z reformované církve asi 40 lidí a tím byl dán základ k založení Svobodné církve. Situaci popisuje Zelinka: „*Hlouček sester a bratří byl rozptýlen po Orlických horách. Tak se shromažďovali na několika místech a sloužili Slovem: Balcar, Hauk, Světlík, občas i Josef Hejzlar a Jozue Poul. Nově vznikající společenství řešilo otázku stálého kazatele, ale žádný z kázajících neměl teologické vzdělání.*“⁵ R. 1870 se uskutečnila volba budoucího kazatele. Navrženi byli 3 kandidáti (Balcar, Hauk, Světlík), z nichž nejvíc hlasů získal Balcar. Byl ustanoven kazatelem, ale nastaly další potíže. Balcar byl dosud kolportérem skotské biblické společnosti s pevným platem. Toho místa se v srpnu r. 1870 vzdal, aby měl více času pro službu svěřeného sboru. Prostí a nemajetní členové sboru, kteří si těžce vydělávali na život většinou tkalcovstvím, mohli poskytnout svému kazateli sotva čtvrtinu platu pro obživu rodiny. Proto žil zpočátku

⁴ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 4-6.

⁵ Tamtéž: str. 5.

z výdělku práce své rodiny. Počátky práce byly velmi náročné. Bylo nutné překonávat i velké vzdálenosti. Nakonec r. 1870 byl Balcar ordinován za kazatele SRC v Emdenu.⁶

Nová, samostatná evangelická církev měla tedy své první ohnisko v Bystrém v Orlických horách, kde zaséváním Skotské misijní společnosti probíhalo duchovní probuzení lidí. Tato církev přijala za jediné pravidlo své víry Boží slovo a odmítala vše, co se nesrovnávalo s Písmem.⁷

1.1.2 Americká misie v Praze - American Board

Druhé ohnisko se působením Americké misijní společnosti z Bostonu rozhořelo r. 1881 v Praze, kterého se po Balcarově smrti ujalo vedení v čele s kazatelem Aloisem Adlofem. R. 1891 se obě nové církve sloučily – Svobodná evangelická církev a SRC. O této situaci se ještě zmíníme později.

Postupem doby dospěla církev ke *kongregačně presbyternímu* zřízení. To znamená, že sbor je veden členským shromážděním a zároveň zvolenými presbytery (staršovstvo). Celá církev je řízena církevním výborem (poradní a výkonný orgán volený konferencí, to znamená, že nejvyšší církevní orgán je složen z kazatelů a zástupců sborů). Protože SRC zastávala stanovisko nezávislosti na státu, obě zahraniční misijní společnosti do určité míry podporovaly finančně sbory a někteří misionáři se dokonce stali členy církevního výboru. Jako symbol bratrství s Americkou a Skotskou církví přijala SRC Heidelberské, Westminsterské vyznání víry a katechismus, i když neudržovala žádné přímé styky. Přijala též Českobratrský katechismus. Proto konference konaná r. 1904 byla důležitým mezníkem ve vnitřním budování SRC.⁸

Bostonská misijní společnost se na jaře r. 1872 rozhodla, že svůj vliv rozšíří i na oblast s převážnou většinou vyznavačů katolicismu. Mělo to být zejména Rakousko, Itálie a Mexiko. V té době byl na návštěvě v Bostnu cañihradský misionář Jindřich V. Schauffler a přišel s návrhem, zda by misijní činnost American Board mohla začít v Rakousku. Tajemník

⁶ *Od reformace k zítřku*. kolektiv autorů, vyd. Synodní rada českobratrské církve evangelické v Ústředním církevním nakladatelství, odpovědný redaktor edice KALICH ThDr. F. M. Dobiáš, Praha, 1956, s. 143-149; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 6-8.

⁷ KOŠŤÁL, Miroslav. *Probuzení v druhé polovině 19. století a Svobodná církev reformovaná 1880-1919*. In: *Sto let ve službě evangelia (1880-1980)*. [ed. J. MICHAL], Jubilejní sborník Církve bratrské, vyd. Církev bratrská pro vnitřní potřebu, Praha, 1980, č. 4/1980. AA27,32. s. 9.

⁸ Tamtéž: s. 33-39; *Ottův slovník naučný*, sv. 24, s. 452-453, heslo: *Svobodná reformovaná evangelická církev od kazatele M. Kováře*.

společnosti Albert W. Clark byl připraven odcestovat do Rakouska s rodinou, ale ještě sháněl další rodinu ochotnou tuto misijní cestu podniknout. Pozval k účasti Edwina A. Adamse (kazatele ze sousedního sboru), který návrh přijal. Byly tedy 3 hlavní postavy těchto misijních počátků: Schauffler, Clark a Adams. Schauffler se setkal osobně s Balcarem a po seznámení se s rakouskými poměry se americká společnost rozhodla, začít s prací v Čechách, konkrétně v Praze, a pak v Tyrolsku. Původním záměrem bylo podepření snahy duchovního obživení ve stávajících reformovaných církvích augšpurského vyznání. Tato snaha však nebyla přijata, proto tedy začali pomáhat zakládat nové sbory.⁹

Tak se stalo, že 1.11.1872 přicestovaly všechny 3, výše zmíněné, rodiny do Prahy, do nového neznámého působiště. Po krátkém seznámení s okolím se začali misionáři ohlížet po příhodné místnosti, kde by se mohla konat shromáždění. V Bartolomějské ulici, na Starém Městě v Praze, pronajali misionáři v čísle 348/16 bývalé skladiště, které přizpůsobili pro společné setkávání. Po dvou státních zákazech, svolil tehdejší policejní ředitel Deder, aby se mohla konat shromáždění ve výše zmíněné ulici. Tak se první bohoslužba konala 7.12.1873. Misionáři nehleděli na církevní příslušnost těch, kteří pomáhali při zakládání nového sboru. Dbali o to, aby noví pomocníci odpovídali duchovní stránce jejich požadavkům. Žádali, aby to byli upřímně věřící lidé v Ježíše Krista. Tak se mezi misionáře přidávali stále další čeští služebníci.¹⁰

1.1.3 Založení Svobodné reformované církve

Radostný rozmach díla evangelia byl citelně ovlivněn otázkou, jak naložit s církevní příslušností těch, kteří se vlivem misijní činnosti obrátili a většinou vystoupili z katolické církve, aniž by se přihlásili k některé církvi státem uznané. Rozhodování nebylo snadné. Misionáři cítili závazek, který přijali při příjezdu do české vlasti, že totiž nebudou zakládat novou církev za předpokladu utvoření svobodné a jimi vedené skupiny věřících, znovuzrozených v rámci reformované církve. Tento předpoklad sice nebyl uskutečněn, čímž závazek padl, ale představitelé misie se přeci jen rozmýšleli, mají-li učinit ten rozhodný krok k založení nové církve. Když se pak ukázalo, že by v opačném případě museli svou misijní

⁹ PORTER, J. S. *An Austrian Mission Scrap Book*, Boston, 1909; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 9-12.

¹⁰ *Sto let ve službě evangelia*, s. 22-28.

práci opustit a členům dát na vůli, budou-li se chtít přihlásit k reformované církvi, či zůstat nadále před zákonem jako bez vyznání, rozhodli se pro to, aby uvedli v život novou církev.¹¹

V r. 1879 misionáři se svými spolupracovníky sestavili „Vyznání víry a zřízení Svobodné církve křesťanské“, rozdali ho těm, kteří vystoupili z katolické církve a pozvali je na schůzi, která se konala 27.5.1880. Tato schůze však nedospěla k žádoucímu závěru ohledně budoucího jména nové denominace, protože účastníci nebyli dost podrobně předem informováni, takže se nedosáhlo shody. Teprve druhá schůze, která byla svolána na 3.6.1880 v omezeném počtu účastníků odhlasovala předložený návrh. Nová církev si dala jméno: **Svobodná reformovaná církev**, aby se vyjádřilo společenství s reformovanou církví pokud se týkalo učení. Na této zahajovací schůzi církve byla určena aktivní volitelnost od 18. roku a pasivní volitelnost od 24. roku do staršovstva sboru. Do staršovstva byli zvoleni na tři roky J. Novotný, na dva roky Hodek a na jeden rok Burda. Zvoleni byli i dva diakoni. Usnesení se týkalo i svatě večere Páně, která se měla slavit každé 2 měsíce, a před ní se měla vždy konat schůze za účelem přijímání nových členů.¹²

Tak 3. červen 1880 zůstal v paměti jako nezapomenutelná událost pro další vývoj nově vzniklé denominace, na které se shodují všechny použité materiály. Byl ustanoven první sbor SRC v Praze, kde se k misionářům přidávali mladí lidé. Prvním kazatelem byl v r. 1888 mladý bohoslovec Alois Adlof, který přes 40 let působil nejen v Praze, ale i v dalších sborech. V r. 1880 bylo v nově vzniklé církvi 12 členů. Následující rok počet vzrostl na 63 a shromáždění stále získávala na počtu účastníků.¹³

Dřívější přátelské vztahy s evangelíky postupně ochladly. Ani státní církevní úřad nechtěl uznat svébytnost SRC, proto ji nazýval „*sekta Novotnovců*“ – podle Jindřicha Novotného, který měl rozhodující vliv při utváření nové denominace. Zelinka o Jindřichu Novotném napsal: „*Byl však člověkem nesnášenlivým a osobně ctižádostivým. Stal se kamenem úrazu nově vzniklé církve, a proto byl v říjnu 1884 propuštěn z práce kazatele. Tento zárok byl velmi tvrdý, ale nezbytný a stal se mezníkem k dalšímu rozmachu církve.*“¹⁴

¹¹ 120 let v Božích službách. [ed. J. ŠTĚPÁN], 120 let prvního pražského sboru, vyd. sbor Církve bratrské, Praha 1, Soukenická 15, 2000, s. 12; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 16-17.

¹² ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 17; *Sto let ve službě evangelia*, s. 23-24.

¹³ 120 let v Božích službách, s. 9-11; Sborový archiv Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou (dále SACB v Benátkách), nezpracovaný fond: *Vzpomínky Benjamina Věka*, nedatováno, nestránkováno.

¹⁴ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 18-19.

1.1.3.1 Spojení Svobodné evangelické církve s církví Svobodnou reformovanou

Brzy po Balcarově smrti část členů, která si přála spojení s SRC, se odtrhla od těch, kteří lpěli na naprosté samostatnosti tehdejší Svobodné evangelické církve. Bylo to těžké období, kdy se rozštěpila církev uvnitř a zprerhané nitky se velmi těžce opět spojovaly.

Na podzim r. 1891 se obě představitelé obou církví dohodli, že budou konat společná shromáždění, že je zbytečné, aby v Čechách vedle sebe byly 2 svobodné církve, které měly týž cíl a dělilo je jen zřízení. Právě tak jak se v SRC kongregační zřízení neuplatňovalo v církevní praxi důsledně, tak i ve Svobodné evangelické církvi mělo zřízení presbyterní značné odchylky od vyhraněného způsobu. Neuplynul ani celý rok a v srpnu 1892 došlo k usnesení, že sbor Svobodné evangelické církve české vstoupil ve svazek s SRC. Shodli se na společném jménu: *Svobodná reformovaná církev kongregačního zřízení*.¹⁵

Sbory SRC vznikaly nejen v Čechách, ale i za hranicemi. V tehdejším hlavním městě rakouské říše (Víděň), žila početná česká menšina. Již v r. 1894 tam byl přijat první člen a jejich počet rostl. Nejprve se tato práce obstarávala dojížděním kazatelů z Čech a místními věřícími, později skupina věřících získala vlastního kazatele. Dalším místem, kam se SRC šířila bylo Polsko, Rumunsko a též Německo (**Delmenhorst**). V stěhovaci horečce na počátku 20. století se také několik členů SRC usadilo nedaleko Brém v Delmenhorstu. Zpočátku místní členové obhospodařovali sbor sami a jednou za 2 měsíce si zvali kazatele z Čech, který mezi nimi obvykle pobyl několik dní a sloužil kázáním slova Božího a vysluhováním svátostí. Vedli si velmi čile a žádali o to, aby byli prohlášeni samostatným sborem. To se stalo v r. 1906 a zanedlouho přivítal delmenhorstský sbor svého stálého kazatele Františka Dostála. Po první světové válce se však tento sbor odstěhováním členů rozpadl.¹⁶

Pro zajímavost můžeme uvést některá jména z matriky sboru SRC v Delmenhorstu: Bohuslav Černý, narozen v Praze r. 1858. František Dostál z Moravské Třebové, narozen 1876, který byl kazatelem v Delmenhorstu. Marie Bauerová, rozená Dolejší z Českých Budějovic, narozena 14.3.1887, r. 1912 se vrátila do sboru budějovického. Karel Sitta

¹⁵ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jěbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 28-29; *Od reformace k zítřku*, s. 158-165; *120 let v Božích službách*, s. 18-19.

¹⁶ *120 let v Božích službách*, s. 35-36; SACB v Benátkách: *Vzpomínky na kazatele P. E. Dostála*, napsané Samuelem Vernerem, 1970.

z Jabkenic u Mladé Boleslavi, narozen 5.12.1881, působil v Delmenhorstu s rodinou. Anna Zdychincová, narozená v Husinci 1891, byla propuštěna zpět do husineckého sboru r. 1908.¹⁷

V matrice dětí SRC v Delmenhorstu byla například jména: Víra Rut Dostálová, narozena 13.3.1902 a Pravomil Enoch Dostál, narozen 18.3.1904, pozdější kazatel Jednoty českobratrské v Benátkách, otec – František Dostál, matka – Aloisie Dostálová.¹⁸

1.1.4 Významné osobnosti na počátku Svobodné reformované církve

Jak jsme se již zmínili, průkopníkem náboženského hnutí ve východních Čechách byl Jan Balcar, o kterém jsme se stručně zmínili v souvislosti s jeho kazatelskou činností v Bystrém v Orlických horách. V této části se zaměříme na další významné osobnosti, které též ovlivnily vývoj SRC v Čechách.

ALOIS ADLOF (1861 - 1927)

Byl jednou z nejvýznamnějších osobností vznikající SRC. Působil jako dlouholetý kazatel pražského sboru. Narodil se 16.8.1861 v Hořicích v Podkrkonoší, kde začalo jeho duchovní probuzení. Dětství prožil v chudobě a ve třech letech přišel o svého otce, který zemřel na následek úrazu na stavbě. Byl z devíti dětí, ale pouze tři se dožily dospělého věku. Aloisova babička, která byla členkou františkánského řádu, mu jednou dala dvě knížky, které se jej zvláštním způsobem dotýkaly: *Veliký nebeklíč* a *Modlitby k srdci Pána Ježíše*.¹⁹

Vyrůstal v katolické rodině a s vlivem protestantismu se setkal při pročitání Husovy Postily. Vystudoval gymnázium, poté mu byl dovolen 1 studijní rok v Basileji a později se dal na studium teologie ve Švýcarsku. Spolupracoval s misionářem Clarkem a Adamsem. Patřil mezi prvních 12 členů SRC.²⁰

Jeho kázání byla jasná a přímá. Pro příklad uvedeme krátkou ukázkou z kázání „Přijď Tvé království“: „*Těším se upřímně na Jeho příchod. Toužím vroucně po NĚm. Až přijde, budu proměněn. Až přijde, církev Jeho bude bez poskvrny a vrásky. Teď tak mnoho zlého je mezi*

¹⁷ DOSTÁL, František. *Matrika členů sboru Svobodné reformované církve evangelické v Delmenhorstu*, vedena od roku 1906.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ *120 let v Božích službách*, s. 21-25.

²⁰ Tamtéž: s. 26-30; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 16-17; V Příloze I na s. 87 je zveřejněn dopis Aloise Adlofa a jeho fotografie z r. 1925.

dítěmi Božími. Mistr utiskuje dělníka, dělník šidí mistra. Věřící paní s věřící služkou nesnášejí se, poněvadž paní je panská a služka nepoddajná. Chudý člověk je méně vážen než bohatý. Lásky zchladla, horlivost ustála, vroucnost ochábla. Vidím to na sobě. Vidím to na církvi a děsím se toho. Všude milování věcí vezdejších, všude vypínavost, nekajícnost, všude nepoddajnost. Chudý je domýšlivý, bohatý pyšný. Už je nejvyšší čas, by Pán Ježíš přišel a napravil všechny věci.“²¹

ALBERT WARREN CLARK (1842 - 1921)

Narodil se r. 1842 v Georgii v rodině přímých potomků vystěhovalců pro víru ze Skotska v 17. století. Otce ztratil ještě jako malý hoch a o matku přišel v osmi letech. Odešel ke svému strýci, který byl kazatelem a dobrým vychovatelem. Ve 13 letech uvěřil a později se dal na studium teologie. Absolvoval bohoslovecký evangelický seminář v Andoveru. První sbor, ve kterém působil, byl v Portlandu. V jeho činnosti mu pomáhala i jeho choť, která jej věrně doprovázela i s dětmi na jeho misijních cestách. Zemřel r. 1921 v Bostonu. Do poslední chvíle usiloval se vrátit do Československa. Tvrdil, že „*tam zůstalo jeho srdce*“.²²

Byl zakladatelem, organizátorem a vůdcem Křesťanské Snahy. Cíl Křesťanské Snahy lze shrnout slovy Clarka: „*Křesťanská Snaha usiluje v první řadě o obecnství a jednotu křesťanů v jednotlivých zemích a na světě vůbec.*“ A „*Základní a podstatné zásady Křesťanské Snahy jsou, věřím, čtyři a jen čtyři: Vyznání Krista, služba pro Krista, obecnství s lidem Kristovým a oddanost církvi Kristově.*“²³ Netrvalo dlouho a jeho práce s mládeží se rozšířila v ostatních státech Ameriky a později se stala organizací mezinárodní. V Evropě se Snaha rozšířila nejprve v Anglii, dále v Itálii, Irsku, Dánsku, Norsku, Švédsku, Finsku a Německu. Též v Rakousko-Uhersku se pokusil Clark založit Křesťanskou Snahu. Nejprve narazil na odpor jezuitů. Setkal se tam však i s některými přáteli, zvláště se svým krajanem J. S. Porterem, který působil již řadu let v Čechách. Pomohl Clarkovi v začátku působení Křesťanské Snahy v České zemi. Výborného spolupracovníka a přítele našel Clark v A. Adlofovi. Mimo Československo navštívil Clark ještě Polsko, Maďarsko, Jugoslávii, Rumunsko, apod. Jeho vliv se rozšířil i v Asii a ani Austrálie nezůstala nedotčena touto prací.²⁴

²¹ *120 let v Božích službách*, s. 28-29.

²² V. SVOBODA. Světový vliv Dra F.E.Clarka, zakladatele světového svazu mládeže C.E., s. 5-12; Sto let ve službě evangelia, s. 182; V Příloze II na s. 88 je zveřejněna fotografie A. W. Clarka.

²³ V. SVOBODA. *Světový vliv Dra F.E.Clarka, zakladatele světového svazu mládeže C.E.*, s. 75.

²⁴ Tamtéž: s. 13-66.

JOHN SOLOMON PORTER (1862 - 1938)

Narodil se 1.3.1862 v Gileadu. Byl žákem A. W. Clarka, který jej výrazně ovlivnil v misijní činnosti. Po vystudování bohosloveckého semináře se přihlásil k misijní společnosti pro práci v Čechách. S houževnatostí se věnoval studiu češtiny a český jazyk si osvojil téměř dokonale. Přilnul k českému národu a nejednou Čechy prohlásil za svůj domov. Porter byl kazatelem, který se uměl přiblížit k lidem, pečlivě si připravoval kázání a jeho návštěvy ve sborech patřily ke svátkům. Byl též praktický v hospodářských otázkách církve. Jméno Porter, jeho osobnost i práce patří neodmyslitelně k dějinám SRC. Zemřel r. 1938 v Praze.²⁵

1.2 Historický vývoj jména Církve bratrské

Spokojenost s pojmenováním nově vzniklé denominace SRC netrvalo dlouho. Tehdejší členové vnímali, že jsou bez tradice a bez mnohaletých zkušeností předchůdců. Jakoby tato církev hledala svou identitu, své místo. Potřeba mít pevné církevní kořeny se projevila ve snaze najít vhodnější nové jméno a pokusem spojit se s jinou, již déle existující denominací.

Tehdy ještě **Svobodná reformovaná církev** se podílela na projednávání otázky změny jména a spojení církví evangelické reformované a luterské pod společné jméno: Evangelická církev bratrská v r. 1918. Toto jméno bylo vládou odmítnuto, poněvadž už jedna církev s označením „bratrská“ toto jméno měla. Přijato by bylo jméno: Českobratrská církev evangelická.²⁶ Tato změna jména by s sebou přinášela nejasnost a zmatek v tom, o koho jde. Proto byl tento návrh také zamítnut. Nejasnost v názvech byla už v té době značná. V některých spisech se dočítáme o stejné církvi pod názvem Svobodná reformovaná církev a jinde se objevuje označení Svobodná evangelická církev.

Nadšení pro jméno Jednoty bratrské (dále JB) bylo hluboce zakořeněno v srdcích kazatelů i členů SRC, a proto se vážně uvažovalo o připojení se k JB, případně k Bratrské jednotě baptistů (dále BJB). Jednání však ztroskotalo začal se hledat nový název pro SRC.²⁷

28. ledna 1919 byla svolána SRC schůze věřících všech církví, kteří se chtěli sjednotit s tehdejší JB vzhledem k podobnosti věrouky. Iniciativa k jednání vzešla od SRC. Setkání

²⁵ PORTER, J. S. *An Austrian Mission Scrap Book*, Boston, 1909; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 28-29; *Sto let ve službě evangelia*, s. 212; V Příloze II na s. 88 je zveřejněna fotografie J. S. Portera.

²⁶ *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*. Vyd. knihtiskárna V. Horáka a spol. Praha, 1923, s. 4-5.

²⁷ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 28-29.

však nevedlo k potřebné dohodě. SRC zůstala ve snaze o jednotu reformovaných církví sama. Podkladem pro schůzi byly společné zásady:²⁸

1. Členy církve mohou být jen lidé, kteří své vykoupení v Pánu Ježíši přijali
2. Církev z nich utvořená spravuje se jedině Písmem svatým a dle něho koná kázeň
3. Je nezávislá na státu

I když se nepodařilo připojení k JB, přesto touha být si alespoň v názvu příbuzní zůstala. Sbory SRC byly již předem vyrozuměny o změně jména a byl vznesen návrh, zda nepřijmout název: Jednota českobratrská. Na konferenci se však střetly 2 proudy. První byl plný nadšení pro přijetí nového jména, druhý velmi rozvážně zkoumal, zda to není od církve velká troufalost, chce-li se někdo hlásit, byť jen jménem, k tak slavnému odkazu JB. Vyskytly se ještě i jiné návrhy jmen (Českoslovenští bratři apod.). Hlasování rozhodlo, aby církev přijala jméno Jednota českobratrská. Tak se tedy ze SRC 29.5.1919 stala **Jednota českobratrská** (dále Jčbr). Toto prohlášení podepsali: *Jan Chorvát* – předseda konference Jčbr, *Alois Adlof* – předseda Rady Jčbr a *František Urbánek* - místopředseda Rady Jčbr. Tři podstatné zásady (popsané výše), představovali základní stanovy Jčbr.²⁹

Není divu, že změna jména vyvolala nevoli jak u JB, tak i u Československé církve evangelické (dále ČCE). Jedním z pojitků, který vyjasňoval ekumenické vztahy byla tehdy Husova bohoslovecká fakulta, na té sice studovali převážně příslušníci ČCE, ale přístup měli otevřený i studenti z jiných denominací. Na druhou stranu je nutno říci, že tento nový název poměrně výstižně vyjadřoval příbuznost i rozdílnost s ČCE a byl i pojítkem s JB i s BJB.

Zhruba čtyři desetiletí nepřinášela otázka jména církve problém, ale v 60. letech 20. století se začaly ozývat nespokojené hlasy k současnému označení „Jednota českobratrská“, především z okolí Českého Těšína a ze Slovenska. Proto se v r. 1965 začala Komise pro návrhy zabývat eventuální změnou jména. Označení Jčbr skrývalo, pro výše zmíněné oblasti, podstatné nedostatky. Především označení „českobratrská“ bylo považováno ze strany slovenských a slezských bratří za určitou diskriminaci. Proto bratři z Těšínska navrhovali nový název - **Bratrská Jednota reformovaná**, z několika důvodů.³⁰

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA
knihovna
Kněžská 8
378 01 České Budějovice

²⁸ *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*, s. 5.

²⁹ Tamtéž: s. 5-6; *Sto let ve službě evangelia*, s. 96-97; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 58-59 a 87-88.

³⁰ SACB v Benátkách: *Korespondence od Jaroslava Kubového*, „Bratrská jednota reformovaná, 1965.

- *Cesta k federaci* s JB a s BJB. Snahou bylo naplnění jednoty Kristovy církve, aby se eventuelně v budoucnu mohla vytvořit jediná Bratrská Jednota, která by v sobě zahrnovala 3 blízké proudy: ochranovský, baptistický a reformovaný.
- Velký důraz kladli bratři z Těšínska na přívlastek *reformovaná*: Po 1. sv. válce se odstoupilo od původního označení SRC, ale přesto byla tato denominace v cizině známá pod tím názvem a ne pod Jčbr. Uváděli následující důvody k obnovení názvu:³¹
 - *Úcta k Písmu svatému*: navázání na Kalvínovu teologii.
 - *Církev je sbor vyvolených*: kazatel není knězem. Reformovaní neuznávají rozdělování kněží a laiků. Kazatel je první mezi staršími a starší jsou s ním plně odpovědní za sbory a za kázeň podle Písma.
 - *Odpovědnost za svět*: Boží slovo neplatí jen v oblasti církve, ale i ve světě.
 - *Víra jako poslušnost Bohu*: Bonnhoeffer vyjadřuje reformovanost: „*Napřed musíme udělat krok poslušnosti, aby mohlo dojít k víře. Neposlušný nemůže věřit.*“³²
 - *Trojediný Bůh je přítomen v Duchu svatém*: Středem shromáždění je slovo Boží. Kalvín odmítá okázalost ve výzdobě modliteben a v liturgii.

Hledání vhodnějšího a výstižnějšího názvu muselo být opět projednáváno. Na sbory byl poslán dopis s návrhy nových jmen, ke kterým se jednotlivé sbory vyjádřily. Tato záležitost se projednávala na konferenci v r. 1965. Na výběr byly nejprve čtyři možnosti, který se po vytřídění názorů, zúžil na tři v následujícím pořadí:³³

1. Bratrská jednota reformovaná	1. Bratrská církev (reformovaná)
2. Jednota bratrských sborů	2. Bratrská jednota reformovaná
3. Bratrská církev	3. Jednota bratrských sborů
4. Bratrská jednota křesťanů	

Některé názory nepodporovaly, aby v novém názvu bylo slovo „Jednota“, neboť v tehdejší době bylo tímto pojmem nazýváno více podniků, které neměly s církví nic společného. Větší podporu mělo slovo „Církev“. Zvažovalo, zda se vrátit k pojmenování, které by v názvu neslo reformovanost, na níž se někteří členové Jčbr stále dovolávali.

Na konferenci konané v Brně o rok později se mimo jiných záležitostí, opět projednávala otázka spojení BJB a JB. Zápis z konference vypovídá o tomto jednání následovně: „*Nejprve*

³¹ SACB v Benátkách: *Korespondence od Jaroslava Kubového*, „*Bratrská jednota reformovaná*, 1965.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž: *Zápis z konference*, Brno, 21.5.1965, zapsal B. Věk; *Korespondence s Radou Jčbr*, 15.4. 1965.

jsme se setkali s JB. Obě Rady po 2 hod. jednání se shledalo, že společná cesta je nesnadná. Náš dojem je, že spojení je nemožné. Jsme pro to, aby se sešli kazatelé obou církví ke generálnímu synodu. Nezdá se, že by byla naděje ke spojení pod společným jménem. Ještě se konalo druhé sejití s BJB, ale také bez úspěchu.... „³⁴

Jčbr byla a je církví, která má laický charakter a snaží se plnit zásadu všeobecného kněžství, proto návrh na spojení s JB nebyl plně přijat. S příznivým ohlasem se tento návrh setkal na Těšínsku a Slovensku, jelikož by se odstranilo z názvu slovo „česká“. Přestalo by matení veřejnosti podobnými názvy. Při stále pokračující roztržiténosti protestantů na celém světě, by to byl dobrý sjednocující čin ukazující, že nejdůležitějším je Ježíš Kristus a ne církevní zřízení či historie. Nová církev by však musela přijmout biskupské zřízení, aby vyhověla JB. Konfirmace by zůstala, měla by charakter zkoušky z náboženství. Odpadly by stanice jednotlivých církví, kde by byl sbor druhé církve. Státní souhlas by asi nebyl problémem, jelikož stát vítal jakékoliv zjednodušení církevních poměrů. Předpokládalo se, že by zhruba za 30 let nastalo úplné spojení těchto dvou denominací. Vytvořil by se velký svazek (asi 60 sborů), kde by podmínkou přijetí byla *víra v Trojjediného Boha a v suverenitu Písma svatého*.³⁵

Další připomínky ze Slovenska a Těšínska přibývaly po neutěšené situaci, která zatím nenabízela jasné rozhodnutí. Bratři vyslovili naléhavou prosbu, aby se změnilo jméno, neboť přibývalo mnoho členů slovenské a polské národnosti. Současný název nezahrnoval ostatní národnosti než českou, a tak zkoušeli další návrh: **Jednota bratrských sborů**. Rada toto jméno přijala.³⁶ Problém však nastal při schvalování návrhu na konferenci Jčbr.

Rada Jčbr sdělila, že pro změnu jména na konferenci hlasovalo 20 sborů, proti 9, pro navrhované jméno 13, proti 16. Jelikož návrh na nové jméno „Jednota bratrských sborů“ neprošlo, hledalo se nové označení, které by uspělo. Rada se přikláněla k návrhu jména Církev bratrská. A tak ještě následující rok pokračoval průzkum ve sborech ohledně změny jména, až nakonec po všech komplikacích a neshodách bylo odsouhlaseno nové jméno: **Církev bratrská**. Rada Jčbr písemně informovala všechny sbory, že státní orgány povolily nové jméno, tak jak bylo odhlasováno na konferenci r. 1967: „Církev bratrská“. Nového názvu se začalo užívat dnem 1.4.1968.³⁷

³⁴ SACB v Benátkách: *Zápis z konference*, Brno, 13.5.1966, zapsal B. Věk.

³⁵ Tamtéž: *Korespondence bez udání datumu*, „Návrh na spojení....“

³⁶ Tamtéž: *Korespondence s Radou Jčbr*, 5.12.1966.

³⁷ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 5.3.1967, 20.3.1968; *Korespondence s Radou Jčbr*, 8. a 14.1967, *Zápis z konference*, Brno, 13.5.1967, zapsal B. Věk.

1.3 Diakonsko-sociální práce

CB navázala na bohatou minulost diakonie v historii církve na světě. Začátky nacházíme hned v prvních desetiletích po vzniku tehdejší SRC. Téměř současně s pokládáním nezbytných organizačních a institucionálních základů, např. vznik prvních pěti sborů, založení spolku Betanie v r. 1882, vydání vlastního časopisu Betanie v r. 1883, otevření první biblické školy pro teologickou výchovu vlastních kazatelů a evangelistů v r. 1886, založení spolku pro misii a organizování práce s mládeží – Křesťanský spolek mladíků v r. 1886, vznikla v r. 1886 i první diakonsko–sociální práce CB: spolek Domovina – péče o mravně narušené dívky.³⁸ V následující části projdeme jednotlivé oblasti sociální práce, na kterých se podílela CB. Budeme sledovat jejich zaměření a smysl činnosti.

Betanie: Spolek založený 13. července 1882, který umožňoval stavět a kupovat domy pro osobní potřebu církve. Jelikož nebyla Jčbr státem uznanou církví, nemohla církev vlastnit a stavět domy. Podporou byla právě Betanie.³⁹

Sirotčinec spolku „Evangelické Jednoty“: V časopise Betanie koncem 19. a na začátku 20. století se téměř pravidelně objevují místa dosavadních sirotčinců: Čermná, Potštýn, Dubá, Krabčice, Telecí. Ve spojení se sborem Jčbr na Žižkově v Praze vznikl sirotčinec ve Chvalech. V r. 1905 se skromně začalo s jedním opuštěným chlapcem, který byl umístěn v soukromé rodině. Po 3 letech byl získán vlastní objekt ve Chvalech. Po 5 letech byl zřízen sirotčinec v Černošicích a po dalších 3 letech povstal sirotčinec v Bolevci. R. 1913 bylo v opatrování 13 sirotků, ale v r. 1919 se počet rozmnožil na 65. Tato práce zanikla válkou.⁴⁰

Spolek „Podpora“: Měla v první řadě za účel pomáhat v dobách úmrtí pozůstalým, čili být jakousi úmrtní pokladnou. Členské příspěvky byly tak nízké, že se mohli účastnit i ti nejchudší. V počátcích se Jčbr též starala o starobinec – útulek pro staré a osamocené a práce neschopné členy Jčbr. Spolek Podpora fungoval do r. 1951.⁴¹

„Diakonie Jednoty českobratrské“: Diakonie v užším slova smyslu byla spojena s původním působením sester diakonek a jejich péčí především o nemocné v nemocnicích a v rodinách. Vznik evangelické diakonie musíme hledat v dnešním Porýní - Vestfálsku u faráře malého evangelického sboru Theodora Fliednera (1800 - 1864) v Kaiserswerthu. Zde z nepatrných

³⁸ ŠTĚPÁN, Jan. *Diakonsko-sociální práce v historii Církve bratrské*, Praha, 1998, s. 1.

³⁹ *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*, s. 9-12.

⁴⁰ Tamtéž: s. 9-12; ŠTĚPÁN, Jan. *Diakonsko-sociální práce v historii CB*, s. 5-6; *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*, s. 9-12.

⁴¹ ŠTĚPÁN, Jan. *Diakonsko-sociální práce v historii CB*, s. 7; *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*, s. 9-12.

počátků vznikl v r. 1836 první mateřský dům sester diakonek. I tento dům měl své předchůdce. Byl to katolický řád Milosrdných sester Vincenta de Paula. Diakonkami se mohly stát ženy od 18-35 let. V současné době působí Diakonie CB v mnoha oblastech (pomoc postiženým jedincům, starým lidem, apod.).⁴²

Domovina: Spolek pro výchovu dívek, které upadly „do hříchu a mravního kalu nejhoršího druhu“.⁴³ Založen v r. 1886. Nemocnice nakažlivých chorob a policejní úřady byly hlavními dodavateli těch nešťastných žen a dívek, mezi nimiž 12ti a 13ti leté nebyly výjimkou. Během pobytu byly vedeny k práci a po zlepšení jejich stavu bylo možno, aby se vrátily domů.⁴⁴

Spolek Domovina byl jediný tohoto druhu v celém Rakousko-Uhersku. Dokonce se lze domnívat, že podobné zařízení nebylo od dob Jana Milíče z Kroměříže a jeho „Jeruzaléma“. Tento názor byl o Domovině vyjádřen několikrát v tehdejším tisku: „Spolek náš má před důležitý cíl a žel nemá v Čechách soka. V Anglii, Americe, Německu jest mnoho takových spolků, ale v zemi Husově a Milíčově jen jeden spolek k vydržování ústavu pro mravně zpuštělé ženy a dívky. Za rok bylo v ústavu 21 chovank. Kdo můžeš, podepři Domovinu!“⁴⁵

Křesťanský spolek mladíků v Čechách: Založený 25. března 1886. Cílem tohoto spolku bylo působení mezi mládeží, aby slyšela evangelium. Téměř v každém sboru postupem času vznikl tento spolek. Vydávali časopis: „Mladý křesťan“, na jeho místě později vycházelo „Světlo“. Byl vydán kalendář „Mír“ a „Křesťanský kancionál“. Vydáno bylo mnoho traktátů a publikací a to vše z nákladů Křesťanského spolku mladíků v Čechách.⁴⁶

Výchova mládeže se ve SRC, později v Jěbr, vždy těšila veliké a účinné pozornosti. Již před založením církve soustřeďoval kolem sebe mladíky A. W. Clark, jak již bylo zmíněno.

V té době se ozvala zvláštním způsobem duše mládence, kterého si Bůh vystrojil k tomu, aby se stal magnetem mládenců a vůdcem po 40 let. Šlo, tehdy ještě o studenta, Aloise Adlofa. Porozuměl potřebám mladých lidí. Byl označován za českého Daniele. Kromě pravidelných shromáždění si zařídili společné kroužky. V počátku se jich scházelo 11-15, zpívali, modlili se, četli z Bible a rozmlouvali o věcech duchovních.⁴⁷

⁴² ŠTĚPÁN, Jan. *Diakonsko-sociální práce v historii CB*, s. 9-10; *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*, s. 9-12.

⁴³ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jěbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 101.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ *Naše doba*, 1899, ročník 5/9:863.

⁴⁶ *Jednota českobratrská bývala svobodná reformovaná církev*, s. 9-12.

⁴⁷ *Začátky a práce Křesťanského spolku mladíků v Čechách*. Vyd. knihtiskárna V. Horáka a spol., Praha, 1926.

Hned v r. 1880 pomýšleli mládenci na základní stanovy spolku, byli však zastrašeni chováním úřadů. Problém jim dělaly rakouské úřady, dvakrát jim vrátily napsané stanovy. Teprve, když je mládenci oklestili a zbavili „*ostnů, které píchaly vládu*“, byly stanovy schváleny a spolek mohl začít oficiálně fungovat. Nastal památný den pro Křesťanský spolek mladíků: 25.3.1886. Tento spolek se stal důležitým místem pro misii a setkávání mladých lidí. Zakládajícími členy byly: A. W. Clark, Rut Clarková, A. Adlof, J. Melichar, J. Kostomlatský, J. Burda. Hned za první správní rok bylo přijato 160 členů a za první desetiletí 456. Konala se i svědomitá kázeň, 39 členů bylo škrtnuto v prvním roce. Zpočátku zprávy o spolku podával církevní časopis „Betanie“, též zvaný „Listy křesťanských mladíků“. Později začal vycházet samostatný list „Mladý křesťan“. Spolek mladíků nebyl určen pro dívky. Proto pod vedením manželky Adlofa r. 1907 vznikl *Sesterský odbor*. Dívky si uvědomovaly si, že mají nárok na spravedlivé místo, ale zatím se obě skupiny scházely zvlášť.⁴⁸

Počátky Křesťanského spolku mladíků byly příznivé. Zhruba 60 let působil v Jčbr a nesl hojně ovoce evangelia. Smutný konec spolku nastal v r. 1948, kdy bylo Křesťanskému spolku mladíků odejmuto státní povolení k provozování dosavadní činnosti. Práce s mládeží v Jčbr, později v CB, však neskončila. I když ne oficiálně, ale přesto s podobným nasazením se setkávaly kroužky mládeže na jednotlivých sborech.

Boží bojovníci: Tento spolek byl založen skupinou bývalých členů Armády spásy pod vedením tehdejšího člena Jčbr, Josefa Bradáče. Spolek Boží bojovníci chtěl konat podobnou práci jako Armáda spásy, ale postupně se v rámci církve stal misijní skupinou, která konala shromáždění na ulicích. Sociální práci přenechal ostatním spolkům ve sborech Jčbr.⁴⁹

Řád Božích bojovníků, zkráceně Boží bojovníci, se sídlem v Praze vydali své stanovy 9.5.1921. Účelem spolku bylo mravní povznesení a vzdělání všech vrstev lidových na podkladě učení Kristova a sociální péče o ty, kteří ji potřebují.⁵⁰

Dalšími aktivitami diakonsko-sociální činnosti byly například: dětská ozdravovna, starobinec, ubytovna učňů a mladých dělníků, apod. Služby jednotlivých spolků byly většinou napojeny na zázemí určitého sboru.

⁴⁸ *Začátky a práce Křesťanského spolku mladíků v Čechách*. Vyd. knihtiskárna V. Horáka a spol., Praha, 1926; V Příloze III na s. 89 je zveřejněna pozvánka referující o činnosti spolku.

⁴⁹ ŠTĚPÁN, Jan. *Diakonsko-sociální práce v historii CB*, s. 12.

⁵⁰ SACB v Benátkách: *Stanovy spolku „Řád Božích bojovníků“*, potvrzené Ministerstvem vnitra, 9.5.1921.

1.4 Utiskovaná Jednota českobratrská v letech 1939-1968

Ještě před okupací Československého státu 15.3.1939 vyhlásila církev postoj, kterým se podle příkladu Nového zákona nechtěla míchat do politiky, určitě tím však neschvalovala zlo, které nastupovalo. Všem členům bylo jasné, že svobodné misijní aktivity budou utlumeny. Sbory na Slovensku se musely připojit k ČCE nebo k BJB. Rada Jčbr začala tajně organizovat kazatelské kurzy. Po krátkém období svobody (1945 - 1948) však nastoupil opět útisk.⁵¹

V letech 1948 - 1950 nastalo mnoho velkých změn. Ještě 27.1.1948 tehdejší předseda Rady Jčbr rozněcoval ve sborech misijního ducha, bratrskou kázeň a oddělení se od tohoto světa: „*Věřím, že žádné myšlenkové směry této doby neudusí Vaši bratrskou lásku a nerozdělí to, co Pán Ježíš sjednotil.*“⁵² Avšak brzy po komunistickém puči byl vydán „*Kazatelnový zákon*“ (r. 1949), který vyzýval, aby se církev nevměšovala do záležitostí státní politiky. Tak se i Jčbr musela stáhnout do ulity umožňující být politicky nadstranickou. Z kazatelny bylo tehdy řečeno: „*Nepěstujte na kazatelně osobní polemiky s tím neb oním politickým směrem.*“⁵³ Výzva ke zvláštní opatrnosti, moudrosti a prozíravému jednání naznačuje vědomí zodpovědnosti za celou církev, avšak příliš opatrné vedení mohlo alespoň interně zaujmout jasné stanovisko k novému režimu.

Církevní, respektive proticírkevní politika komunistického státu byla po celou dobu 40leté totality určována státními zákony. Brzy si komunisté ujasnili představu náboženské politiky státu. Zákony ze 14. října 1949, jimiž se upravovala činnost náboženských společností v Československu, poskytly státu právní podklad pro uplatňování plné kontroly nad církví. Konkrétně šlo o to, že se Národní shromáždění Československé republiky jednomyslně usneslo na dvou významných církevních zákonech, jimiž se podstatně změnily církevní poměry v našem státě. Všechny církve – tedy i Jčbr, která dosud nežádala státní uznání – byly si postaveny na roveň, byla jim dána stejná práva i stejné povinnosti. Všem pak byla poskytnuta stejná ochrana. I když byl k plnění určených práv a povinností zřízen podle zákona č. 217/1949 Sb. *Státní úřad pro věci církevní*, hlavní příkazy přicházely z KSČ, v jejímž zájmu bylo rozbít církve zevnitř, prohloubit rozkol mezi kazateli a členy sborů, a tím zformovat národní církev. V církvi uznané státem financoval kazatelské platy stát. Od ledna 1950 každý duchovní skládal do rukou okresního církevního tajemníka (dále OCT) ONV *slib věrnosti republice*. Tamtéž se tři dny předem muselo žádat o povolení pořádat veřejná shromáždění a šířit traktáty. Od ledna 1950 byl zaveden povinný civilní sňatek. Stát převzal

⁵¹ *120 let v Božích službách*, s. 51-52; *Příběh Boží věrnosti*, Sborník 100. výročí CB v Rakovníku, s. 17-23.

⁵² SACB v Benátkách: *Korespondence s Radou Jčbr*, oběžník kazatelům, 27.1.1948

⁵³ Tamtéž.

matriky, a tak před státem byl uznán jen sňatek civilní. Až po jeho uzavření bylo možno vykonat církevní svatební obřad. Dále se od r. 1950 musel sepisovat církevní majetek a zrušilo se spolkové hospodaření církve. Naopak pod časovým tlakem musely sbory pravidelně podávat své rozpočty.⁵⁴

Dalším tlakem ze strany státních orgánů bylo nařízení *systemizace* (snížení počtu sborů a přidělených kazatelů). „*Stát si vyhradil právo zbavit duchovního státního souhlasu, kdykoliv se mu znelíbí. Bez disciplinárního řízení, bez soudu, bez možnosti odvolání.*“⁵⁵ Jčbr s poměrně malým počtem členů, ale zato velkým počtem míst, kde se pravidelně zvěstovalo Boží slovo, byla postavena před nutnost omezit počet sborových středisek. Státní úřad pro věci církevní však po několika jednáních s představiteli Jčbr vyšel vstříc potřebám církve a uznal nutnost většího počtu sborů a kazatelů, než bylo pravidlem v jiných církvích.

Z výše uvedených důvodů smělo zůstat z dosavadních 39 sborů Jčbr 28. To znamenalo značnou přeměnu struktury církve. Systemizace vešla v platnost úředním vyhlášením 31.1.1951. Organizace Jčbr byla novými zákony podstatně změněna, ale práce tím nebyla omezena. Se státním souhlasem zůstalo 28 sborů, včetně sboru v Benátkách nad Jizerou. Ze sborů které přišly o systemizaci se z větší části staly stanice nejbližších sborů Jčbr.⁵⁶

Tehdy byl pro mnohé lidi život velmi omezen a kontrolován. Především pro věřící jedince bylo toto období těžkou zkouškou věrnosti. Byla uplatněna diktatura, totální cenzura, zakázány byly veškeré tiskoviny vybočující z rámce totalitní politiky a také z ustálené marxisticko-leninského světového názoru. Krátce po uchopení moci zavedl komunistický režim ostrý dohled nad veškerými aktivitami církví. Nebyly nalezeny materiály vypovídající o „*tajných důvěrnících*“ v CB v Benátkách, kteří byli státem pověřeni kontrolovat činnost církev zevnitř. Je však možné, že i v tomto sboru tajný důvěrník fungoval.

Přímá persekuce postihla koncem padesátých a ještě začátkem šedesátých let 20. století několik kazatelů a laiků dnešní CB. Odsouzení k nepodmíněným trestům odnětí svobody byli kazatelé: A. Voříšek, B. Schneider a J. Polanský. Persekuce zasáhla i CB na Slovensku, kde byla odsouzena k trestu odnětí svobody skupina kolem O. Kupráka. Kromě této nejtvrďší

⁵⁴ GRAJEWSKI, Andrej. *Jidášův komplex, Zraněná církev: Křesťané ve střední a východní Evropě mezi odporem a kolaborací*. Vyd. Praha : PROSTOR, 2002, s. 44-49; ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 106; *120 let v Božích službách*, s. 51-52; SACB v Benátkách: *Korespondence se státními orgány, dopis OCT*, 28.11.1949.

⁵⁴ *120 let v Božích službách*, s. 51.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 96-106; *Příběh Boží věrnosti*, s. 24-25; SACB v Benátkách: *Korespondence s Radou Jčbr*, 1.9.1950; V Příloze IV na s. 90 je uveden seznam sborů Jčbr, které po systemizaci v r. 1950 zůstaly.

persekuce byli kazatelé postiženi odnětím státního souhlasu k vykonávání duchovenské práce ve sborech. Tento postih se týkal například kazatelů: K. Touška, V. Fajfra, L. Fazekaše.⁵⁷

Nastalo období, ve kterém se očekávaly pozitivní změny. Proto 24.3.1968 Rada CB psala sborům povzbuzující dopis: „*Naše společnost prochází politickou změnou, která přináší humanizaci a demokracii veřejného života. Jsme Pánu vděční za to, že se napravují křivdy a odčिňuje nespravedlnost. Prosíme Vás proto, abyste se vynasnažili, abychom i my jako církev nezůstali stranou tohoto procesu. Vyjádřete vedoucím lidem našeho státu náš souhlas se směrem, který začíná vládnout ve společenském životě. Zasadte se o to, aby církev zůstala vytvořena z demokratických práv. Myslíme zejména na to, aby byli rehabilitováni všichni členové Jčbr, kteří byli nespravedlivě odsouzeni a dosud ještě nebyli rehabilitováni. Dále aby byly vráceny církevní objekty, které byly zabrány (hradecká modlitebna, aj.). Bylo by však třeba i to, aby se normalizoval vztah mezi církví a státem i v tom, aby byla zrušena církevní cenzura a abychom dostali svůj časopis a možnost publikovat knihy, aby bylo zrušeno rozhodování OCT nad finančními záležitostmi sborů a nad kazatelskou činností členů, aby nebyly činěny překážky a omezení při vyučování náboženství ve školách a při výchově mládeže, kurzech a prázdninových táborech. Jistě nechceme vládnout, ale sloužit naší společnosti. Není to však možné bez toho, aby se nám důvěřovalo a nechala naprostá volnost, vyjma dozor, který provádí stát na všech občanech. Ať stát dohlíží, ale rozhodování o našich věcech ať máme my. Snad by byl čas, abychom se vrátili i k placení kazatelů ze sborových pokladen...*“⁵⁸

Pravděpodobně jako reakce na výzvu Rady CB k povzbuzování lidí stojících ve vedení státu, Sbor CB v Benátkách nad Jizerou napsal dopis tehdejšímu prezidentovi ČSSR Ludvíku Svobodovi: „*Drahý pane prezidente! Vřele Vám děkujeme za moudré a statečné i prozíravé řízení naší drahé republiky, kterým jste ji zvláště v nedávných dnech převedl přes hrozné nebezpečí. Modlíme se za Vás, za vládu i za spoluobčany a stojíme za Vámi i svou prací a životem. I my věříme jako Komenský Bohu a Ježíši Kristu, že po přejití vichřic hněvu pro hříchy naše seslaných, zase vzejdou dny pokoje a radosti. Buďte nám hodně zdráv! S pozdravem bratří starší z Benátek nad Jizerou.*“⁵⁹

Je zřejmé, že situace byla tíživá a že mnohdy šlo o přežití, o budoucnost vlastní rodiny. Pravděpodobně i proto to může vypadat, že CB zastávala postoj, že raději nebude vystupovat proti proudu komunistické společnosti a bude se snažit proplout a přežít. Současná mladá

⁵⁷ 120 let v Božích službách, s. 51-52.

⁵⁸ SACB v Benátkách: Korespondence z Rady CB, 24.3.1968.

⁵⁹ Tamtéž: Korespondence prezidentovi ČSSR, 1.9.1968.

generace se staví k těmto postojům odmítavě, ale tím, že jsme nezažili tvrdost komunistické vlády v plném rozsahu, nemáme právo odsuzovat křesťany, kteří v té době žili.

Příchod demokracie po revoluci v r. 1989 přinesl volnost pro vyjádření osobních názorů a vyznání. Je snazší přiznat se ke křesťanství. Nestojí nás to práci ani možnost studovat na vybrané škole. Přesto však odkaz lidí, kteří obstáli ve víře v Ježíše Krista, je velký, protřibený těžkostmi, které si dnes neumíme představit. Proto mějme odvahu jít proti proudu společnosti, když jdeme za Kristovou pravdou, i za cenu ztráty pozemských věcí, ale zachování věčného života.

2 HISTORIE MĚSTA BENÁTEK NAD JIZEROU

Město Benátky nad Jizerou (dále Benátky) se nachází asi 40 km od Prahy směrem na Mladou Boleslav. Zhruba 20 km před Mladou Boleslaví se po levé straně objeví „město na hoře ležící“ s dominantou Benáteckého zámku. Jelikož se tato oblast nachází v Polabské nížině, Benátky z ní výrazně vystupují.⁶⁰

V této kapitole budeme stručně pojednávat o historii města Benátek. Na řadu přijdou významné osobnosti, které se podílely na jeho vývoji. Dále projdeme některá historická období, jenž měla především církevní vliv pro danou oblast. Z důvodu toho, že tato kapitola patří mezi okrajovější dokreslující celkové souvislosti, nebudou probírána témata podrobně.

2.1 Stručný pohled na vznik a vývoj města Benátek

Nejstarší dochovaná písemná zmínka o Benátek pochází z r. 1052, kdy se prameny zmiňují o vsi Obodři, která je dnes součástí města. Důležitou souvislost se vznikem města Benátek nesou Dražice. Na skalnatém ostrohu nad Jizerou, severně od Nových Benátek (horní část města) stojí hradní zříceniny. Hrad Dražice založil kolem r. 1264 Řehník z Dražic a v r. 1318 jej dostavěl jeho syn, biskup Jan z Dražic. Během husitských válek byl tento zámek zpusťoš. Hrad Dražice tvořily dvě křídla, která svírala pravý úhel. Čelní strana byla obrácena k řece Jizeře. Z ní se zachovalo nejvíce zdíva, z něhož dominuje kout na jihu svou výškou a zbytky gotických detailů.⁶¹

Opodál Dražické zříceniny se nachází zpusťlý kostel, který má v sobě vepsanou velkou část historie pojící se k městu Benátky. Kostel sv. Martina stojí na severozápad od zříceniny. Byl vystavěn v r. 1340 a zasvěcen sv. Ludmile od biskupa Jana IV. z Dražic. Původně gotický kostel byl v 16. a 18. století přestavován, proto zde nalezneme i barokní prvky. V r. 1827 byl kostel zrušen a znovu otevřen v r. 1926, kdy byl celkově opraven s odkrytím gotických oken a portálů na fasádě a restaurováním maleb v interiéru. Opět byl opravován v sedmdesátých letech 20. století.⁶² V současné době probíhá další rekonstrukce.

⁶⁰ V Příloze V na s. 91 je zveřejněn pohled na benátecký zámek, který tvoří dominantu města.

⁶¹ BARES, František. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. Vyd. Praha : Archeologická komise při české akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1905, s. 65-66.

⁶² *Státní památkový ústav středních Čech v Praze*. Sabinova 5, Praha 3.

Jan z Dražic získal někdy před r. 1346 povolení založit na nedaleké vyvýšenině město Nové Benátky. V r. 1349 byla uskutečněna stavba kláštera spolu s přilehlým kostelem Narození Panny Marie. Páni z Dražic vymřeli v r. 1385 po meči a v držení města i okolního panství se pak střídali různí majitelé. V polovině dvacátých let 16. století se v Nových Benátkách usadili purkrabí z Donína a na místě kláštera, zničeného za husitských válek, vybudovali renesanční zámek. Jako příznivci JB tolerovali ve městě činnost bratrského sboru, kde několik let působil i Jan Augusta. V r. 1599 zakoupil panství včetně města a zámku císař Rudolf II. a umožnil zde dánskému astronomu Tychonovi de Brahe zřídit observatoř a setkat se se svým přítelem i konkurentem Janem Keplerem. V r. 1647 obdržel panství významný vojevůdce katolické strany v bojích 30. leté války Jan z Werthu a přistavěl k zámku severní křídlo. Dnešní podobu areálu dovršilo vybudování východního křídla a kostelní věže za hraběte ze Schützenau v r. 1702. Jeho následovník Ignác Zikmund z Klenové jako milovník umění a hudby zde umožnil bratřím Františkovi a Jiřímu Antonínu Bendovým dosáhnout výrazných skladatelských a interpretačních úspěchů. Zároveň dal vyzdobit zámecký park plastikami z dílny Matyáše Bernarda Brauna a Františka Adámka. Po krátké epizodě pražského arcibiskupa Antonína Petra Příchofského, který upravil interiéry v rokokovém stylu, přešly Nové Benátky do rukou rodu Thun-Hohensteinů. V letech 1844 - 1847 působil jako učitel hudby v rodině Leopolda Thun-Hohensteina mladý Bedřich Smetana. Poslední majitel, hrabě Kinský, prodal v r. 1920 již, v podstatě prázdný, zámek městu.⁶³

Za okupace v r. 1944 došlo ke sloučení Nových a Starých Benátek a Obodře. Tím vzniklo dnešní město Benátky nad Jizerou, ke kterému byly později připojeny i obce Kbel a Dražice.⁶⁴ Podle státního okresního archivu v Praze byl nalezen jiný údaj ohledně sloučení osad pod název Benátky nad Jizerou. Zdroj uvádí r. 1948.⁶⁵

Město se stalo přirozeným centrem jižní části Mladoboleslavska a v současnosti dosahuje počtu přibližně 6700 obyvatel. Jeho rozloha se navíc podstatně zvětšila začleněním části bývalého vojenského prostoru Milovice-Mladá. Kromě lesů a chráněných přírodních lokalit jsou zde k dispozici i plochy v průmyslové zóně města.

Nejvýznamnějším podnikem ve městě je firma Carborundum-Electrite, a.s., nejstarší evropský výrobce brusiva. Novějším velkým podnikem je firma AVE CZ odpadové hospodářství, s.r.o. - společnost pro odpadové hospodářství, majitel jedné z nejmodernějších

⁶³ *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou*, vydalo město Benátky ve spolupráci s okresním muzeem Mladá Boleslav v roce 1999.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ SOA, Praha. *Středočeský sborník historický*, 1971, s. 119-120.

skládek v České republice. K tradičním, i když menším podnikům patří Horákova benátecká sodovkárna, v.o.s., sladovna Sladospol, spol. s.r.o., tiskárna EX 05 a Družstevní závody Dražice nad Jizerou, s.r.o. Kulturní život zabezpečuje Kruh přátel umění, místní muzeum, knihovna, apod. Mnohaletou tradici má festival *Benátky filmových amatérů* a taneční soutěž Benátecký pohár. Úspěšná jsou také mnohá sportovní odvětví, především hokej, badminton, vodní slalom, tenis, volejbal, motokros, šachy i kopaná. V posledních letech město přistoupilo k rekonstrukci své památkové zóny, velkým nákladem byl opraven areál zámku a existuje reálná naděje, že opomenuty nebudou ani drobné architektonické a umělecké skvosty. Správci města doufají, že tím přitažlivost města pro jeho vlastní obyvatele i pro hosty a návštěvníky bude nadále stoupat.

2.2 Rod pánů z Donína a jejich církevní přínos

Rod pánů z Donína byl původem německý. Jméno rodu je spojeno s hradem Donínem (Dohna) ležícím nedaleko Drážďan, který je připomínán už v 11. století, kdy byl v držení českých knížat. V r. 1152 zastával úřad donínského purkrabího Jindřich z Rotova a hodnost spojená se správou hradu zůstala dědičně v jeho rodě. Páni z Rotova posléze opustili své původní jméno a začali užívat přídomku "purkrabí z Donína". Toto jméno si ponechali i poté, co hrad v r. 1402 připadl k Míšeňsku a Donínové o svou hodnost přišli. Rod vytvořil několik větví nejenom v Německu, ale i v Čechách, kde zdomácněl. Fridrich z Donína brzy opustil staré sídlo na Dražicích a přesídlil do Nových Benátek, kde začal někdy v letech 1525 - 1526 budovat na místě bývalého kláštera *cyriaků*⁶⁶ renesanční zámek. Benátky se tak staly novým centrem panství, které je také podle nich zváno benáteckým. Dražicím už Donínové příliš pozornosti nevěnovali, hrad je od r. 1599 uváděn jako pustý.⁶⁷

V době, kdy Fridrich z Donína panství kupoval, byly jeho součástí mimo hradu Dražice a města Nových Benátek ještě Staré Benátky a okolní vesnice s přilehlými oblastmi (Obodř, Jiřice, Kbel, Chrást, Zdětín, tři mlýny, několik dvorů a díl vsi Čílce). V následujících letech

⁶⁶ *Cyriaci* : materiál v elektronickém formátu [online], autor neuveden, [cit. 2005-11-25]. Dostupné na WWW: <http://www.karmelitankse-nakladatelstvi.cz/encyklopedie.php?id_select=1112>

Bílí křížovníci – Cyriaci (*Ordo crucigerorum cum rubeo Corde*)

Řád byl založen ve 12. století a v době křížových výprav, nazván podle mučedníka sv. Cyriaka. Řád pečoval o nemocné ve špitálech a prováděl duchovní správu.

Zpočátku byl řeholním řádem, nyní je řádem čistě laického ekumenického charakteru. Nepodléhá Svaté Stolici a není na ní závislý. Řád usiluje o jednotu křesťanů bez ohledu na jejich národnost, rasu a víru a sjednocuje je v pomoci potřebným a lidem v nouzi.

⁶⁷ BYDŽOVSKÝ, Jiří. *Kronika Mladoboleslavská*. Vydáno na oslavu 600. výročí povýšení Mladé Boleslavi na město, 1935, s. 35-36; *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou*.

přispěli páni z Donína ke značnému rozšíření celého panství, které na konci 16. století zaujímalu rozlohu vymezenou Nymburkem, Slivnem, Chotětovem a Starou Lysou. Fridricha z Donína je možné zařadit do, v té době rychle narůstající, skupiny šlechticů podnikatelů. Nejen že pronikavě zvětšil rozlohu svého panství, ale v mnoha panských dvorech se chovalo množství dobytka, byly zakládány rybníky, rostla výměra vinic - tehdy byly vinohrady v okolí Benátek zcela běžné - a značné příjmy měli Donínové i z pivovarů. Benátky byly v 16. století malé poddanské město, o jehož podobě a vnitřním uspořádání mnoho nevíme. Většina měšťanských domů byla patrně dřevěná. Tato původní městská zástavba však byla prakticky zcela zničena požáry, které město velice často postihovaly.⁶⁸

Pro povznesení úrovně bohoslužebného zpěvu a hudby byla při kostelích zakládána tzv. *literátská bratrstva*. Jejich členy mohli být měšťané prakticky všech společenských vrstev. Pro majetnější skupinu měšťanů představovalo členství v literátském bratrstvu především otázku osobní prestiže. V Benátkách se vytvořilo v 16. století literátské bratrstvo při kostele sv. Maří Magdaleny a patrně bylo utrakvistické. *Utrakvisté*⁶⁹ ovšem nebyli v Benátkách jedinou konfesí. Náboženská skladba tu byla o něco pestřejší. Vedle utrakvistů byli ve městě i katolíci, ti patrně v menšině, a značnou část obyvatelstva tvořili nejspíš příslušníci zakázané a pronásledované JB, která vznikla okolo r. 1457 v Kunvaldu ve východních Čechách odštěpením od proudu utrakvistů. Čeští bratři uznávali jako jedinou autoritu Bibli a na jejím základě se také snažili o vytvoření společenství založeného na prvotní biblické rovnosti. Od této ideje se také odvíjel jejich zprvu odmítavý vztah nejen k světské moci, ale také k řadě činností, jejichž vykonávání se neslučovalo s bratrsky chápanou morálkou. Členové JB se například nesměli živit obchodem a nesměli také zastávat žádné veřejné funkce. Tato a další striktní omezení, která z JB činila uzavřenou komunitu, byla z velké části opuštěna na počátku 16. století. JB se tak otevřela široké veřejnosti a do svých řad získala také mnohé šlechtice.⁷⁰

⁶⁸ *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou*.

⁶⁹ *Utrakvisté* : materiál v elektronickém formátu [online], autor neuveden, [cit. 2005-11-25]. Dostupné na WWW: <<http://sweb.cz/krizovnici/>>

Utrakvisté: Název je odvozen z latinského *sub utraque speciae* (pod obojí způsobou). Označují se jím příznivci učení Jana Husa, kteří mj. prosazovali přijímání eucharistie pod způsobou chleba i vína i pro laiky. Jako první je formuloval Jakoubek ze Střibra (+ 1429, ve spise *Salvator noster*).

V rámci katolické církve vytvořili po schválení kompaktát (čtyři artikuly pražské) na basilejském koncilu částečně samostatnou církevní organizaci v čele s arcibiskupem Janem Rokycanou (+1471). V průběhu 16. st. část utrakvistů splýnula s JB, staroutrakvisté se postupně začlenili do katolické církve (zvláště po r. 1587, kdy utrakvistický administrátor Václav Benešovský odsouhlasil obsazení utrakvistických far katolickými duchovními), novoutrakvisté vytvořili vlastní církevní organizaci v čele s administrátorem, konsistoří a pražskou univerzitou jako svým ideovým centrem, též se podíleli na formulaci české konfese.

⁷⁰ BYDŽOVSKÝ, Jiří. *Kronika Mladoboleslavská*. s. 35-36; *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou*.

Tehdejší majitel Benátek Fridrich z Donína patřil k sympatizantům JB a v r. 1530 se na slavnostním shromáždění v Mladé Boleslavi stal i jejím členem. Učení JB našlo mezi benáteckými velmi živý ohlas. Bratrský sbor se v Benátkách rychle rozvíjel a v r. 1529 se jeho správcem měl stát pozdější biskup JB Jan Augusta. O jeho údajném působení v Benátkách nemáme bližších zpráv. V r. 1546 byl Fridrich z Donína mezi šlechtici, kteří odepřeli vojenskou pomoc proti protestantským knížatům v říši, kterou na nich vymáhal Ferdinand I. Následné sankce za odboj, směřované proti bratrské šlechtě a městům, už však Fridricha nepostihly, v r. 1547 zemřel, ale dotkly se jeho nejstaršího syna Bořivoje, který po otcově smrti benátecké panství spravoval. Bořivoj se musel Ferdinandovi zavázat, že cokoliv získá, uvede v manství. Tento závazek byl zrušen v r. 1563. Mimo to mu bylo přikázáno domácí vězení v Benátkách. Synové Fridricha z Donína se o zděděný majetek nemohli dohodnout a jejich spory skončily až rozdělením benáteckého panství v květnu 1548. Město Benátky tehdy přešlo do majetku Jindřicha z Donína. Prakticky hned po rozdělení projevil zájem o jeho koupi panovník, který ho chtěl spojit s panstvím brandýským. Jednání s Doníny však skončila neúspěšně a ke koupi nedošlo.

Stejně jako jeho otec, i Jindřich z Donína příslušel k okruhu bratrské šlechty. Je pochopitelné, že příklon pánů z Donína k JB poskytl místnímu sboru výraznou oporu. Ty byly Jindřichem z Donína zcela evidentně ignorovány, jak ostatně ukazuje i opakované napomínání ze strany Ferdinanda I., který Jindřichovi připomínal jemu známá nařízení a nabádal ho, aby na svém panství netrpěl členy JB ani žádné nové nepřijímal. V sedmdesátých letech 16. století náboženské přesvědčení Jindřicha z Donína doznalo zásadní proměny. Jindřich nejenže opustil JB, ale začal jejím členům na svém panství působit potíže. Právě v této době byl v Benátkách uzavřen bratrský sbor a jeho budova byla odprodána. Po ztrátě sboru konali čeští bratři své schůzky v různých soukromých domech a ve městě se udrželi až do Bílé hory.⁷¹

2.3 Benátky za vlády Rudolfa II.

V r. 1597 Jindřich z Donína zemřel a o dva roky později jeho synové prodali Benátky císaři Rudolfovi II. Benátecké panství se tak stalo *komorním statkem*, tj. majetkem přímo náležejícím panovníkovi. Spolu se sousedními komorními panstvími (Lysá nad Labem, Přerov nad Labem a Brandýs nad Labem) Benátky vytvořily velký hospodářský celek

⁷¹ BYDŽOVSKÝ, Jiří. *Kronika Mladoboleslavská*. s. 91-95 a 304-305.

spravovaný královskými úředníky. Město Benátky bylo nadále komorním městem a na zámku sídlil královský hejtman, který vedl správu celého panství.

Rudolf II. potvrdil v r. 1608 městu všechna práva a výsady, které doposud získalo a navíc vydal benáteckým ještě privilegia týkající se svobodného přijímání a propouštění měšťanů, prodeje gruntů a stěhování se bez vědomí vrchnosti. Benátečtí získali také právo svobodně *kšaftovat*, tj. odkazovat svůj majetek. V souvislosti s tím se Rudolf II. také vzdal práva *odúmrti*, takže každý statek bez dědice připadl nikoliv jemu, jako vrchnosti, ale stal se majetkem města. Benátkám bylo také potvrzeno právo pečetit své listiny červeným voskem.⁷²

Skutečnost, že Benátky připadly do majetku komory, měla zásadní vliv na vývoj náboženské situace ve městě. Obsazování jednotlivých farností komorního majetku bylo ve výhradní kompetenci pražského arcibiskupa, jehož pochopitelným zájmem bylo obsazovat fary osobami katolického vyznání. Kněz pod obojí, který spravoval benáteckou faru v době koupě, se pokusil předejít svému odvolání tím, že se rozhodl konvertovat ke katolictví. Byl-li jeho pokus úspěšný není známo, ale je možné si představit, jak by byl v případě realizace své konverze přijat benáteckými věřícími. Jejich nechuť ke katolickým kněžím, kteří byli v následujících letech dosazováni na benáteckou faru, je nepochybná. V r. 1601 činili potíže při přestěhování nového katolického faráře Matouše Lincera, až byli napomenuti „*aby zanechajíce svých daremních vejmluv, pro téhož kněze, kterýž jim pořádně vystaven jest, tím dříve poslali a ním se řídili a spravovali*“⁷³. Benátečtí ale ve svých obstrukcích pokračovali prakticky při každém nově jmenovaném faráři. O jejich vlašném postoji k dosazovaným duchovním svědčí i vyčítavá poznámka pražského arcibiskupa Karla z Lamberka, který si stěžoval v r. 1609, že benátecká fara je prázdná. Faráře pod obojí se Benátky dočkaly až v r. 1618 za situace změněné druhým stavovským odbojem.⁷⁴

2.4 Benátky za Třicetileté války a rekatolizace

Benátečtí se v nových poměrech záhy zorientovali a konvertovali ke katolickému vyznání. K tomu napomohlo i to, že v Benátkách byl ustanoven katolický farář již krátce po bělohorské bitvě. V r. 1629, kdy byla zdejší fara dočasně neobsazena, psali pražskému arcibiskupovi Arnoštu Harrachovi: „*přistoupili jsme již všichni k religii a náboženství svatospasitedlnému*

⁷² *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou.*

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

*katolickému*⁷⁵ a žádali o nového faráře. Otázka znovuuvedení cyriaků do Čech se v té době už zřejmě projednávala. Cyriaci měli pochopitelný zájem vrátit se do Čech - vždyť majetek řádu, který zde museli před dvěma stoletími opustit, byl značný. A protože v Čechách byl takřka katastrofální nedostatek katolického kléru a velká část far musela být obsazována členy mnišských řádů, také cyriaci - rodem vesměs Poláci - se opět vrátili do míst, kde kdysi působili. Arcibiskup Harrach tak mohl vyhovět prosbě Benátek a od r. 1629 byli zdejšími duchovními opět členové řádu cyriaků. Nedostatek kněží však přetrvával i nadále. Například v r. 1636 spravoval farář Kazimír Ratkowski mimo své novobenátecké farnosti s filiálními kostely ve Starých Benátkách, Zdětíně a také fary v Předměřicích a v Mladé. Rekatolizace proběhla v Nových Benátkách rychle a bez problémů - strach o existenci byl silnější nežli víra. Spokojenost byla i na straně královské komory, a tak císař Ferdinand II. potvrdil městu jeho stávající privilegia a navíc povolil pořádání dalšího výročního trhu.⁷⁶

Ve vesnicích postupovala rekatolizace znatelně pomaleji. V r. 1629 napočítala příslušná komise v okolí Benátek ještě 177 nekatolických poddaných. Proto královská komora nařídila hejtmanu Fridrichovi de Matta, správci panství Benátek a Lysá nad Labem, aby ještě zvýšil nátlak na ty poddané, kteří se bránili přestoupit ke katolickému vyznání, ovšem s podmínkou, „*aby nebylo potřebí lid vojenský, pokud by toho zapotřebí bylo a se na tož panství dostali, dlouho na záhubu téhož panství zdržovati.*“⁷⁷ Hejtman Matta v odpovědi komoře vysvětloval, že k nekatolíkům patří především nemajetní pracující v hospodářských dvorech, a že pokud by kvůli násilné rekatolizaci z panství odešli, neboť je tam nedrží žádný majetek, ztratilo by panství významnou část pracovních sil, a tudíž i královská komora by utrpěla škodu. Další dochovaná korespondence mezi pražskými úředníky a hejtmanem Mattou dokládá, že hospodářský zájem nakonec převážil nad ideologií a poddaní měli být na panství udrženi i za cenu částečného polevení v nátlaku na jejich konverzi ke katolické víře.⁷⁸

2.5 Některé reformy Josefa II. v Benátkách

Z reforem Josefa II. měl nepochybně největší význam patent z r. 1781, který rušil nevolnickou závislost poddaných na vrchnosti a v platnosti ponechával pouze závislost vyplývající z držby půdy. V praxi tak padly překážky, které doposud bránily obyvatelstvu ve

⁷⁵ *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou.*

⁷⁶ Tamtéž; BYDŽOVSKÝ, Jiří. *Kronika Mladoboleslavská.* s. 183 a 189.

⁷⁷ BYDŽOVSKÝ, Jiří. *Kronika Mladoboleslavská.* s. 183 a 189.

⁷⁸ *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou.*

svobodném pohybu. Josefínské reformy zasáhly také do monopolního postavení katolické církve. Patent z r. 1781 zaručoval náboženskou svobodu a přiznával rovnoprávné postavení Židům. Zanikla i řada klášterů a spolu s nimi také mnohá katolická společenstva. Právě v této době bylo v Benátkách zrušeno literátské bratrstvo sv. Anny a jeho nemalý majetek byl později rozdělen mezi školní, chudinský a náboženský fond. Úředně rušeny byly také řemeslnické cechy. V Benátkách přišli v osmdesátých letech o svůj cech řezníci, mydláři, punčocháři a tkalci. Řada cechů však svou existenci po několika letech opět obnovila.⁷⁹

2.6 Benátky v 19. a 20. století

Neradostná léta po porážce revolučního hnutí let 1848/49 přinesla přes svůj převážně záporný charakter i jednu pozitivní událost. V r. 1850 se v rámci nového správního uspořádání staly Benátky okresním městem a tím pádem i sídlem okresního úřadu a okresního soudu. V Nových Benátkách byl i děkanský úřad (1851 - 1948).⁸⁰

Na podzim 1918 docházelo na českém území k řadě protivládních veřejných vystoupení, která vyvrcholila 28. října poté, co se rozšířila zpráva o kapitulaci rakousko-uherské armády. Stejně jako v Praze a v dalších městech se také v Benátkách v tento den konala ve večerních hodinách rozsáhlá manifestace, a to nejprve na náměstí v Nových Benátkách. Následoval průvod občanů do Obodře a do Starých Benátek provázený nadšeným zpěvem, provoláváním protirakouských hesel a strháváním rakouských orlic z veřejných budov, aby byla přivítána vytoužená svoboda. Členové Národního výboru převzali 31. října správu okresu i města a podrželi si ji až do jmenování řádných správních orgánů 21.12.1918.⁸¹

Dvacet let Československé republiky přineslo Benátkám řadu významných a převážně pozitivních ekonomických změn, i když negativní jevy se regionu rovněž nevyhnuly. Město Benátky obohatilo svůj majetek zakoupením budovy zámku v r. 1920 (brzy poté se do objektu přestěhoval městský úřad). Městská a okresní samospráva hospodařily poměrně efektivně. Svědčí o tom i stavba okresního domu na Husově náměstí podle architekta Jiřího V. Krohy v letech 1926 - 1927. Pokračovalo budování sítí inženýrských. V letech 1929 - 1931 byl

⁷⁹ *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou.*

⁸⁰ SOA, Praha. *Středočeský sborník historický*, vydal Krajský dům osvěty, Praha 1959, str. 207.

⁸¹ *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou.*

instalován městský vodovod včetně zapojení na nový vodojem a na konci třicátých let se podařilo vyřešit problém městské kanalizace.⁸²

V období dvacátých let se řada občanů z Benátek a okolí zapojila do nově vzniklých či obnovených nekatolických církví. Výraznou aktivitou se projevovali zejména členové nově vzniklé Církve československé husitské (dále CČSH) a také lidé, spojení v Jčbr (dnes CB), kteří se zaměřovali zejména na prosazování zásad mravního a morálního života.

Specifický odraz našly v Benátkách události r. 1938. Občané demonstrovali za podporu republiky proti nacismu na velkém shromáždění v zámeckém parku 22. září.⁸³ Nicméně marnost tohoto počínání a obrovské zklamání po mnichovské zradě velmocí ovlivnily i místní poměry. Dusná atmosféra přinesla postupné oklešťování demokracie a politické svobody, zároveň však vzepětí mezilidské solidarity a národní sounáležitosti.

2.6.1 Benátky v období okupace a socialismu

V této podkapitole jsou informace z větší části získány z internetových stránek, jelikož nebyly nalezeny jiné zdroje, které by o situaci v Benátkách v době okupace a socialismu pojednávaly. Z toho důvodu již nebudeme v této části odkazovat na použitý materiál.⁸⁴

První německé jednotky pronikly na území města 15. března 1939 po osmé hodině ráno. Obsadily opuštěný objekt továrny a skladiště v zámecké konírně. O den později bylo v rámci akce *Gitter* (mříž) zatčeno a umístěno v budově okresního soudu téměř 60 komunistů z Benátek a blízkého okolí. Jelikož se zatím jednalo pouze o akci se zastrášovacím účelem, byli všichni už 23. března propuštěni.

Tvář města se v tomto období příliš neměnila, výrazným zásahem do její podoby se stala pouze demontáž původního silničního mostu přes Jizeru a sestavení prozatímního ocelového na jeho místě v r. 1949. V šedesátých letech pak pokračovalo „budování socialismu“ v Benátkách výstavbou sídliště 17. listopadu poblíž cesty ze Starých Benátek na Dražice, dostavbou sportovního areálu, v němž byl v r. 1965 otevřen fotbalový stadion, a také přestavbou budovy bývalé Okresní hospodářské záložny na polikliniku.

⁸² *Průvodce historií města Benátek nad Jizerou.*

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ *Benátky za okupace a Benátky „socialistické“* : materiál v elektronickém formátu [online], autor neuveden, [cit. 2005-10-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.benatky.cz/historie/okupace.php>> a <<http://www.benatky.cz/historie/socialismus.php>>

„Československé jaro“ r. 1968 se v Benátkách projevil způsobem typickým pro malá města: opatrností a pasivitou stávajících stranických představitelů, kteří za všech okolností pouze přitakávali usnesením a poslušně plnili směrnice nadřízených orgánů. Vyjádření jednotlivců i organizací a skupin otiskoval obnovený list odborů v Carborundum-Electrite, a.s., „*Brousek*“, který od 24. srpna uveřejňoval rezoluce na podporu mimořádného XIV. sjezdu KSČ, proti okupaci a zčásti i proti ponižujícím moskevským protokolům. 30. srpna byl v Carborundum-Electrite, a.s., ustaven stávkový výbor. Vlna odporu a občanské aktivity ovšem postupně opadala. Neustále ale pokračovala ze strany většiny místních představitelů, kteří jakýmkoliv nesouhlasným akcím okamžitě nasadili nálepku „kontrarevoluční“. Vše vyvrcholilo po nechvalně proslulém plénu ÚV KSČ v dubnu 1969. Následná normalizace postihla také několik neaktivnějších, ale i váhajících občanů v Benátkách, kteří museli opustit své funkce a často i zaměstnání.

Mnohem tíživějším dědictvím srpnové agrese ovšem bylo obsazení vojenského prostoru Mladá-Milovice sovětskými jednotkami, které tam vybudovaly desítky objektů vojenského i civilního charakteru včetně hlavního velitelství veškerých sovětských armád na našem území. Silné omezení pohybu občanů v prostoru se stalo aktuální a zároveň trvalou obtíží, mnozí z nich ovšem zároveň bohatě využívali možnosti získat nesmírně lacino pohonné hmoty, náradí a další zboží. Během několika let díky tomuto „tržnímu“ hospodářství nebývale prosperovali. Téměř na hranici katastrofy se však dostaly ekologické škody, což se ovšem v plné míře ukázalo teprve po vyklizení prostoru a odchodu sovětských vojsk v r. 1991.

Ekonomická mizérie i obecná nespokojenost lidí v osmdesátých letech 20. století se stávajícími poměry, třebaže vyjadřovaná většinou jen v kruhu rodiny a přátel, směřovala nezadržitelně ke krachu tehdejšího systému a k rozhodující změně politické situace. V listopadu 1989 k ní skutečně došlo. Hned v lednu 1990 vstoupilo několik obyvatel Benátek do Občanského fóra. Ve svobodných volbách v listopadu téhož roku pak kandidáti OF získali rozhodující většinu. Nadvláda pravice v městském zastupitelstvu byla potvrzena i ve volbách v letech 1994 a 1998, kdy nejsilnější stranou se vždy stala Občanská demokratická strana.

Pozitivní jev související s nejnovějším vývojem: po odchodu sovětských jednotek začalo město využívat bývalý vojenský prostor Milovice-Mladá, který přešel do majetku Benátek.

Jaký bude další vývoj města, kde dnes žije téměř 6700 obyvatel, je těžko předvídat a není to ani úkolem historika. Mnohé však nasvědčuje tomu, že přes řadu problémů, se kterými se v devadesátých letech potýkaly, mají před sebou Benátky nad Jizerou dobrá léta.

3 HISTORIE CÍRKVE BRATRSKÉ V BENÁTKÁCH NAD JIZEROU

V předcházejících kapitolách jsme pojednávali obecně o historii CB a o historii města Benátek. Tato témata nás uvedla do stěžejní problematiky, kterou se nyní budeme zabývat, a tím je historie CB v Benátkách s přihlédnutím ke kontextu doby. Úvodem budeme hovořit o počátcích protestantizmu v Benátkách a o situaci na začátku scházení členů Jčbr, se kterou je blízce spjata minulost budovy, kde se shromáždění CB konají dodnes. Dále se zmíníme o stanicích sboru, o záležitostech spojené s komunistickým útlakem a o existenci Sdružení mládeže v Benátkách. Žádné společenství lidí se neobejde bez problémů. Ani CB v Benátkách nebyla výjimkou, proto o některých pohovoříme. Též se budeme zabývat ekumenickými vztahy, misíí a mezinárodním působení. Závěrem uvedeme popis kazatelů, kteří působili v CB v Benátkách.

O historii CB v Benátkách není vydán žádný materiál popisující události v souvislostech, ani neexistuje mnoho zpráv o jejím vzniku. Nejdůležitějším zdrojem byly nezpracované archivní záznamy ze sboru CB v Benátkách. Některé informace bylo možné zjistit od dosud žijících lidí, jiné z Archivu CB v Praze, který ovšem po povodních v r. 2002 utrpěl velkou ztrátu, a proto zbylo málo přístupných materiálů. Museli jsme tedy pracovat s dostupnými materiály a přijmout je za věrohodné. Je možné, že některé údaje jsou chybné, což však autorka nedokázala posoudit.

3.1 Počátky protestantizmu v Benátkách

V Benátkách za vlády Rakousko-Uherska byla umožněna protestantská setkávání. Z dějin je známo, že v době vzniku a působení JB od r. 1467, byl v Benátkách sbor, jehož kazatelem byl Jan Augusta (1500 - 1572), pozdější biskup JB. Pravděpodobně působil na sboru JB v Benátkách jen krátce, v letech kolem r. 1530. Tehdejší sbor se podle paměti lidu setkával v místě nynější sokolovny, ale budova a podobné památky na JB se nedochovaly. Jan Augusta v Benátkách vyvíjel horlivou činnost do té doby, než odešel do Litomyšle. Dokud nebyl trvalý sbor v Praze, byli to duchovní správce z Benátek a Lenešic u Loun, kteří obstarávali shromáždění členů JB v Praze. Po vítězství Ferdinanda byl sbor zavřen a Bratří vypověděni po bitvě na Bílé hoře. Město Benátky bylo rekatolizováno, ale přesto se udrželo jako kazatelská stanice a Bratři se tajně scházeli pod vedením správce sboru z Mladé Boleslavi.

Zprávy o činnosti JB sahají do pobělohorské doby, jiné zprávy z období JB a o životě sboru v Benátkách nejsou dochovány.⁸⁵

3.2 Historie vzniku Jednoty českobratrské v Benátkách

Zhruba o dvě století později, po vypovězení Bratří a uzavření sboru JB, se opět začala probouzet touha navázat na odkaz JB, který byl pro mnohé stále živým. V Benátkách se touha po protestantismu projevila formou vzniku Jčbr.

Již dříve bylo řečeno, že na šíření Jčbr se významně podílel Alois Adlof. Právě i díky němu se evangelizační práce šířila všude tam, kam se dostali jedinci pod vedením Adlofa. Na počátku 20. století vznikalo mnoho nových skupin. Mezi nimi i skupinka věřících z Benátek, kteří toužili po nových věcech.

Ještě za rakouských dob dojížděl do Benátek asi od r. 1906 kazatel Jan Černý (2.2.1876 – 14.7.1970), který byl úředníkem v okolí Benátek (asi u Mělníka v Podhořanech). Tato setkávání se nejprve uskutečňovala v domácnostech (především v rodině Zajíčkových a Klinerových). Pražský sbor (tehdy v Petrské ulici č. 23 do r. 1907, od r. 1907 přesídlen do Soukenické ulice č. 15), zaštiťoval toto malé, ale slibně se rozrůstající společenství.⁸⁶

Již od počátku setkávání věřících se konalo i vysluhování svaté večeře Páně. Tuto informaci nám potvrzuje osobní záznam nalezený v rodině Vrzákových z r. 1909. Dočítáme se v křesťanském kancionálu zápis s věnováním od bratra Škardy: „*Paní Anně Koudové k požehnanému používání*“ a tužkou připsáno rukou sestry Koudové: „*4. července 1909 jsem přijala svatou večeři Páně.*“⁸⁷ Malé společenství věřících nemělo ještě svého kazatele, proto dojížděli kazatelé z Prahy, aby vysluhovali svatou večeři Páně alespoň jednou za dva měsíce.

V těžkém válečném období přinášelo věřícím společné obecnství povzbuzení a světlé chvílky radosti. Výrazný vliv mělo obrácení Jana Jaruše, tehdy 28-letého nadšeného mladíka, kterého do shromáždění pozvala paní Pilařová (1888 - 1965) v r. 1917. Jan Jaruš pracoval jako advokátní úředník v kanceláři JUDr. Müllera, byl činným členem Sokola (ve válce byla

⁸⁵ SACB v Benátkách: *Zápis od Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno, *Korespondence z Benátek*, 13.1.1966; Archiv Církve bratrské (dále ACB), Soukenická 15, Praha 1, *Českobratrská rodina (měsíčník)*, 1949, ročník XXV., s. 13.

⁸⁶ SACB v Benátkách: *Zápisy Benjamina Věka a Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno.

⁸⁷ Tamtéž.

tato činnost zakázána) a byl dobře známý po celých Benátkách i okolí. Mluvil, svědčil kamkoli přišel - tak povzbuzením jednoho se dali získat mnozí.

Počet lidí navštěvující společná shromáždění v té době rostl, proto se muselo hledat nové místo pro scházení, neboť po domácnostech to nebylo již kapacitně možné. Naskytla se možnost, aby se setkávání konala v místní základní škole.

Podle archivního záznamu žádali zástupci Jčbr v Benátkách r. 1919 o propůjčení místnosti ve školní budově v horních Benátkách za účelem konání bohoslužeb. Školní rada kladně vyřídila žádost, a tak se společenství věřících začalo setkávat od 28.10.1919 ve školních prostorách. Dokonce ředitelství měšťanské školy umožnilo konání dětské vánoční slavnosti v tělocvičně měšťanských a obecných škol s příslibem vlastní účasti a rozšířením pozvání mezi žáky i učitelský sbor. Podle zachovaných záznamů zjišťujeme, že vztahy mezi školní radou a stanicí Jčbr byly velmi dobré. Propůjčení místnosti bylo bezplatné až do konce r. 1924.⁸⁸

Shromáždění konaná ve škole byla v té době velkou pomocí, ale přesto byla tato varianta brána za určité provisorium. Vzrůstala touha po vlastním místě, kde by se lidé mohli scházet kdykoli, proto se jménem Jana Jaruše obrátili na Radu Jčbr za účelem získat potřebné finance na sborový objekt. Mezitím však přišla na Radu též žádost o finanční podporu kvůli budování starobince v Berouně. Členové benátské stanice pochopili větší potřebnost výstavby starobince. Žádali tedy jen o to, aby se dostali do pořadí těch, kteří potřebují pomoc.⁸⁹ Nakonec se v r. 1924 členové Jčbr v dočkali vlastních prostor. O této zásadní změně budeme pojednávat v kapitole pod názvem „Historie budovy“.

Hovoříme-li o místě scházení, uvedeme též informace ohledně fungování a společného setkávání. Od počátku bývalo shromáždění v neděli dopoledne. Nejprve se konala nedělní škola pro děti v 9 hod. a v 10 hod. bohoslužba pro dospělé za přítomnosti dětí. Sloužit přijížděli kazatelé z Prahy. V neděli večer se konalo setkání v sousední vesnici v Kochánkách v rodině Štěpánových, kteří sice byli členy JB v Mladé Boleslavi, ale Benátky byli pro ně dostupnější. Další pravidelná setkávání se konala v pátek k biblické a modlitební hodině. Ve středu se scházeli modlitební kroužek u Vrzáků a v pátek u Klinerů. Členové staršovstva se scházeli buď v ordinaci Benjamina Věka nebo u Jarušů doma. První staršovstvo bylo ve

⁸⁸ SACB v Benátkách: *Korespondence ze školní rady*, 1.11. a 19.12.1919, 22.11.1924; V Příloze VI na s. 92 je zdokumentována korespondence mezi školní radou a Jčbr.

⁸⁹ Tamtéž: *Korespondence s Radou Jčbr*, 21.10.1922.

složení: Jaruš, Vrzák, Věk. V té době byla aktuální otázka stálého kazatele a samozřejmě vlastních prostor pro scházení společenství věřících.⁹⁰

Podobná frekvence scházení pokračovala i v dalších letech existence sboru. Nalezena byla data ohledně shromáždění v sedmdesátých letech. Stále se konalo v neděli dopoledne i odpoledne. V pátek byla biblická a modlitební hodina a užší kruh modlitebníků se scházel i nadále ve středu večer. Podle zápisů ze staršovstva byla pravděpodobně vysluhována svatě večeře Páně jednou za dva měsíce. Problémy s nedochvilností a s občasnou návštěvností některých členů sboru se zabývalo staršovstvo. Snažili se povzbuzovat sbor k pravidelnější a větší návštěvnosti především odpoledních nedělních shromáždění.⁹¹ Nedělní odpolední shromáždění, které se konalo v 15 hod., se zrušilo koncem 20. století.

V oběžníku z Rady Jčbr bylo připomenuto, aby členové i mládež navštěvovali shromáždění slušně oblečení. Dalším bodem bylo, aby členové, pokud by chtěli přistupovat ke svatě večeři Páně v jiném sboru, před shromážděním promluvili a požádali vysluhujícího kazatele o možnost přijímat. Proto se staršovstvo domluvilo, že v neděli, kdy byla vysluhována svatě večeře Páně, byl připraven bratr starší, aby mohl s případnými hosty o této záležitosti pohovořit.⁹²

Podstatným zdrojem informací v benáteckém archivu byly zápisy ze schůzí staršovstva, ze kterých zjišťujeme další důležitá data. Setkávání staršovstva se konala zhruba jednou za dva měsíce. Podle záznamů lze usoudit, že staršovstvo v té době většinou řešilo otázku členství a čekatelství. Téměř na každé schůzi se jednalo o tom, že se hlásil další člen.

První zachovaný záznam ze setkání staršovstva je z r. 1922. Z těžce čitelného materiálu lze rozluštit, že kazatel A. Adlof vysluhoval 15.10.1922 svatou večeři Páně, že členská schůze se konala 31.12.1922. Členská schůze a vysluhování svatě večeře Páně se pravděpodobně uskutečňovalo i dříve, nebyly o tom však nalezeny zprávy, kromě výše zmíněného zápisu sestry Koudové v křesťanském kancionálu.⁹³

⁹⁰ SACB v Benátkách: *Vzpomínky Benjamína Věka*, nedatováno, nestránkováno.

⁹¹ Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva, 1965-1967*.

⁹² Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva, 15.2.1977 a 19.4.1978*.

⁹³ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva, 1922*.

Ovšem i na počátku sborové práce muselo staršovstvo řešit kázeňské záležitosti. V r. 1933 byl přípravný člen pro opuštění své manželky škrtnut ze seznamu a další člen byl pro opilství též vyloučen.⁹⁴

Zápisy ze staršovstva z období 1932 - 1933 obsahují stručné zprávy o návštěvě J. S. Portera v Benátkách r. 1932 jako zástupce Rady Jčbr. Pro sbor to byla výjimečná událost. Na členské schůzi 13.11.1932 vyřizoval pozdrav z Rady a při té příležitosti kladl členům na srdce: „*Mějte lásku ke sboru, chodte včas do shromáždění a přesně začínejte.*“⁹⁵

Další výjimečnou událostí pro Jčbr v Benátkách bylo konání konference Jčbr ve dnech 28. - 30.5.1935 v Benátkách ze účasti Alexa Andersona, který byl zástupcem švédské svobodné církve. Překládal jej kazatel Štifter a M. Rafajová.⁹⁶

Pro mnohé by mohlo být překvapující zjištění, že i když Jčbr v Benátkách byla početně malá, přesto byla finančně dobře zajištěna. Ze statistických údajů vyplývá, že přestože sbor v Benátkách byl ve čtyřicátých letech početně osmím nejmenším sborem z 32 existujících sborů, z pohledu průměrných příspěvků byl za r. 1939 druhým nejštědrějším a v r. 1940 dokonce prvním.⁹⁷

Po delší odmlce se objevují zápisy staršovstva až z období 1948 - 1949. Staršovstvo se stále zabývalo především otázkou členství. Od r. 1950 až do r. 1960 nebyly nalezeny žádné zápisy ze schůzí staršovstev, i když podle života sboru se setkávání staršovstva konala. Do r. 1965 byly nalezeny jen některé záznamy. Je možné, že protokoly o schůzích se nezachovaly, ale nabízí se další eventualita související s nástupem komunistické strany v ČSSR. Čímž by bylo možné vyslovit hypotézu o tom, že zápisy ze staršovstva byly raději zničeny z důvodu případného zneužití nebo možná ani nebyly v té době pořizovány.

Počínaje r. 1965 se objevují opět pečlivě vedené zápisy ze schůzí staršovstva. Staršovstvo sledovalo život sboru – hovořili o tom, kdo je nemocen, za kým je potřeba zajít, komu se narodilo dítě, kdo je v těžkostech, apod. Také se věnovali společným modlitbám. Staršovstvo se stavilo čelem k řešení neshod mezi členy sboru.

⁹⁴ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 1933.

⁹⁵ Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva*, 1932-1933.

⁹⁶ Tamtéž: *Pondělí: náš kraj*, (oblastní časopis), 27.5.1935, ročník XVI, č. 41.

⁹⁷ Tamtéž: *Statistické údaje sborů z Rady Jčbr*, 1939-1940. V Příloze VII na s. 93 je pro zajímavost vytvořena tabulka ukazující růst počtu členů, čekatelů i dětí sboru. Problémem při zjišťování těchto údajů byla nejasnost v přístupných záznamech. Někde byl celkový počet členů uveden včetně členů v přilehlých stanicích, jinde ne. Záznamy však nebyly v tomto směru rozděleny.

Dalším výrazným tématem schůzek bratří starších byly rodinné záležitosti. Otevřeně se řešily otázky týkající se manželů různého vyznání, nevěřícího partnera, chození s nevěřícím, kdo se nedostavuje do sboru, kdo nepřistupuje déle ke svaté večeři Páně, apod. Nutnými záležitostmi, které také projednávali, byly oblasti fungování sborové budovy, nedělních shromáždění, mimořádných akcí a také návštěvy v jiných sborech, které se obvykle uskutečňovaly jednou za rok. Mimo jiné se dovídáme, že od 1.7.1969 se platilo 42,- Kč za jednoho člena.⁹⁸ V r. 1973 vzrostl příspěvek za člena na 60,- Kč.⁹⁹ Pro srovnání – na počátku založení Jčbr činila částka 1,- Kč.¹⁰⁰

Poněkud méně informací o životě sboru CB v Benátkách se dovídáme od r. 1980. Od této doby jsou zápisy ze schůzí staršovstva formální a stručná. Nelze z toho soudit, zda se méně věnovali lidem a životu sboru. Je možné, že různí zapisovatelé viděli odlišnou důležitost v zapisování jednotlivých bodů. Působí to dojmem, jakoby se více hledělo na to, co kdo a jak dělá, než aby se zjišťovalo, jak se lidem žije a co prožívají.

Někteří si uvědomovali potřebnou změnu v přístupu ke sborovému společenství, proto se dočteme v jednom zápisu staršovstva: „*Chybí nám rozvlažení, neboť jen tak může dojít k rozvlažení v celém sboru. Co víme o bratřích a sestřích v jejich soukromí, zvláště o těch vzdálených? Má-li sbor hořet musí nejdříve hořet starší sboru.*“¹⁰¹

Sborové společenství procházelo radostnými i smutnými událostmi. Velkou ztrátou pro sbor byl odchod Jana Jaruše, který zemřel nečekaně 16.6.1965 po operaci vředu za žaludkem. Operován byl ve Vysokém Mýtě, kde až dosud žije jeho dcera. Odcházel se slovy: „*Pane, buď mi milostiv*“. Jeho přáním bylo, aby byl pohřbíván z modlitebny, k čemuž staršovstvo dalo souhlas pro velkou padesátiletou práci Jana Jaruše.¹⁰² Jan Jaruš patřil mezi zakládající členy Jčbr v Benátkách. Byl velmi výraznou a někdy udáváno, že prudkou osobností. Členové sboru věděli, že i když ztratí takové osobnosti, musejí pokračovat v započaté práci, na které se věrně podílel právě i J. Jaruš.

Další zprávy o životě sboru nám vypovídají například o tom, že v r. 1969 činil průměrný věk členů sboru CB v Benátkách 60 let. Mladé rodiny tam tehdy téměř nebyly a děti minimálně. Staršovstvo se v sedmdesátých letech scházelo na hlavní porady jednou měsíčně v neděli. Provozní porady se konaly ve středu po modlitebních setkáních. S příchodem

⁹⁸ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 1965-1970.

⁹⁹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 3.1.1973.

¹⁰⁰ Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva*, 1928.

¹⁰¹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 21.11.1975.

¹⁰² Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 16.6.1965; *parte Jana Jaruše*.

kazatele Pavla Černého do Benátek se setkání staršovstev konala první a třetí neděli v měsíci, aby se mohli účastnit i mimo benátečtí. Jednou v měsíci se bratři začali scházet večer k modlitební chvíli a k pastoračním záležitostem.¹⁰³

Biblické a modlitební hodiny často měly velice malou účast. Mnohdy se ponoukala myšlenka zrušit všechna shromáždění kromě nedělních dopoledních. Řešením však nebylo zrušení, ale hledání nějakého přitažlivějšího způsobu, jak vzbudit zájem o společné chvíle. Uvažovalo se o vytvoření skupinek, aby se modlili všichni. Hledali se nové formy, které by co nejvíce oslovily a zaujaly lidi. Uvažovalo se o začleňování více osobních svědectví do programu nedělních shromáždění, ale nedospělo se k definitivnímu závěru.¹⁰⁴

Závěrem této části se zmíníme o termínu, který je zachován v paměti starší populace města Benátek. Jde o pojem „*kozí víra*“. Podle jedné ústní tradice bylo toto označení užíváno pro označení Jčbr v Benátkách. Důvodem prý bylo, že některý člen v minulosti nabídl kozu člověku za to, když uvěří. Tento výklad není příliš věrohodný, žádné záznamy o tomto pojmu nebyly v archivu nalezeny. Jiný výklad hovoří o tom, že jde o označení potomků „víry Beránkovy“, jak se označovala víra staré JB. Výraz „*kozí víra*“ má znevážit potomky a dědice českých bratří, kteří mají ve znaku beránka, ale posměšně jej nazvali kozou, a zařadit je mezi sektáře. Tento výraz pochází z období protireformace, kdy jezuité a další agitátoři zlehčovali a zesměšňovali ty, kteří se hlásili jako dědici české bratrské reformace. Česká reformace měla heslo: *Vicit Agnus Dei, eum sequamur* (Zvítězil Beránek Boží, následujme jej).¹⁰⁵

Kazatel Miloslav Kloubek měl osobní zkušenosti ohledně používání označení CB v Benátkách výrazem „*kozí víra*“: „*Mně se vždy vybaví rozhovory s lidmi, se kterými jsem se ve městě zastavil, představil jsem se jim a vysvětloval jim při řeči, že jsem kazatelem CB a oni se ubezpečovali: „aha, vy jste ta kozí víra“ a ukazovali při tom směrem k naší modlitebně. To aby jim bylo jasné, že jsme to my. Bylo to mezi lidmi běžné pracovní, ne již hanlivé, označení*“.¹⁰⁶

¹⁰³ SACB v Benátkách: *Zápis z výroční členské schůze*, 1.1.1970; *Zápisy ze staršovstva*, 6.7.1975 a 15.5.1976 a do r. 1976.

¹⁰⁴ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 14.2.1993.

¹⁰⁵ *Archiv autora*: Magnetofonový pásek se záznamem slavnostního shromáždění při příležitosti 80. výročí otevření modlitebny v Benátkách, 5.6.2004; Dotazník vyplněný Pavlem Plchotem 24.11.2005 a Pavlem Černým 3.12.2005.

¹⁰⁶ Tamtéž: Dotazník vyplněný Miloslavem Kloubkem 9.12.2005.

Podle dostupných materiálů to na počátku Jčbr v Benátkách vypadalo tak, jak jsme uvedli. Nyní se seznámíme s osobností Benjamina Věka, který pomáhal při zakládání nového společenství Jčbr v Benátkách. Jeho přínos byl však mimo jiné ve věrném zapisování sborových záležitostí. Bez něj bychom většinu informací neměly dochované. Dalším vzácným mužem, na kterého vzpomínají pamětníci CB v Benátkách byl Jan Čančík, o kterém však nebylo v archivu nalezeno mnoho informací.

BENJAMIN VĚK (VERNER)

Benjamin Verner, jak zní jeho rodné příjmení, byl pro své nesmlouvané češství vězně gestapem a na státní výzvu občanům v r. 1945 si dal své příjmení počeštit. Však někdy vzpomínal, že je potomkem Jiráskova Věka.¹⁰⁷

Narozen 9.3.1895, rodem z Balcarova kraje, z Orlických hor. Maminka Anna Chrásková, narozená 21.10.1870 v Horní Radechové u Červeného Kostelce v kraji Náchodském. Dědeček, Josef Chráska, tkadlec a pak podomní obchodník, byl bratrancem Jana Balcara. Tatínek, Václav Verner (23.12.1858 - 1928) z Velké Tábornice u Nového Města nad Metují; uvěřil v Kladsku v uhelných dolech a šel ve stopách Balcara.¹⁰⁸

Na podzim 1898 se rodina Vernerova přestěhovala do Českých Budějovic, neboť otec byl povolán jako kolportér Biblí. V Českých Budějovicích Benjamin vystudoval na zubního technika. Po vojenském propuštění pracoval v Praze v zubní ordinaci MUDr. Josefa Straky. V této době se účastnil činnosti pražského Křesťanského spolku mladíků v Soukenické ulici 15. Občas jel sloužit slovem do stanic pražského sboru. Tak 21.1.1924 byl poslán do Benátek. Janem Jarušem mu byl nabídnut byt s možností, aby si tam zřídil zubní ordinaci. A tak 1.4.1924 se stal členem benátecké stanice a 7.4.1924 začala fungovat i jeho zubní ordinace.¹⁰⁹

Benjamin Věk se aktivně zapojoval do sborové činnosti i v pokročilém věku. Svými vzpomínkami nám často dovede přiblížit počátky benáteckého sboru, ale také atmosféru prvních desetiletí církve. Byl čestným členem staršovstva, pomáhal jako pokladník, sloužil Slovem a byl členem Kostnické jednoty, což podporovalo ekumenické vztahy v okolí Benátek.¹¹⁰

¹⁰⁷ *Bratrská rodina* (měsíčník), 1987, číslo 4, ročník 19, s. 59.

¹⁰⁸ SACB v Benátkách: *Vzpomínky Benjamina Věka*, nedatováno, nestránkováno.

¹⁰⁹ Tamtéž: *Vzpomínky Benjamina Věka*, nedatováno, nestránkováno.

¹¹⁰ *Kostnické jiskry* (týdeník), 1980, ročník 65, vydání 9, s. 4.

3.3 Historie budovy

Počátky setkávání Jčbr se konaly nejprve po domácnostech a později ve školních prostorách, jak již bylo uvedeno. Kolem r. 1920 rostla touha po vlastním objektu, tak se tehdejší členové rozhodli hledat různé vhodné varianty. Objevila se zcela jedinečná příležitost pro sborový dům. Problémem však byly finance.

V r. 1914 dostavěli sourozenci Ziegnerovi přízemní dům pro knihtiskárnu a obytný vilový dům na rohu ulice Dražické a Krouzského. Po skončení první světové války se však r. 1919 Ziegnerovi rozhodli přestěhovat svou tiskárnu do Prahy. Advokátní kancelář JUDr. Müllera byla pověřena knihtiskařem prodejem budov. Spolupracovník JUDr. Müllera, Jan Jaruš se dověděl o těchto prostorách a začal se o ně zajímat. Jan Jaruš byl, podle záznamů, ve snu veden slovem z Bible - Job 13, 1: „*Aj, vidělo to oko mé, slyšelo to ucho mé a srozumělo tomu.*“ Přišla mu na mysl myšlenka, že by tato budova mohla být upravena pro sborové potřeby. Výše zmíněný verš se později objevil na kazatelně sboru Jčbr v Benátkách.¹¹¹

Počáteční cena objektu činila 250.000 korun, ovšem tak vysoká cena nenašla zájemce. Později klesla na 220.000 Kč, ale i tak byl stále neprodejný. Jan Jaruš začal plán o koupi tiskárny projednávat se zástupci spolku „Betanie“, který opatroval a udržoval budovy pro shromáždění církve sborů Jčbr. Zástupci spolku se přijeli na objekt podívat, ale zdálo se jim, že je to dílenská stavba a cena byla pro ně vysoká. Čili spolek „Betanie“ od této koupě odstoupil, ale jiný kupec na celý objekt se stále nenašel. A tak zůstal nevyužit. V r. 1923 cena objektu klesla na 200.000 Kč, a tak byl opět vznesen dotaz na Radu Jčbr, zda by mohla pomoci s koupí.¹¹²

Až v r. 1924 (asi na jaře) se znovu začalo jednat o prodeji, ale kromě spolku „Betanie“ se nenašel nikdo jiný, kdo by mohl finančně sboru vypomoci. V květnu 1924 pan Ziegner snížil cenu na 160.000 Kč. Ovšem ani tato cena nebyla pro spolek „Betanie“ přijatelná. Situace se vyostřila, když se do Ziegnerovy tiskárny bez dovolení nastěhovaly 4 rodiny. Rozčarovaný Ziegner se obrátil na advokátní kancelář JUDr. Müllera s žádostí, aby byl celý objekt do 14 dnů prodán za 110.000 Kč. Jan Jaruš, pověřen JUDr. Müllerem přišel k bratřím starším Jčbr v Benátkách s návrhem na dojednání koupě celého objektu s „Betanií“ za 110.000 Kč. Celou částku však nebylo možné od „Betanie“ získat, tak kazatel Adlof přislíbil 50.000 Kč ze spolku „Betanie“, kterou museli benátečtí postupně splatit. Za 60.000 Kč koupil zubní lékař

¹¹¹ SACB v Benátkách: *Zápis Benamina Věka*, nedatováno, nestránkováno.

¹¹² Tamtéž: *Korespondence s Radou Jčbr*, 1923; V Příloze VIII, obr. 1 na s. 95 je zveřejněna fotografie původního objektu ještě před koupí od bratrů Ziegnerových.

Benjamin Věk vilu, která patřila k celému objektu bývalé tiskárny, a přestěhoval se tam s rodinou. Tak byl nakonec opatřen v lednu 1925 dům pro shromáždění Jčbr, č.p. 387, bývalá tiskárna a dům pro osobní přebývání bratra Věka s rodinou, č.p. 388.¹¹³ Z původní částky 250.000 Kč za neuvěřitelných 110.000 Kč.

Sbor čekala oprava objektu. S obrovským nasazením sbírali členové peníze po desetikorunách a postupně se začal splňovat dlouho očekávaný okamžik benáteckého sboru. Modlitebna sboru, byla slavnostně otevřena 31.5.1925.¹¹⁴

Podle archivního záznamu, ač těžce čitelného, je patrné, že Jčbr v Benátkách, jež od r. 1925 měla svou vlastní budovu, se potýkala s náročností práce, kterou museli obstarávat členové sboru mající vlastní zaměstnání, když ještě nebyl na sboru stálý kazatel. Proto se staršovstvo obrátilo na Radu Jčbr, aby na církevní konferenci projednali otázku kazatele pro benátecký sbor. Benátečtí si přáli Václava Svobodu, který již v Benátkách působil. A tak se také stalo. Slavnostní shromáždění z důvodu osamostatnění sboru v Benátkách se konalo 26. září 1926. V tuto neděli byl současně uveden Václav Svoboda v kazatelský úřad kazatelem Zdychyncem z Prahy.¹¹⁵ Radost z osamostatnění byla veliká. Tehdejší heslo znělo: „*Spojte modlitbu a Zákon Hospodinův a zjeví se sláva Beránkova!*“¹¹⁶

Kdo měl možnost navštívit modlitebnu CB v Benátkách jistě přizná, že jen málo modliteben je vsazeno do tak příjemného prostředí. Dříve byla část zahrady parkově upravena, takže se tam dalo usednout na lavičku. Později byla veliká zahrada rozdělena na část nepřístupnou, kde se pěstovaly zemědělské plodiny, a část volně přístupnou. V současné době je celá zahrada zpřístupněna a výhodou je využití velkých prostor pro děti, kterých je ve sboru nyní požehnaně. Jeden kout zahrady slouží pro klidné posezení v přírodním altánu a v další části se buduje netradiční dětské hřiště. Ještě stále zbývá dost prostoru, aby si děti zahrály fotbal či jiné hry.¹¹⁷ Možná si zakladatelé benáteckého sboru ani neuvědomovali, jak velký poklad v podobě budovy, ve které byly dostavěny další prostory především pro scházení dětí, a nadstandardně velké zahrady budoucím generacím připravili.

¹¹³ SACB v Benátkách: *Zápis Benjamina Věka*, nedatováno, nestránkováno; *Zápis ze staršovstva*, 1923; *Bratrská rodina* (měsíčník), 1987, číslo 4, ročník 19, s. 59.

¹¹⁴ *Českobratrská rodina* (měsíčník), 1925, s. 94; *Bratrská rodina* (měsíčník), 1975, číslo 4, ročník VII., s. 60; *Benátecký zpravodaj* (měsíčník), 6.5.2005, číslo 5, ročník 29; V Příloze IX na s. 96 je zveřejněna pozvánka ke slavnostnímu otevření modlitebny v Benátkách.

¹¹⁵ *Českobratrská rodina* (měsíčník), 1926, číslo 9 a 157, s. 143.

¹¹⁶ Tamtéž: 1926, číslo 10, ročník II., s. 158.

¹¹⁷ V Příloze VIII, obr. 2-6 na s. 95 jsou zveřejněny fotografie objektu a zahrady CB ze současnosti.

3.4 Stanice Jednoty českobratrské v Benátkách

Již na počátku své činnosti obhospodařovala Jčbr v Benátkách stanice v okolních vesnicích, které vznikaly misijní prací nebo místem bydliště členů sboru.

Ohledně stanic sboru je zachován dosti nejasný materiál. Některé stanice existovaly pravděpodobně tak krátce, že se ani nezaznamenalo ukončení činnosti. Proto následující údaje o stanicích sboru budou orientační a mohou být nepřesné.

Do r. 1934 obhospodařovala Jčbr pět stanic (zřejmě se jednalo o Čečelice, Strměchy, Dobrovice, Kochánky nebo Byšice a Nové Ouholice). V r. 1935 měl sbor čtyři stanice. V r. 1948 už jen tři stanice a později v r. 1952 stanice dvě (Mladá Boleslav a Kochánky nebo Nymburk).¹¹⁸ V r. 1971 zůstala stanice v Kochánkách a v Mladé Boleslavi. Po r. 1973 už zůstala ve správcovství benátského sboru jen stanice v Mladé Boleslavi.¹¹⁹ Na konci 20. století nespravoval benátský sbor žádnou stanici. Nyní si stručně projdeme jednotlivé stanice s podrobnějším pohledem na stanici v Nových Ouholicích.

Čečelice: první záznam o této stanici je z r. 1922, ale nebylo zjištěno, kdy stanice v Čečelicích zanikla. Každou druhou neděli v měsíci tam sloužili kazatelé z Prahy a každou čtvrtou neděli v měsíci bratři z benátského sboru: Vrzák, Rot a Jaruš.¹²⁰

Strměchy: také o této stanici se dovídáme v r. 1922. Členové stanice se sami každou druhou neděli v měsíci scházeli ke společným bohoslužbám.¹²¹

Dobrovice: byly nejmenší stanicí, kde se první shromáždění konalo 23.4.1922.¹²²

Kochánky: bratr Rot sloužil pravidelně nedělní večerní shromáždění. Věřící se scházeli v rodině Štěpánových.¹²³ Po jejich smrti zanikla stanice v Kochánkách. Není zřejmé v jakém roce k tomu došlo. Ovšem v r. 1969 CČE dostala povolení státních úřadů ke konání bohoslužeb v Kochankách jednou měsíčně.¹²⁴

¹¹⁸ SACB v Benátkách: *Zápis z výroční členské schůze*, 1952.

¹¹⁹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 24.2.1973.

¹²⁰ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 21.5.1922.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 8.10.1969.

Byšice: členové této stanice se později začali scházet v *Horním Slivně* a zvýšila se výrazně návštěvnost. Setkávání stanice trvalo asi do čtyřicátých let. 20. století.¹²⁵

Lysá nad Labem: Pravomil Enoch Dostál založil setkávání u Šenků, ke konci 1. republiky tato činnost umkla.¹²⁶

Mladá Boleslav: pod záštitou P. E. Dostála bylo započato setkávání u Valentů, později v prostorách sboru JB.¹²⁷

V r. 2002 došlo k rozdělení sboru JB v Mladé Boleslavi a menší „umírněnější“ část hledala útočiště u některé denominace blízké jejímu vyznání. Jelikož někteří členové oddělené skupiny historicky patřili do CB, požádali benátecký sbor, aby jim dočasně vypomohl s kazatelskou službou. Tak v Mladé Boleslavi vznikla samostatná stanice CB v lednu 2003. Nyní stojí před úplným osamostatněním a založením vlastního sboru CB. Na podzim r. 2005 do Mladé Boleslavi nastoupil vikář s manželkou.

Nymburk: tato stanice byla pod záštitou benáteckého sboru v období od r. 1950 do r. 1969.¹²⁸

Netřebice: okres Nymburk, scházení se uskutečňovalo v soukromém bytě.¹²⁹

V r. 1950 byly podle matričního seznamu členové sboru nejen z Benátek a přilehlých stanic, ale dokonce až ze severních Čech, z Dubí u Teplíc (František a Kristina Navrátilovi, děti Čenka Dolejšího). Dále například mezi členy benáteckého sboru patřili lidé z okolí Pardubic, Mnichova Hradiště, Chlumce, Varnsdorfu, apod.¹³⁰ Čili misijní činnost Jčbr v Benátkách se podílela na rozvoji sborů i v jiných místech.

NOVÉ OUHOLICE: tato významná, ač poměrně vzdálená stanice, fungovala od počátku Jčbr v Benátkách do nového územního rozdělení r. 1950, poté stanice připadla Jčbr v Praze.¹³¹

Ze vzpomínek Benamina Věka do dozvídáme o stručné historii stanice a objektu v Nových Ouholcích. Po odstěhování rodiny Dolejších do Nových Ouholc z Horního Slivna, kde bylo setkávání uskutečňováno od počátku sboru v Benátkách, přesunula se tam i benátecká stanice (do r. 1950). Setkávání se konalo v rodině u Zajíčků, kteří se do Nových

¹²⁵ SACB v Benátkách: *Zápis z výroční členské schůze*, 1.1.1934; *Korespondence s Radou CB*, 28.3.1979.

¹²⁶ Tamtéž: *Zápis Benamina Věka a Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž: *Korespondence s Radou CB*, 28.3.1979.

¹²⁹ Tamtéž: *Korespondence s Radou CB*, 1.1.1965.

¹³⁰ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 1950.

¹³¹ Tamtéž: *Korespondence s Radou CB*, 28.3.1979.

Ouholic přestěhovali v červnu nebo červenci r. 1920.¹³² Růžena Zajíčková uvěřila v Benátkách (asi v r. 1917). Její manžel pravděpodobně věřící nebyl. Zajíčkovi měli v Nových Ouholicích dům se zahradou. Jelikož byli bezdětní, rozhodli se věnovat svůj dům pro práci evangelia v české vlasti. Mysleli na domov pro mládež nebo na ústav k vychovávání pracovníků podle příkladů jiných zemí (př. Chrischona ve Švýcarsku, apod.). Při psaní poslední vůle Růženy Zajíčkové ji pomáhal se zápisem Jan Jaruš. Nedošlo k úplné dohodě s bratrem Jarušem, co s objektem udělat. Nevíme o jakou neshodu šlo, ovšem víme, že právě její závěť byla později zdrojem konfliktu, o kterém se ještě zmíníme.

Konec rodiny Zajíčkových byl smutný. Oba zemřeli po požití hub, o kterých se domnívali že jsou jedlé. V té době byl v Benátkách kazatelem P. E. Dostál. Podle poslední vůle paní Zajíčkové byl dědicem spolek „*Sdružení mládeže*“ při Jčbr v Benátkách. Sdružení mládeže se ujalo svého práva, i přes nepřízeň příbuzných Zajíčkových, kteří chtěli závěť zrušit, ale neuspěli. Ovšem vyšlo najevo, že nemovitosti byly dosti zadluženy, takže po vyřízení všech záležitostí se ukázalo, že benátecký sbor toto hospodářství neudrží. V této těžké situaci se obrátil benátecký sbor na Čeňka Dolejšího, který tehdy žil s rodinou v Horním Slivně, aby se tohoto hospodářství ujal. Statečně se Dolejší vydali do nekončící práce. Po několika letech se však objekt musel prodat. Koupil jej kazatel Karel Rybář¹³³ se svou manželkou (Švýcarka). Zpráva sboru již nespádala pod benátecký sbor, ale Nových Ouholicích se stali stanicí vinohradského sboru v Praze. Rodina Rybářova mezitím odešla do Švýcarska. Jelikož v r. 1948 došlo k převratu, bratr Rybář se již nevrátil. Proto vláda (totiž MNV) zabavila dům se zahradou a misijní práce byla zastavena.¹³⁴

Rodina Dolejších mezitím odešla do pohraničí. Opět se však vrátila a začala znovu budovat hospodářství a dokonce jej ještě mnohem více rozšířila. Hlásání Božího slova se navrátilo. Nekonal se už v domě po Zajíčkových, ale v rodině Čeňka Dolejšího. V r. 1950 byly Nové Ouholice přičleněny k Praze Soukenické a odtud jsou obstarávány až dodnes.¹³⁵

Nyní se dostáváme k ožehavé otázce závěti Růženy Zajíčkové, která sebou přinesla velké problémy. Chceme-li být objektivní, musíme vyslechnout obě zúčastněné strany. Manželé Zajíčkovi již v době sporu nežili, proto ty nejdůležitější informace nám už zůstanou skryty.

¹³² SACB v Benátkách: *Zápisy Benjamina Věka a Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno; V Příloze IX na s. 96 je zveřejněna fotografie manželů Zajíčkových.

¹³³ **Karel Rybář**: absolvoval 4-letý kurz biblického ústavu na Chrischoně ve Švýcarsku a léta pracoval jako kazatel ve Švýcarsku. Nedlouho před válkou se vrátil do vlasti a ujal se hospodářství v Nových Ouholicích u Kralup. V r. 1942 ho povolal vinohradský sbor do Prahy a sloužil tam až do r. 1945, kdy se vzdal kazatelské služby. Na jaře 1974 zemřel. (ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 91.)

¹³⁴ SACB v Benátkách: *Zápisy Benjamina Věka a Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno.

¹³⁵ Tamtéž.

Zachovala se však korespondence, která se odehrála mezi Janem Baudyšem, švagrem Růženy Zajíčkové a Benjaminem Věkem. Neblahý dopad to mělo pro pověst benáteckého sboru.

V r. 1965 psal Jan Baudyš dopis Benjaminu Věkovi ohledně objektů v Nových Ouholicích. Dopis byl psán velmi ostrými slovy a Jan Baudyš v něm nařkl Jana Jaruše z toho, že jednal zjiště a násilně a že zfalšoval poslední vůli Růženy Zajíčkové, kterou pomáhal pořizovat. Zášť Jana Baudyše musela být veliká, protože tento dopis napsal v roce, kdy Jan Jaruš zemřel, neboť se s ním již nechtěl v životě sejít. Proto nabádal k spravedlivému dořešení záležitosti ohledně dědictví v Nových Ouholicích, aby získal odškodné. Odpověď od Benjaminu Věka byla pokojná. Snažil se vysvětlit Janu Baudyšovi, že již nikdo nežije z těch, kterých by se tento spor týkal. Zastával se Jana Jaruše a sdělil mu, že Jan Jaruš vložil do objektu tolik peněz a práce, že se to nemohlo vyrovnat zadluženosti, kterou tento objekt skrýval.¹³⁶

V odevzdávací listině jsou rozepsány jednotliví dědicové po Růženě Zajíčkové. Tuto záležitost vyřizoval Dr. Karel Treybal na okresním soudě ve Velvarech 27.12.1937. „Odevzdává tímto pozůstalost po Růženě Zajíčkové, majitelce realit v Nových Ouholicích, dne 24.7.1931 se zanecháním posledních pořízeních zemřelé: testamentárnímu dědici Spolku „Sdružení mládeže při sboru Jčbr v Nových Benátkách“, zastoupenému JUDrem Antonínem Horským, advokátem v Benátkách....“ Sdružení mládeže zdědilo celý objekt v hodnotě 133 378,20 Kč. Současně se objevily dluhy, které tento rozsáhlý objekt skrýval. Šlo o dluh v hodnotě 51 737,40 Kč.¹³⁷

V současné době nadále obhospodařují další členové rodiny Dolejších objekty s přilehlým velkým hospodářství. Setkávání CB se uskutečňuje pod záštitou soukenického sboru z Prahy.

¹³⁶ SACB v Benátkách: *Korespondence od Jana Baudyše*, Sobotka, 3.12.1965; *Kopie korespondence od Benjaminu Věka Janu Baudyšovi*, 20.12.1965.

¹³⁷ Tamtéž: *Odevzdávací listina*, opis číslo D 69131/120, vyřízeno 27.12.1937.

3.5 Jednota českobratrská v Benátkách v době komunistického útlaku

Rozmach komunismu měl vliv i na práci v benáteckém sboru. Vše bylo nově usměrněno a celé společenství se muselo naučit žít pod novým vedením, které nepodporovalo církevní činnost.

Jčbr již byla státně uznána a kazatelé byli zařazeni jako státní zaměstnanci. Kromě kazatele byl ve sborech povolen jeden laický pomocník. V benáteckém společenství byl z navržených kandidátů státním úřadem uznán Josef Vrzák, který však pro pokročilý věk už nikdy nekázal. Tehdejší kazatel P. E. Dostál ovšem zval některé bratry, kteří před tichým souhlasem OCT, jímž byl v té době Václav Krejčí z Dražic (zemřel r. 1976), směli kázat.¹³⁸

Z té doby zachovalo se velmi málo archivních materiálů ve sboru v Benátkách. Podle nedatované písemné zprávy se dovídáme, že bylo mnoho záznamů z opatrnosti zničeno. Tím se ovšem nezachovala potřebná data pro dějiny sboru.¹³⁹

Ke zvážení opět přichází eventualita, zda nebyly záznamy Jčbr v Benátkách zničeny z důvodu možného zneužití informací Komunistickou stranou. Komunisté se totiž na benátecký sbor obrátili se žádostí o konání jejich schůzí v místnostech sboru dvakrát až čtyřikrát měsíčně. Jelikož by to, podle nich, měl sbor považovat za čest, že se v jejich objektu mohou konat tyto schůze, žádali o bezplatné propůjčení.¹⁴⁰

Dne 31.1.1951 informoval OCT ohledně žádosti o schválení náboženské obce Jčbr v Benátkách. Odpověď byla kladná se zpětnou účinností od 1.11.1949. Pro sbor to představovalo některé výhody i nevýhody. Výhodou bylo financování kazatele státem. Ovšem počet sborů byl omezen díky systemizaci. Ty sbory Jčbr, kterým nebylo schváleno zřízení náboženské obce, se museli stát stanicí. Nevýhodami bylo, že sbory byly povinny informovat státní úřady o mimořádných akcích, o nových členech, o počtu provedených bohoslužeb, křtů, pohřbů a sňatků za jednotlivé roky. Dále musely sbory informovat o laických kazatelích a o zvoleném staršovstvu. Též o každé akci konané mimo běžná shromáždění a o návštěvách a kázajících mimo vlastní sbor. Sbor musel oznamovat OCT v Mladé Boleslavi počet dětí, které navštěvují vyučování náboženství i ve sborových prostorách. Dokonce byl sbor vyzván,

¹³⁸ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 1950.

¹³⁹ Tamtéž: *Zápisky Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno.

¹⁴⁰ Tamtéž: *Korespondence od KSČ v Benátkách*, 28.9.1948; V Příloze X na s. 97 je zveřejněn dopis Jednotě českobratrské v Benátkách od Komunistické strany.

aby předem informoval obřadní síň, pokud se jednalo o pohřeb člena sboru.¹⁴¹ V podstatě se dá říci, že se muselo žádat o povolení téměř na všechno. Podle svědomí jednotlivých kazatelů byla tato svoboda beroucí nařízení plněna.

V době totality byla spolupráce mezi městem a církví velmi formální. Církev byla vytěsňena z veřejného života. Pouze jednou nebo dvakrát za rok pozval místopředseda městského úřadu, v přítomnosti OCT, kazatele a faráře, aby je přesvědčoval o úspěších budování socialismu. Duchovní okresu buď disciplinovaně mlčeli nebo se rozhovor dostal na nepodstatná témata. Tehdy byli věřící pouze trpěni. OCT naznačovali, že církev za pár let již nebude existovat.¹⁴²

Během období komunistické vlády se v CB projevovaly nejrůznější zásahy do života sboru a omezování. Prakticky všude byly kladeny překážky a vyslovovány zákazy přijímat děti z rodin členů sborů na střední a vysoké školy. V některých profesích, například učitelé zakusili zákaz vykonávat svou práci nebo byli přemístováni na méně placená místa. Konkrétní důsledek situace v republice ve sboru CB v Benátkách nebyl tak dramatický, alespoň podle dostupných zpráv. Uvedeme příklady omezující lidskou svobodu v tehdejší době:¹⁴³

- Kazatel CB, Jan Komrška, byl pozván na návštěvu k předsedovi ONV, kde se sešli všichni nekatoličtí kněží okresu Mladá Boleslav. Předseda ONV vyzval všechny přítomné, aby ve svých sborech zamezili rozšiřování západního tisku a také protivolebním tendencím. Evangelický farář Kocáb při této příležitosti sdělil předsedovi ONV, že se děti z církevního prostředí dostávají těžce na střední školy. Bylo mu odpovězeno, že to je celostátní záležitost, která se vyskytuje v důsledku nedostatku dětí a uzavření některých průmyslových škol ve středočeském kraji.¹⁴⁴
- ONV, odbor školství, povolil kazateli Fazekaši vyučování náboženství ve škole v Benátkách. Dne 17.10.1966 se konala první hodina výuky náboženství, což byl vstřícný krok. Na druhou stranu však pravidelně kontrolovali Jana Čančíka, který byl učitel a zároveň věrný pracovník sboru Jčbr, jednu hodinu v měsíci.

¹⁴¹ SACB v Benátkách: *Korespondence od Státního úřadu pro věci církevní*, 31.1.1951; *Korespondence s ONV, Zápisy ze staršovstva* v příslušných letech

¹⁴² *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Pavlem Černým 3.12.2005.

¹⁴³ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 21.9. a 19.10.1966; *Korespondence z Rady Jčbr*, 20.4.1966; *Korespondence s OCT*, 26.5.1953; *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Ludovitem Fazekašem 2.12.2005.

¹⁴⁴ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 10.11.1971.

- Perle Fazekašové, manželce kazatele, bylo odepřeno pracovat ve školské jídelně, ačkoli měla učitelské vzdělání.
- Dále můžeme uvést prvomájovou slavnost, která v r. 1966 vyšla zrovna na neděli, proto byli duchovní vyzváni, aby koordinovali bohoslužby podle místních podmínek, aby nedošlo ke vzájemnému narušení po dohodě s OCT.
- Poněkud nestandardní bylo vybídnutí OCT kazatele sboru, aby ve svých proslovech při bohoslužbě pohovořil o významu řepy cukrovky pro výživu z důvodu zlepšení obdělávání řepy.

O dalším omezení se dovídáme od OCT, který nedal státní souhlas k vykonání bohoslužby v Benátkách kazatelem J. O. Markušem. Odůvodnil to takto: „*Nedávám státní souhlas k výkonu bohoslužeb, neb toto můžete zastat sám a není třeba, aby vás zastupovali jiní duchovní a zvláště z jiných okresů a krajů. Při tom vás upozorňuji, že v tom případě, kdybyste překročil tento zákaz, mohlo by to mít za následek odebrání státního souhlasu pro vaši osobu.*“¹⁴⁵

Dokonce k 50. výročí otevření modlitebny, bez udání důvodu, tajemník KNV zakázal kázat Ondrejovi Prištiakovi, který byl pozván do Benátek, neboť tam dříve působil. KNV v Praze sdělil kazateli sboru, tehdy Pavlovi Černému: „*...nevyhovujeme vaší žádosti ze dne 6.5.1975 a neudělujeme souhlas panu O. Prištiakovi, kazateli CB v Levicích k výkonu duchovenské funkce ve sboru vaší církve ve dnech 6.-7.6.1975. Žádáme, abyste toto sdělení vzal na vědomí a v tomto směru učinil příslušná opatření.*“¹⁴⁶

V některých situacích se vedení sboru nedalo zastrašit komunistickým režimem a přes státní dohled se konala řada akcí „underground“ (bez souhlasu OCT). Jako například tábory mládeže, zvaní řečníků a kazatelů odjinud apod.¹⁴⁷

Podobné, mnohdy úsměvné, někdy bolestné a dnes těžce pochopitelné situace, provázely Jčbr v Benátkách v tomto obtížném období historie naší republiky. Počátkem r. 1976 tajemník KNV zrušil všechny dekrety, což mělo mít dopad na snížení počtu kazatelů. Bylo málo těch, kteří obdrželi §16 – povolení pro službu slova. Benátečtí byli v očekávání, jak se to dotkne jejich sboru. Napětí ustoupilo, když státní povolení tehdejší kazatel obdržel.¹⁴⁸

¹⁴⁵ SACB v Benátkách: *Korespondence od ONV*, 12.5.1961.

¹⁴⁶ Tamtéž: *Zápisy za staršovstva*, 28.5.1975; *Korespondence od ONV Mladá Boleslav*, 23.5.1975.

¹⁴⁷ *Archiv autor: Dotazník vyplněný kazatelem Pavlem Černým* 3.12.2005.

¹⁴⁸ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 11.1.1976.

Uvolnění komunistického tlaku přišlo s revolucí v r. 1989, kdy období netolerance a nesvobody vystřídala etapa demokracie a tolerance. Vděk za tuto svobodu je jistě na místě, kéž by však nevedla k vlažnosti víry.

3.5.1 Sdružení mládeže Jednoty českobratrské v Benátkách

Doba komunistického útlaku se podstatně projevila na činnosti Sdružení mládeže Jčbr ve všech sborech. Podívejme se v následující části na činnost tohoto spolku v Benátkách.

V archivních záznamech byla nalezena první zmínka o působení Sdružení mládeže Jčbr v Benátkách a to v r. 1927 pod vedením Jana Jaruše a Benjamina Věka, dále ve spolku působili: Marie Marta Vernerová, Karel Horák, Čeněk Dolejší, Josef Štěpán, Marie Špačková. Účelem spolku bylo vychovávat lidi v samostatné osobnosti, vést k životu v křesťanské pravdě, k občanské bezúhonnosti a napomáhat jim k přípravě pro život užitečný a účelný. Některé další podmínky pro členství byly: základním příspěvkem bylo 20,-Kč, dále kdo přispěl nejméně 12,- Kč za rok. Ztratit členství bylo možné na vlastní žádost, vyloučením při neplnění povinností nebo smrtí. Sdružení vedl správní výbor (předseda, místopředseda, jednatel, pokladník, knihovník, dozorce nad místnostmi a podniky, dva prohlízkatelé účtů), který byl volen členy. Jednou za rok se scházeli členové spolku k předem oznámené valné hromadě, která volila správní výbor (usnášení schopná byla při 2/3 přítomnosti členů) na tři roky a řešila další důležité záležitosti spolku.¹⁴⁹

První setkání se podle zápisu v protokolech konalo 15.1.1928. Na tomto setkání byly jmenovány jednotlivé odbory, př.: sesterský, pěvecký, odbor pro sociální péči, odbor prodeje knih a odbor Snaha.¹⁵⁰

Tento spolek se také podílel na přípravce pro učitele nedělní besídky. Konaly se přednášky např.: „Smysl českých dějin“, „Křesťan a kultury“, „Skepticismus dnešní doby“, „Začátky hnutí tábořského“. Spolek dále konal čajové večery s proslovy, hudební a recitační večery a evangelizační večery. Na Štědrý večer byl uspořádání večírek pro ty, kteří neměli domov. Konaly se i letní tábory.¹⁵¹

¹⁴⁹ SACB v Benátkách: *Korespondence adresovaná Zemské zprávě politické v Praze, 9.7.1927 – Stanovy spolku z r. 1907.*

¹⁵⁰ Tamtéž: *1. kniha protokolů Sdružení mládeže při sboru Jčbr v Nových Benátkách.*

¹⁵¹ Tamtéž: *Zápis výboru z XXXIX. valné hromady Křesťanského spolku mladíků v Čechách v Praze, 4.-5.4.1925.*

Činnost začal i „Odbor dorostu“, jehož hlavním úkolem bylo získat a udržet chlapce, kteří dorůstali ve škole a často se vymykali svým rodičům. Snažili se je prakticky zaměstnat, pěstovat v nich smysl pro krásné a čisté myšlenky a vést je k Pánu Ježíši. O své činnosti informovaly i sestry. Některá činnost byla společná s bratry, ale sestry připravovaly své vlastní akce, jako např.: „Večer matek“, pořádaly bazar za účelem, získání prostředků pro nadílku na dětskou vánoční slavnost, pečovaly o očerstvení při „Hodech lásky“, apod.¹⁵²

O 11 let později, v r. 1938, Zemské finanční ředitelství nepřijalo účel tohoto spolku. Argumentem bylo, že ve stanovách musí být zajištěno, že účel spolku bude vyučovací, lidumilý a dobročinný.¹⁵³

Situace se dále vyostřovala. Ve čtyřicátých letech 20. století nebyly ještě večery mládeže přerušovány, jen musely být dostatečně dopředu hlášeny. Situace se ovšem vyhrotila, 28.12.1948 se konala poslední valná hromada v Benátkách. Další vývoj událostí v České republice vedl k rozhodnutí, že výchova mládeže se bude odehrávat jedinečně ve Svazu socialistické mládeže, a tomu musí ustoupit jakékoliv jiné spolčování mládeže. A to i přesto, že spolek mladíků neměl nikdy politické cíle, ale šlo mu o evangelium. Nadále zůstalo na péči sborů, aby o svou mládež pečovali. Spolek mladíků v Čechách byl vybídnut k dobrovolnému rozejití. ONV v Mladé Boleslavi poslalo exposituru do Benátek 29.12.1948.¹⁵⁴

¹⁵² SACB v Benátkách: *Zpráva Sesterského výboru*.

¹⁵³ Tamtéž: *Korespondence od Zemského finančního ředitelství*, 12.3.1938.

¹⁵⁴ Tamtéž: *2. kniha protokolů Sdružení mládeže při sboru Jčbr v Nových Benátkách*, zápis ze schůze z 28.12.1948; *Korespondence z ONV v Mladé Boleslavi*, 29.12.1948.

3.6 Problémy Církve bratrské v Benátkách

Problémy se objevují všude a především tam, kde spolupracuje více lidí dohromady. Nevyhnuly se ani Jčbr. O některých z nich budeme hovořit v následující části.

3.6.1 Snaha o připojení stanice v Horních Počernicích

Největším nátlakem, který benátecký sbor Jčbr prožíval nebyl ze strany města, ONV nebo jiných institucí, ale z vlastních řad, ze strany Rady CB.

Koncem sedmdesátých let 20. století prožívali benátečtí obavy o budoucnost sboru. Podle sdělení kazatele Ondráčka mělo dojít v případě odluky církve od státu k tzv. *rajonování* sborů CB. Pro benátecký sbor, který byl malý, by to například mohlo znamenat, že by byl přidán jako stanice k jinému velkému sboru.¹⁵⁵

Koncem šedesátých let byl benátecký sbor označen „na vymření“. A právě tehdy (kolem r. 1968) došlo k prvnímu jednání o připojení stanice v Horních Počernicích a v Čelákovicích. Obě místa byla stanicí pražského sboru na Žižkově. Iniciativa ohledně připojení Horních Počernic s Benátkami vzešla z Rady CB. Také podle tehdejšího kazatele L. Fazekaše měli velmi chatrnou budoucnost malé sbory a při nové rajonizaci by těžko vytvořili počerničtí samostatný sbor, leda s benáteckými. Tlak na benátecké rostl především v období, kdy L. Fazekaš odešel z Benátek a sbor byl bez pastýře (1.9.1970 - 31.7.1971).¹⁵⁶

Vzhledem k těmto argumentům byla výroční členská schůze ve sboru v Benátkách konaná 22.11.1970 dramatická. Této schůzi předcházelo setkání předsednictva Rady CB s dalšími bratry. Sešli se ve složení: Beneš (předseda Rady CB), Sita (tajemník Rady CB), Kejř, Kubový (žičkovský kazatel), zástupci žičkovské stanice z Horních Počernic: Kostrbatý, Pína a zástupci sboru z Benátek: Věk, Vlastimil Dostál, Čančík. Jednání však nevedlo ke společné dohodě.¹⁵⁷

Vyjádření Rady CB k záležitosti připojení Horních Počernic ke sboru v Benátkách na výše zmíněné výroční členské schůzi znělo následovně: „*V CB je toho času nedostatek kazatelů. Někteří jsou vážně nemocní a budou muset svou službu ukončit. Kazatel Kubový je po vážné nemoci a je potřeba mu ulevit odebráním Horních Počernic – velké stanice. Sbor*

¹⁵⁵ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 18.9.1968.

¹⁵⁶ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 29.8.1982; *Korespondence od L. Fazekaše do Benátek*, 11.11.1968.

¹⁵⁷ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 22.11.1970.

v Benátkách je malý a kazatel v něm by nebyl „vytížen“, ale stejně toho času není žádný volný. Rada navrhuje spojení benáteckého sboru s Horními Počernicemi a tím vytvoření většího sboru, který by se dal spíše obsadit novým kazatelem.“¹⁵⁸

Na sborové schůzi vznikla pravděpodobně ostrá diskuze, na které zaznívaly různé myšlenky. Uvedme alespoň některé bez osobních údajů:¹⁵⁹

„Tohoto roku nám v kázání kazatel Beneš řekl: **Nikdo nemá právo pochovávat sbor.** Jsme jediný sbor v celém Pojizeří. Nemůžeme připustit, aby se kazatel spojeného sboru odstěhoval do Horních Počernic, kde je 5 schopných bratří ke službě jak dospělým, tak mladým. Jestliže Rada nemá bratra pro nás mezi kazateli, ať pošle oběžníky do sborů.“

„Měla by Rada kazatele, kdyby došlo ke spojení?“

„Je nelogické, že Rada nemá kazatele a dá ho spojenému sboru (do Počernic).“

„Na světě je Boží vůle a lidská vůle. Nepomím hledisko potřeb díla v Benátkách, ale jsem pro spojení obou míst.“

„Nepouštějme samostatnost sboru.“

„Horní Počernice nám neberou systemizaci, nebuďme tvrdošíjní.“

„Podle předloženého návrhu má náš sbor perspektivu stát se stanicí.“

„Velmi nám chybí pastýř, nezavírejme cestu pro Horní Počernice.“

Závěr z výroční členské schůze:¹⁶⁰

- „Stojíme za zachováním systemizace sboru v Benátkách se sídlem kazatele v Benátkách.“
- „Nevylučujeme připojení žižkovských stanic Horních Počernic a Čelákovic k našemu sboru za podmínky, že nejen sídlo zvětšeného sboru, ale i byt kazatele zůstanou v Benátkách.“

Napětí trochu opadlo a přišlo povzbuzení, když do Benátek v březnu 1971 nastoupil kazatel Jan Komrška. Není zcela jasné, jakým způsobem se „našel“ kazatel pro Benátky. Ze strany benáteckých vznikaly otázky ohledně korektního jednání Rady CB.

Období klidu netrvalo dlouho, šlo spíše o ticho před bouří. Kazatel J. Komrška nesetřval v Benátkách dlouho. Byl Radou CB odvolán do Hradce Králové. Benátečtí prožívali zklamání. Obávali se hrozby, aby jim další kazatel nebyl odebrán opět do většího sboru.

¹⁵⁸ SACB v Benátkách: Zápis z výroční členské schůze, 22.11.1970.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž: Zápis z výroční členské schůze, 22.11.1970.

„Z benátekých řad jsou posilovány velké sbory avšak se zdá, že na to nikdo nebere zřetel.“¹⁶¹

Staršovstvo bylo zklamáno jednáním Rady CB, která odvolala J. Komrsku s jeho souhlasem do Hradce Králové a přidělila sboru kazatele Pavla Černého. Bratři starší byli pro to, aby se o změně kazatele začalo jednat nejprve se sborem a ne, aby Rada určovala, jak se jim zlíbí. Bratři starší si nenechali zášť v sobě kvasit a pohovořili o tomto přístupu s předsedou Rady Benešem. Vysvětlil jim, že je to standardní přístup a podle záznamů je patrné, že došlo k vyjasnění této otázky.¹⁶²

Situaci nelze vidět jen ze strany benátekých, neboť pravděpodobně Rada CB byla v té době také v nelehké situaci, a to pod tlakem státních orgánů. Stanice žižkovského sboru v Horních Počernicích poslala Radě CB dopis se žádostí o systemizaci kazatele a sboru. Státní úřady odmítali o tom jednat. Proto opětovně z Rady CB vyšel návrh, aby se stanice v Horních Počernicích a Čelákovcích připojily k benátekému sboru. Předseda Rady CB uvedl následující důvody:¹⁶³

- *bude spravedlivější rozdělení úkolů kazatelů*
- *rozšíří se obecnství, ve kterém se sboru lépe dýchá, protože v malém sboru vážne misie*

Tlak komunistického režimu se projevil i v této záležitosti, neboť komunisté měli zájem na snižování počtu kazatelů i sborů vůbec. Nakonec, později již nešlo jen o doporučení Rady CB, ale také kazatel Pavel Černý podpořil záležitost připojení Horních Počernic k benátekému sboru, které sborové shromáždění zavrhlo. Staršovstvu sdělil, že nejlepší řešení v té době vidí ve spojení se stanicí v Horních Počernicích. Dále pokračoval trochu ostřeji: „Nedojde-li k připojení, dlouho tady nebudu moci zůstat a je mi to líto.“¹⁶⁴ Žádal, aby členové dobře zvažovali budoucnost sboru i jeho. Pavel Černý poprosil staršovstvo o stanovisko k této záležitosti, které by přednesl na blížící se konferenci CB.

Dne 3.11.1981 se konalo setkání staršovstva, při kterém ovzduší houstlo: „Rozhodování přísluší podle ústavy sborovému shromáždění a ne staršovstvu.“ Někteří již nechtěli rozdmýčkat stanovisko, ke kterému společenství dospělo a jiní horlivě debatovali. Snad vůbec poprvé se stalo, že někteří členové staršovstva se bez udání důvodů zvedli a ze schůze

¹⁶¹ SACB v Benátkách: *Zápis z výroční členské schůze*, 29.9.1974.

¹⁶² Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva*, 05/1975, 11.1.1976.

¹⁶³ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 11.11.1980; *Korespondence z Rady CB*, 30.10.1980.

¹⁶⁴ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 3.11.1981.

odešli.¹⁶⁵ Pavel Černý se nedočkal pozitivní zprávy a na konferenci musel přednést odmítavé stanovisko benátského sboru k připojení Horních Počernic. Tak konference musela tolerovat sborové rozhodnutí.

Komunikace ohledně připojení se neuskutečňovala jen s Radou CB, ale přímo mezi Hornímu Počernicemi a Benátkami. Uvedme návrhy ze strany Horních Počernic pro benátské:¹⁶⁶

- konání staršovstva střídavě na obou místech
- služba slovem 1:1, pastorační služba podle počtu členů. Počerničtí budou pomáhat se službou slova v Benátkách a naopak
- Horní Počernice budou udržovat poměrnou část režie
- cestovné kazatele do Horních Počernic hradí počerničtí
- příspěvky Radě alikvotně podle počtu členů
- za dluhy ze stavby v Horních Počernicích nepřijímá sbor v Benátkách žádnou záruku

Sbor v Benátkách přestával mít tak pevně odmítavé stanovisko a zvažoval výzvu k „pomoci“. Projednávali tuto variantu, ale nakonec došli opět k postoji nepřijetí návrhu ze strany počernických:¹⁶⁷

- velké finanční vydání kvůli častým služebním návštěvám
- ztráta pro Benátky více než polovinu služby svého kazatele
- oslabení misijní práce v Mladé Boleslavi a v celém kraji
- mezi Prahou a Libercem není jiný sbor CB, benátský sbor je tedy na důležitém místě a není rozumné toto poslání zeslabovat, ale naopak rozvíjet.

Po neoblomnosti benátských nakonec Rada CB vzala v r. 1981 na vědomí jejich rozhodnutí v otázce připojení Horních Počernic a Čelákovic: „*Bereme na vědomí Vaše rozhodnutí. Při rozdílném vidění nezbyvá než počkat, až Pán církve a budoucnost ukáží, co by bylo lepší. Ovšem v každém případě chceme počítat s Božím milosrdným jednáním s námi, a to*

¹⁶⁵ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 3.11.1981.

¹⁶⁶ Tamtéž: *Podklad pro jednání počernického a benátského staršovstva s Radou CB*, 27.2.1981 (uloženo v zápisech členských schůzí).

¹⁶⁷ Tamtéž: *Doklad o usnesení staršovstva sboru CB v Benátkách*, 15.3.1981 (uloženo v zápisech členských schůzí).

*i tehdy, když se jedná o naše lidské omyly a chybná vidění. V toto Boží milosrdenství spoléháme i tehdy, když myslíme na možné omyly nás bratří z Rady CB.*¹⁶⁸

Že by se mohli benátečtí konečně radovat z vítězství? Šlo jen o okamžik pokoje a radosti, neboť nová vlna tlaku na členy CB v Benátkách nedala na sebe dlouho čekat.

Následující rok, kazatel Pavel Černý opětovně vyzýval svůj sbor, aby zvážil otázku připojení Horních Počernic. Situace již vypadala, že benátecký sbor uposlechne Radu CB i kazatele. Nešlo by však o nadšené přijetí této varianty, ale spíše o stagnaci, neboť tlak trval příliš dlouho a síly docházely. Pravděpodobně kvůli nátlaku Rady a kazatele hlasovalo staršovstvo následovně: 4 pro připojení, 1 proti. Problémem zůstala potřeba vlastního kazatele. V jednání byl kazatel Kaleta. Rada však navrhla benáteckým, aby začali jednat s Alexandrem Havránkem, který předpokládal, že by v Benátkách bydlel pět dní v týdnu, zastával by službu Slovem a pastorem. Měl byt v Praze, který by si na důchod rád podržel. Předpokládaný nástup byl 1.1.1984.¹⁶⁹

Po několikaletých diskuzích s Radou CB a se staršovstvem z Horních Počernic a ze Žižkova se benátecké staršovstvo rozhodlo nebo spíše rezignovalo a bylo ochotno tuto nabídku přijmout za určitých podmínek:¹⁷⁰

- 1. schválení připojení schválí celý sbor v Horních Počernicích a Čelákovících i na Žižkově*
- 2. sídlo sboru a bydliště kazatele, bez ohledu na rozložení členů, by bylo trvale v Benátkách*

Nebyly nalezeny informace, které by zdůvodnily, proč v této době nedošlo k připojení Horních Počernic k Benátkám, když benátečtí byli ochotni za výše zmíněných podmínek tuto variantu přijmout.

Pojďme si nyní krátce zrekapitulovat časový sled důležitých událostí: Přijetí rozhodnutí sboru v Benátkách Radou CB v r. 1981 vypadalo jako definitivní. V r. 1983 benátečtí po dalším tlaku už téměř rezignovali, ale ke spojení přesto nedošlo. Je až zarážející, že byly nalezeny další zprávy ohledně tlaku Rady CB v této záležitosti a to z r. 1985. Přitom prvně byla otázka připojení Horních Počernic k Benátkám projednávána již v r. 1968 za kazatele L. Fazekaše.

¹⁶⁸ SACB v Benátkách: *Korespondence z Rady CB*, 6.5.1981.

¹⁶⁹ Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva*, 22.6.1982, 30.1.a 12.5.1983.

¹⁷⁰ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 1981; *Zápis ze staršovstva*, 23.1.1983.

Zmíníme ještě stanovisko Rady CB z r. 1985. Tehdejší předseda Urban přijel do Benátek a sdělil následující striktní informace:¹⁷¹

- a) *je nejvyšší čas ke spojení Benátek, Horních Počernic a Čelákovic*
- b) *máme obavu, že bychom těžko našli kazatele pro Benátky*
- c) *systemizaci nelze hýbat ani přenášet, ale kazatel může bydlet jinde než v Benátkách*

Předseda Rady CB prohlásil, že z časových důvodů se nebude čekat na rozhodnutí benáteckého sborového shromáždění, ale že Rada bude jednat s hornopočernickými a potom by toto ujednání schválilo sborové shromáždění v Benátkách.

Benátecké staršovstvo informovalo sbor následující neděli během dopoledního shromáždění o nově vzniklé situaci s Radou CB. Napětí vzrostlo a jeden bratr podal demisi na členství ve staršovstvu. Ve sboru to vypadalo na celkovou existenciální krizi.¹⁷² Avšak ani opětovný nátlak předsedy Rady CB nevedl k připojení Horních Počernic k benáteckému sboru.

Co bylo důvodem, že ke spojení nedošlo? Vždyť to vypadalo, že není jiné cesty. Nebyly nalezeny zprávy, které by popisovaly konečné rozhodnutí Rady CB. Snad zázrak, snad změna státních poměrů po revoluci v r. 1989? Na tuto otázku možná nikdy nedostaneme odpověď. Kéž by však už nenastala situace, že by CB v Benátkách musela pod nátlakem zvažovat či obhajovat svoji existenci.

3.6.2 Nevysluhování svaté večeře Páně

Zcela výjimečnou a dosud pravděpodobně neopakovanou událostí bylo zrušení svaté večeře Páně kvůli konfliktu uvnitř sboru. Mimořádné setkání členů sboru CB v Benátkách se konalo 2.9.1973. Důvodem bylo zrušení vysluhování svaté večeře Páně, i když byla předem ohlášena, a to z důvodu rozporu v pěveckém kroužku. Sbor byl kazatelem J. Komrskou upozorněn, že taková situace musí vést k zamyšlení, a že je třeba nejen sloužit slovem, ale také skutkem. Byl to nejlepší způsob pro vytržení kořenů hořkosti mezi zpěváky.¹⁷³

¹⁷¹ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva a Rady CB*, 3.10.1985.

¹⁷² Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 25.10.1985.

¹⁷³ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 2.9.1973.

3.6.3 Společné modlitby

Často se v minulosti opakovala myšlenka, že modlitební zápas sboru je slabý, že schází modlitební zapálení. Na většině konferencích to bylo zmiňováno obecně. Je tedy patrné, že to nebyl problém jen benátského společenství, ale celé CB a pravděpodobně nejen CB, ale církve celkově. Problém ohledně společným modliteb je vnímán dosud.

3.6.4 Nezdravé vlivy

„Charismatické“ vlivy: Z jedné vizitační zprávy vyplývá, že benátský sbor byl vybídnut k opatrnosti v používání daru jazyků ve společenství. Rada CB píše: *„Všimli jsme si ve vizitační zprávě zmínky o mluvení v jazycích. Ve shromáždění církve má být tlumočeno někým, kdo má z Ducha svatého i dar výkladu (1.Kor. 14,28). Chceme však respektovat pořádek podle Písma v tom, že daru prorocství v srozumitelnějším jazyku dáváme ve službě přednost (1.Kor. 14,19) a vidíme jej jako charisma, bez něhož církev rychle život ztrácí. Přitom se chceme ve svém duchovním životě vždycky držet na nepohyblivé platformě Božího Slova, protože „slovo Boha našeho zůstává navěky“, zatímco naše lidské zkušenosti a vnitřní prožitky se mění a často pomíjejí. Vzhledem ke skrytým úskalím velmi doporučujeme, abyste střežili čisté vztahy bratrské lásky ke všem bratřím a sestrám, zvláště k těm, kteří takových nápadných charismat nemají, tak aby byla zachována jednota církve....“¹⁷⁴*

Vliv Darbistů: vliv Darbistů způsobil, že někteří členové vystoupili z CB v Benátkách.¹⁷⁵

Více žen než mužů: Již na počátku sboru převažoval počet žen nad muži a tato situace ve sboru CB v Benátkách dodnes přetrvává. Tento fakt není sám o sobě problémem. O to více paradoxněji vyznívá označení Církve „bratrská“, když je v ní více žen. Úskalím CB v Benátkách bylo, že některé ženy měly tendenci se prosazovat více než bylo pro sbor prospěšné. Podle záznamů vyvolaly některé manželky kazatelů neshody ve společenství.¹⁷⁶ Nešlo jen o problém manželek kazatelů, ale žen ve sboru celkově. S větším množstvím žen byla spojena i připomínka kazatele Ciesara při vizitaci sboru: *„Setkání se nesmí měnit v klevetění a pomlouvání druhých. Sbor oživi jen v tom případě, že provádí misii.“¹⁷⁷*

¹⁷⁴ SACB v Benátkách: *Korespondence z Rady CB*, 4.10.1978.

¹⁷⁵ Tamtéž: *Zápis ze schůze staršovstva*, 24.2.1973.

¹⁷⁶ Tamtéž: *Korespondence s Radou Jčbr* 21.10.1922.

¹⁷⁷ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 25.2.1973.

3.7 Ekumenické vztahy

O ekumenické spolupráci s různými denominacemi v Benátkách se příliš informací nedovíme. Dokonce první zmínka o ekumeně se podle archivních záznamů datuje až kolem r. 1965. Je pravděpodobné, že ekumenická činnost existovala mnohem dříve než vypovídají dochované materiály. Otázkou opět zůstává, zda nebyly zničeny archivní materiály, které by v nepříznivé státní situaci způsobily problémy. K získání více informací o této oblasti nám napomohly dotazníky vyplněné dosud žijícími kazateli, kteří v CB v Benátkách působili.

Z dochovaných záznamů se dovídáme o tom, že pravidelně se v benáteckém sboru scházela ČCE v neděli odpoledne. Sloužit přijížděli faráři z Lysé nad Labem, kde byl v té době největší evangelický sbor v benáteckém okolí. Obvykle dojížděl farář Molnár, který kázal občas i v neděli dopoledne při setkání Jčbr. Jeho oslovující hromový hlas a jasná slova evangelia, zní mnohým dodnes. Později dojížděl do Benátek sloužit farář Molnár jednou za měsíc.¹⁷⁸

Z další ekumenické spolupráce můžeme zmínit například pravidelná setkání při připomenutí památky Mistra Jana Husa za mezidenominační účasti – Jčbr, ČCE a CČSH. Setkání při této příležitosti se konala v Benátkách i na jiných místech, kam jezdili i benátečtí (například vrch Kaněk u Kutné hory).¹⁷⁹

Mimo jiné se konala společná setkání při ekumenických modlitebních týdnech (Alianční týden modliteb). Obvykle za účasti CB a CČSH z Benátek, dále JB z Mladé Boleslavi a ČCE z Lysé nad Labem. Římskokatolická církev (dále ŘMK) bývala též zvaná na společné modlitební týdny. A dokonce v r. 1970 nalézáme první zmínku o jejich účasti na tomto ekumenickém týdnu. Pro nemoc však nikdo z pozvaných nemohl přijít.¹⁸⁰

Vztahy s protestantskými denominacemi byl vcelku dobré. V zápisech staršovstva byla nalezena pouze výhrada k ČCE: „*Demokratičnost církve evangelické je nebezpečná. Nelze, aby byl přítomen kdekd.*“¹⁸¹

Velmi málo zpráv o spolupráci Jčbr a ŘMK v Benátkách vede k myšlence, že i fakt nenalezení záznamů vypovídá o tehdejších vzájemných vztazích a spolupráci. Vztah byl dlouho bez oboustranného zájmu, nevyhledávali společné obecnství.

¹⁷⁸ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 28.4. a 5.5.1965, 22.3.1967, 25.4.1993.

¹⁷⁹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 22.6.1966.

¹⁸⁰ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 1966 a 1967; *Zápis ze staršovstva*, 18.12.1969 a 14.1.1970.

¹⁸¹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 15.5.1974.

Ze strany CB se dovídáme o chladných vztazích s ŘMK bez bližšího určení důvodu z konstatování, že „*spolupráce zatím možná není*“.¹⁸² Poněkud zarážející až absurdní bylo napomenutí nejmenovaného člena CB, aby nepoužíval katolický překlad Bible.¹⁸³ Nebyly nalezeny bližší informace o této záležitosti.

Vědomí husitských kořenů bylo pro CB důležitým základem, proto byla těžce přijatelná myšlenka ŘMK, která v r. 1969 zastávala názor, že čeká, až se ostatní církve k ní navrátí, jak bylo řečeno papežem Pavlem VI. v Ženevě při návštěvě ústřední Světové rady církví. Na to tehdejší staršovstvo CB v Benátkách zareagovalo takto: „*Církev římskokatolická se považuje za matku ostatních a čeká jejich návrat. To nás varuje!*“¹⁸⁴

Vstřícnost k ŘMK církvi pravděpodobně nastala až s příchodem kazatele Pavla Černého. Byl seznámen s chladnými vztahy s katolíky. Když je však osobně navštívil, zjistil že to vztahově vypadá lépe než slyšel, a dobře si s nimi popovídal.¹⁸⁵ Sám na ekumenickou spolupráci v Benátkách vzpomíná takto: „*V době totality se církve snažily tiše spolupracovat a vzájemně si pomáhat. Nebyla řevnivost, ale spíše přátelské a přejné vztahy. Ekumena s katolickou církví byla zvláště sledována úřady. Ještě asi v r. 1975 jsme měli v Mladé Boleslavi ekumenické shromáždění i s katolickou církví. Potom to bylo striktně zakázáno. Pokračovaly pouze tiché vztahy, které se daly využít při pastorační spolupráci. Někteří hledající lidé obešli postupně více církví, a tak jsme si někdy předali určité pastorační informace. Oficiální vztahy v 70. letech nebyly téměř možné. Také se teprve pomalu prosazovaly závěry II. vatikánského koncilu, které umožňovaly rozvoj ekumenických vztahů od katolíků směrem k ostatním křesťanům.*“¹⁸⁶

Kazatel P. Černý se později osobně setkal s papežem Janem Pavlem II. na setkání české ekumeny při příležitosti návštěvy papeže v České republice.¹⁸⁷

Za působení kazatele Miloslava Kloubka se ekumenické vztahy významně prohlubovaly, zejména kontakt s ŘMK. Na vzájemnou spolupráci vzpomíná: „*S příchodem mladého kněze se nastartovala intenzivnější spolupráce – zvláštní bylo, že se přišel sám představit a že hledal kontakty se mnou, protože prý slyšel, že kazatel CB má „ekumenického ducha“.* Při každém našem setkání jsme se mohli společně modlit, stali jsme se důvěrnými přáteli a to znamenalo

¹⁸² SACB v Benátkách: *Zápis z výroční členské schůze*, 14.2.1971.

¹⁸³ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 18.7.1971.

¹⁸⁴ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 7.8.1969.

¹⁸⁵ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 5.1.1975.

¹⁸⁶ *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Pavlem Černým 3.12.2005.

¹⁸⁷ *120 let v Božích službách*, str. 69; V Příloze XI na s. 98 jsou fotografie dokumentující ekumenické setkání papeže Jana Pavla II. (při návštěvě České republiky) s kazatelem CB Pavlem Černým.

i sblížení obou společenství. Farář musel sice i prolamovat nedůvěru svých oveček vůči takovému sblížení, ale prosadil i ekumenickou bohoslužbu místo vánoční půlnoční mše, což byla pro mnohé oběť. Někteří ji rádi přinesli právě pro zájem o dobré vztahy. Pro mnohé se stala pravidlem účast na aliančních týdnech modliteb na začátku roku. Říkali, že se od nás učí modlit a že je spontánní modlitby velmi povzbuzují. K mému překvapení se několik jejich farníků účastnilo i přípravného kurzu před satelitní evangelizací Pro Christ 93. Stali se poradci při rozhovorech a nakonec hodnotili jako nejpřínosnější, že mohli společně s námi studovat Bibli a naučit se něco víc o Bohu. ¹⁸⁸

Vzájemné vztahy se dále rozvíjely i za kazatele Pavla Plchota: *„S katolickým knězem a husitským farářem jsme se setkávali jednou za měsíc ke společným snídaním a modlitbám. Pořádali jsme akce ve městě, v lednu se společně scházeli k modlitbám během Aliančního týdnu modliteb. Dobré vztahy byli, nejenom mezi představiteli jednotlivých církví, ale i mezi členy. Během svého působení jsem zažil, myslím, 5 katolických farářů a se všemi jsem měl hezký vztah a i jako společenství jsme spolupracovali.* ¹⁸⁹

V současné době jsou ekumenické vztahy dobré, především na osobní rovině. Vzájemně se jednotlivé denominace podporují. Velký zvrat je vnímán ve vztahu s ŘMK. Společně s CB konají bohoslužby, koncerty, navštěvují se při výjimečných událostech, modlitebním týdnu a dokonce se faráři a kazatelé z jednotlivých místních denominací scházejí také ke společným modlitbám. ¹⁹⁰

Co nám z toho vyplývá? Usilujme o jednotu v Kristu, která dokáže přemostit i těžce přístupná místa a vztahy, které byly mnohdy narušeny lidskou neoblomností. Kristus nedělal rozdíl mezi Řekem a pohanem, proto nemáme právo určovat, kdo patří do správné církve a kdo je na scestí.

¹⁸⁸ *Archiv autora:* Dotazník vyplněný kazatelem Miloslavem Kloubkem 9.12.2005.

¹⁸⁹ *Tamtéž:* Dotazník vyplněný kazatelem Pavlem Plchotem 24.11.2005.

¹⁹⁰ *Tamtéž:* Dotazník vyplněný kazatelem Petrem Dvořáčkem 3.12.2005.

3.8 Mezinárodní vztahy a misijní činnost

Abychom neopomenuli podstatné záležitosti CB v Benátkách, projdeme v následující části mezinárodní vztahy a misijní činnost.

MEZINÁRODNÍ VZTAHY

Příchod amerických misionářů ještě před revolucí v r. 1989 přinášel s sebou obavy z jejich „jiného přístupu“. Postoje k misionářům byly různé, někteří radostně vítali nové směry, jiní v obavách očekávali, co příchod amerických misionářů přinese. Ve dnech 11.-12.3.1988 se konalo na Smíchově setkání kazatelů CB, na kterém byly předneseny referáty hovořící o příchodu Američanů do Evropy. Hlavní obávanou myšlenkou, se kterou přicházeli někteří misionáři, byla: „*Kdo je pokřtěný z Ducha sv. je bohatý, zdravý a má úspěch.*“ Toto stanovisko bylo CB právem uznáno za scestné.¹⁹¹

I do CB v Benátkách se přistěhovala Americká rodina, **Olsenovi**, s cílem vzdělávat křesťanské studenty a vychovávat z nich vedoucí pracovníky a učit na Evangelikální teologickém semináři (dále ETS). Jejich vliv však nebyl v duchu výše zmíněného citátu. S vlastními pěti dětmi misijně působili a učili se respektovat rozdílnost kultur. Pro benátecké společenství byly vzájemné vztahy přínosné. V r. 2002 se přestěhovali do Prahy, kde dále naplňují svůj počáteční cíl a věnují se křesťanskému vzdělávání vysokoškolských studentů ve vybudovaném centru Prague Tyranus Hall.¹⁹²

Ve sboru CB v Benátkách byly navázány přátelské vztahy se sborem Anglikánské církve z Anglie - **Bayston Hill**.¹⁹³ Různí lidé z obou sborů se dodnes vzájemně navštěvují průměrně dvakrát ročně.

MISIJNÍ ČINNOST

Snaha o misijní činnost byla i v Benátkách, a to ať ve spolupráci s jinými denominacemi nebo i samotné CB. Podle dochovaných záznamů se dovídáme o několika misijních aktivitách, které ovlivnily i město Benátky.

¹⁹¹ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 5.6.1988.

¹⁹² Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 21.2.1993; *Archiv autora*.

¹⁹³ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 13.12.1994.

Tak například 11. a 12. června 1977 se konala evangelizace v Benátkách iniciovaná CB. Evangelizace byla hodnocena staršovstvem: „*S vděčností Pánu se uskutečnila tak velká rozhodnutí i v našem sboru.*“¹⁹⁴ Shledali však nedostatek, že málo hovořili, a nebo vůbec nehovořili s nově obrácenými lidmi. Pro příště si uvědomili, že je potřebně zvat lidi a mít odvahu k jasným rozhovorům.

Dále se dovídáme o evangelizaci konané v Benátkách za přítomnosti Evalda Ruckého, který byl tehdy členem JB. Zpětná vazba na tuto misijní aktivitu nebyla nalezena.¹⁹⁵

Po revoluci v r. 1989, kdy se uvolnila i svoboda pro hlásání evangelia, se v březnu 1993 uskutečnila evangelizace Billyho Grahama (Pro Christ 93). Šlo o vysílání kázání Grahama družicí do jiných zemí. Byly pořízeny videozáznamy, které se dále půjčovaly menším sborům. Podle záznamů šlo o první evangelizační akci, na které se společně podílela CB a ŘMK. Benátečtí byli překvapeni hojnější účastí než před tím předpokládali.¹⁹⁶

Dlouholetou misijní a mezidenominační aktivitou ze strany ČCE byl MOJK–misijní odbor Kostnické jednoty. Často pořádal ekumenické přednášky. Velmi aktivním členem byl Karel Čejka z Mladé Boleslavi, který pravidelně benátecké zval na společné akce.¹⁹⁷ Také někteří členové Jčbr v Benátkách byli aktivními členy MOJK.

Touhu misijně pracovat benátecký sbor CB neztratil, avšak v některých obdobích byla misijní aktivita přehlušena náročným a také potřebným nasazením při brigádách na přestavbě modlitebny.

Misijní práce CB v Benátkách pokračuje i v současné době. Ať už v podobě osobní evangelizace nebo některých sborových činností. Před několika lety byla založena čajovna, která nenásilně pomáhá vytvářet vztahy s nevěřícími lidmi. Občas bývá setkání doplněno společným programem ve formě promítání diapozitivů nebo přednášky o otázkách křesťanské víry. Mezi další misijní činnost můžeme zmínit „skupinky“ v Milovicích (asi 10 km od Benátek), kde se po odstěhování ruských vojáků zrekonstruovalo mnoho bytů vhodných především pro mladé rodiny.

¹⁹⁴ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 21.6.1977.

¹⁹⁵ Tamtéž: *Korespondence s Radou CB* – odpověď na otázky ankety, 1981; *Zápis ze staršovstva*, 26.8.1990.

¹⁹⁶ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 17.5. a 13.12.1992, 18.1.1993 a 25.4.1993.

¹⁹⁷ Tamtéž: *Korespondence s MOJK*, 8.3.1967.

4 KAZATELÉ CÍRKVE BRATRSKÉ V BENÁTKÁCH NAD JIZEROU

Poslední část diplomové práce bude věnována kazatelům, kteří v jednotlivých obdobích působili v CB v Benátkách. O některých kazatelích bylo zachováno mnoho informací, o jiným minimálně. Tento nepoměr se projevil v délce jednotlivých částí. Pro získání dalších informací od žijících kazatelů, byla použita dotazníková metoda.¹⁹⁸

4.1 Václav Svoboda

Kazatel Václav Svoboda se narodil v r. 1899. V r. 1917 uvěřil na svědectví Jana Jaruše v Benátkách. Později začal studovat na Chrischoně ve Švýcarsku (1920 - 1923). Dále pokračoval studiem ve Skotsku na Bible Training Institut (1924 - 1925). Během své kazatelské činnosti byl aktivním pracovníkem svazu Křesťanských spolků mládeže a organizačním pracovníkem v Biblické práci v Kutné Hoře a v nakladatelství Jčbr v Praze.¹⁹⁹

V. Svoboda byl prvním kazatelem sboru v Benátkách, který byl řádně zvolen 26.9.1926. Benátecký sbor byl v té době schopen samostatného chodu, což se týkalo také financování kazatele.²⁰⁰ V Pamětní knize sboru Jčbr v Nových Benátkách je zachován zápis V. Svobody, ve kterém vlastnoručně popisuje svou kazatelskou službu s ohledem na priority, které si sám stanovil.

„Sbor novobenátecký je výmluvným svědkem Boží lásky, prozřetelnosti a věrnosti. Pokládám za svou povinnost, abych poukázal alespoň stručně na počátky a rozmach práce tohoto sboru od doby jeho osamostatnění.

Byv zvolen dne 20. května 1926 na kazatele sboru, přestěhoval jsem se do Nových Benátek v polovině srpna téhož roku, abych se o své dovolené seznámil blíže s místními poměry. Za pomoci Nejvyššího jsem se snažil prováděti určitý plán, který bych mohl vyjádřiti slovy: upevnění, výchova, rozšíření.“²⁰¹

¹⁹⁸ Dotazníky jsou zveřejněny v Příloze XII na s. 99-109 a data použita v této textové části.

¹⁹⁹ *Sto let ve službě evangelia*, s. 219.

²⁰⁰ SACB v Benátkách: *Korespondence s Radou Jčbr*, dopis ze 13.6.1926.

²⁰¹ Tamtéž: *Pamětní kniha*, Václav Svoboda; V Příloze XIII na s. 110 je zveřejněn celý zápis V. Svobody z Pamětní knihy.

Václav Svoboda odešel z benátského sboru na podzim r. 1928. Byl zvolen sborem brněnským. Postupně působil ve sborech: Brno, Bratislava, Litomyšl do r. 1946. Poté mu byla odebrána možnost působit jako kazatel kvůli rozvodu. Proto začal pracovat jako středoškolský profesor angličtiny a němčiny.²⁰²

Situace spojená s odchodem z kazatelské služby považoval V. Svoboda za neochotu Rady Jčbr vidět souvislosti. Zpětně se k této záležitosti v korespondenci vrací a popisuje situaci svého odchodu z kazatelského povolání, i když se toto rozhodnutí uskutečnilo bez něj.

Z kazatelského povolání byl V. Svoboda odvolán na kazatelské konferenci r. 1947. Na konferenci se jednalo „o něm bez něj“. Zarmoutilo ho, že mu nikdo nevěnoval pozornost a zúčastnění odsouhlasili to, co jim bylo předloženo. V životě jej potkala obtížná situace, a to taková, že jej manželka opustila pro jiného muže, pro bývalou lásku a zároveň spolupracovníka kazatele Svobody a požádala o rozvod. A tak mu bylo znemožněno konat kazatelskou službu a začal učit jazyky. Po určité době práce ve školství byl propuštěn z důvodu, že uvedl v dotazníku, že jeho předchozí zaměstnání bylo kazatel. Před konferencí r. 1947 byl požádán Pravdomil Enoch Dostál (tehdejší kazatel Jčbr), aby mluvil proti Svobodovi. Podle V. Svobody dosáhla Rada CB čeho chtěli, ale pravděpodobně kazateli Dostálovi zkrátily život (trpěl angínou pectoris). Asi 3 dny před svou smrtí přišel P. E. Dostál za V. Svobodou s prosbou za odpuštění a odvolal vše, co řekl na konferenci. To vše se mohlo vysvětlit společným dialogem, ale V. Svoboda nedostal možnost. Dokonce se proti němu pracovalo i v cizině - neměl být volen do předsednictva evropského výboru na doporučení br. Zdychynce (tehdejší předseda Rady Jčbr). Opětovně se odvolal ke konferenci CB, ale bezúspěšně. Pravděpodobně až na konferenci v r. 1970 byla záležitost V. Svobody uznána.²⁰³

4.2 Pravomil Enoch Dostál

Pravomil Enoch Dostál se narodil na Moravě 18.3.1904 v rodině kazatele SRC, Františka Dostála. V pátém roce života se přestěhovali do Delmenhorstu u Brém, kde působil jeho otec jako kazatel SRC.²⁰⁴ Po skočení biblické školy odešel dále studovat teologii do Chrischony ve Švýcarsku (1924 - 1928). Kromě Chrischony byl žákem kazatelů: Adlofa, Hochmana, Urbánka, Zdychynce.

²⁰² SACB v Benátkách: *Vzpomínky zapsané Benjaminem Věkem*, nedatováno, nestránkováno.

²⁰³ Tamtéž: *Korespondence od Václava Svobody kazatelům Bratrské církve*, květen 1978; *dopis Benjaminovi Věkovi*, 13.6.1978; *dopis od Václava Svobody*, 21.11.1975; *Dopis od B. Věka V. Svobodovi*, 3.7.1978.

²⁰⁴ *Sto let ve službě evangelia*, s. 186-187.

Po návratu do vlasti určitý čas pomáhal ve sborech Jčbr na Žižkově a v Plzni, načež byl zvolen za kazatele sboru v Benátkách, a tím se stal druhým kazatelem sboru v Nových Benátkách (1929 - 1960). Svou kazatelskou činnost tam započal 1.7.1929, ordinován byl 19.2.1933, oženil se 7.8. 1932 a náhle zesnul 3.5.1960.²⁰⁵

P. E. Dostál z počátku působil pod administrací kazatele Urbánka. Jeho ordinací 19.2.1933 se sbor v Benátkách stal úplně samostatným i v duchovní samosprávě. Ordinační shromáždění řídil kazatel Zdychynec a kazatel Porter kázal. Byla to veliká radostná událost pro benátecký sbor.²⁰⁶

V té době bylo sborové ovzduší a vztahy pokojné. Spolupráce mezi kazatelem, staršovstvem a členy sboru byla bezkonfliktní. Benátecký sbor neměl tradici a tak můžeme kazatele Dostála pokládat za vlastního budovatele sboru, jak po stránce duchovní, tak i organizační s příkladnou věrností a odpovědností. Přibližně 110 členů prošlo seznamem členů od r. 1929 do r. 1950.

V archivních dokumentech byly nalezeny zcela výjimečné knihy, které referují o pečlivých pastoračních návštěvách. Jedná se o Knihy návštěv, jež kazatel Dostál pravidelně, horlivě a pečlivě konal. Nalezeny byly knihy z let 1931 - 1937, ze kterých lze vyvodit, jak často navštěvoval jednotlivé členy, kolik návštěv týdně absolvoval. Pro zajímavost uvedeme čísla vystihující množství návštěv: R. 1931 navštěvoval průměrně 3-5 lidí denně včetně soboty, v r. 1932 průměr návštěv dosáhl počtu 7. V r.1931 a 1932 dohromady vykonal 1621 návštěv. Za r.1933 dosáhl počet návštěv 883, v r.1934 také 883, v r. 1935 – 887 a v r. 1936 jich vykonal 761.²⁰⁷

P. E. Dostál vyzván Radou Jčbr, zda by mohl vypomoci administrátorstvím ve sboru Jčbr v Liberci.²⁰⁸ Administrátorem byl v 50. letech, nebylo však nelezeno, jak dlouho tuto činnost zastával.²⁰⁹ Mezi další jeho činnost spadala výuka náboženství. Dostal povolení od KNV vyučovat náboženství ve škole v Benátkách jedenkrát za 14 dní jednu hodinu s maximálním počtem osmi dětí na hodině.²¹⁰

²⁰⁵ ZELINKA, T.Č. *Přehled dějin SRC a Jčbr za sedmdesát let 1880-1950*, s. 68; SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva, 1932-1933; Zápisy zapsané Benjaminek Věkem a Janem Čancíkem*.

²⁰⁶ *Československá rodina* (měsíčník), 1933, číslo 3, ročník IX, s. 35.

²⁰⁷ SACB v Benátkách: *Knihy návštěv*, vedené P.E.Dostálem, 1931-1937.

²⁰⁸ Tamtéž: *Korespondence s Radou Jčbr*, 19.7.1949.

²⁰⁹ Tamtéž: *Korespondence z Rady Jčbr*, 18.8.1950; *Korespondence od P.E.Dostála Radě CB*, 25.2.1951.

²¹⁰ Tamtéž: *Korespondence z ONV*, 21.9.1954.

P. E. Dostál velmi energickým a schopným člověkem. Pro benátecký sbor je „otcem“ společenství. Setrval v Benátkách 31 let, což se doposud nezopakovalo. Benátecký sbor mu přirostl k srdci a především on sám zůstal v srdcích těch, kteří jej zažili osobně.

K nebeskému Otci odešel brzy a nečekaně. O závěru života P. E. Dostála napsal jeho přítel Benjamin Věk. 3.5.1960 vzpomíná: „1.5.1960 sloužil nedělní kázání. Dopolední kázání se nesmělo konat, odpoledne sloužil kázáním a Svatou Večeří Páně. V pondělí 2.5.1960 navštívil několik členů sboru a večer se stavil v naší rodině. Živě se zajímal o práci evangelia, četli jsme německé pojednání o evangeliu Janově a požádal jsem o některé vysvětlení jazykových výrazů a v lásce se rozešli po společné modlitbě. V úterý 3.5.1960 jsem od sedmi hodiny pracoval ve středisku. Ještě jsem jej uviděl v autobuse – jel do Mladé Boleslavi navštívit některé nemocné. Za chvíli přišel bratr Horák se sdělením, že cestou v Mladé Boleslavi od Čapků byl P. E. Dostál odvolán na věčnost. Už jsem jen zastihl jeho tělo na pohovce v kuchyni jeho bytu nežli byl uložen do rakve. Těžko vylicít chvíli bolesti. Pán Bůh mu již určil míru dnů a povolal jej do své slávy. Pro všechny pozůstalé bolest, ale u všech věřících v Pána Ježíše Krista ujištění, že je v nebeském domově – následujme jeho víry. Samému Bohu buď sláva!“²¹¹

Samuel Verner napsal o P. E. Dostálovi: „Celou bytostí svědčil o svém jméně, lásce k pravdě a chození s Bohem. Byl tvrdší řezby, hlasu průbojného a široce znějícího, v kázání střídavý a úsporný, v práci a styku věcný, s jakousi strohou prostotou, ale v srdci, v duchu a pravdě byl též františkánské něhy jako jeho otec, duchovního zájmu o všechny lidi, ba o celý svět. Zvláště však měl dar smělé upřímnosti, pro který byl stejně milován jako obáván, o konferencích i při návštěvách. U něho bylo třeba vždy mít na zřeteli: široký hlas a jemně pronikavý cit, drsné promluvení a srdečná něha. Je nezapomenutelný všem, kdo jej znali.“²¹²

Po náhlé smrti P. E. Dostála v r. 1960, okamžitě začalo hledání nového kazatele. Nejprve všichni možní kandidáti, kteří byli vyzváni Radou CB, odmítli. Dokonce se uvažovalo, že by benátečtí mohli požádat o státní souhlas pro Vlada Fajfra, který zastával dosavadní funkci revisora Jčbr, ale k tomu nedošlo.²¹³

Mezitím přišlo vyrozumění od Ondreje Prištiaka, který ještě studoval na fakultě. Byl pro něj domluven zvláštní studijní program, a tak mohl nastoupit na sbor v Benátkách.²¹⁴

²¹¹ SACB v Benátkách: *Vzpomínky Benamina Věka*, 1960.

²¹² Tamtéž: *Vzpomínky na kazatele P. E. Dostála*, napsal Samuel Verner, 1970.

²¹³ Tamtéž: *Korespondence z Liberce*, 13.5.1960.

²¹⁴ Tamtéž: *Korespondence z Rady Jčbr*, 30.5.1960.

4.3 Ondrej Prištiak

Ondrej Prištiak se narodil v Nyíregyháze v Maďarsku 5.4.1931. Absolvoval Komenského bohosloveckou fakultu v Praze (1958 - 1962).²¹⁵

Byl třetím kazatelem, který působil v CB v Benátkách v období 1.7.1960 - 31.6.1962. V archivních záznamech nebyly nalezeny v podstatě žádné informace o kazatelském působení O. Prištiaka.

V červnu 1962 došlo k výměně kazatelů mezi levickým a benáteckým. Do Levic odešel O. Prštiak z Benátek a do Benátek přišel Ludovít Fazekaš z Levic.²¹⁶

4.4 Ludovít Fazekaš

Ludovít Fazekaš se narodil 24.2.1929 v Hrašovíku u Košic. Po absolvování bohosloveckého studia na Slovenské evangelické fakultě teologické (1948 - 1951) byl přijat do služby v církvi. Nejprve působil jako diakon v Prešově, později jako kazatel v Levicích. Ordinance současně s instalací proběhla 15.9.1957. Stal se čtvrtým kazatelem, který působil v Jčbr v Benátkách v období 1.7.1962 - 30.11.1968.²¹⁷

V r. 1967 Ludovít Fazekaš žádal Radu Jčbr a také Československý státní úřad pro věci církevní, aby mohl studovat ve Švýcarsku v Zürichu na teologické fakultě alespoň 1 semestr. Oba orgány se po delší době vyjádřily souhlasně a byl navržen termín jeho odjezdu na studia, na jaro 1968. Počítalo se, že za kazatele bude zastupovat kazatel Mikulecký z Prahy, jinak Benjamin Věk nebo někteří hosté. V souvislosti s touto situací, žádal benátecký sbor ONV v Mladé Boleslavi o povolení pomocného laického kazatele Vladislava Dostála.²¹⁸

Těsně po Velikonocích r.1 968 odjel kazatel L. Fazekaš služebně do Zürichu, kam mu byl povolen pobyt na 180 dní. Kazatel Ondráček z Kladna byl pověřen administrátorstvím benáteckého sboru po čas nepřítomnosti kazatele L. Fazekaše.²¹⁹

²¹⁵ *Sto let ve službě evangelia*, s. 213.

²¹⁶ SACB v Benátkách: *Korespondence s Radou J. čbr*, 25.6.1962.

²¹⁷ Tamtéž: *Zápisy od Benjaminu Věka a Jana Čančík*, nedatováno, nestránkováno; *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Ludovítem Fazekašem 2.12.2005; *Sto let ve službě evangelia*, s. 187-188.

²¹⁸ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 20.3.1967.

²¹⁹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 10.4.1968 a 15.5.1968.

Benátečtí prožívali obavy, že se již kazatel L. Fazekaš nebude chtít vrátit po návratu z Zürichu do Benátek. L. Fazekaš však osobními dopisy ujišťoval, že nemá svou službu v Benátkách za provisorium, že v Benátkách slouží rád a nepočítá s odchodem. Byla to pro sbor uklidňující slova, ale přesto v nich hlodala nejistota. Benjamin Věk se tedy osobně setkal s tehdejšími předsedou Rady Jčbr Benešem a sdělil mu obavy ze ztráty kazatele L. Fazekaše. Jeho odpověď byla znepokojivá: „S kazatelem L. Fazekašem v budoucnu počítají v Bratislavě, ale nespěchají.“²²⁰

Obavy z odchodu kazatele se pomalu naplnily. L. Fazekaš dopisem z Zürichu žádal benátecký sbor, aby jej uvolnil pro Levice. Staršovstvo dospělo k poznání, že L. Fazekaš vidí své místo na Slovensku, a proto i když nechtěli přijít o kazatele, nakonec k odchodu svolili.²²¹

Benáteckým v této souvislosti byla nabídnuta výměna kazatele L. Fazekaše za kazatele Sadloně z Bratislavy, ale staršovstvo nesouhlasilo, neboť Sadloň byl těsně před důchodem.²²²

Benátečtí chtěli, aby Benjamin Věk přijal kandidaturu na místo benáteckého kazatele po odchodu L. Fazekaše. Situace v ČSSR byla však nepokojná v souvislosti s příchodem armády SSSR, která překročila hranice ČSSR 20.8.1968. Proto se ani neuskutečnilo jednání ohledně kandidatury B. Věka. Podle návrhu Rady CB se do Benátek přijel podívat Ludvík Rejchrt, který přijal návrh na kazatele v Benátkách.²²³

4.5 Ludvík Rejchrt

Ludvík Rejchrt se narodil ve Velichovkách u Náchoda r. 1910. Vystudoval Evangelickou teologickou fakultu v Praze (1930 - 1933), seminář v Marburku (1933 - 1934). Nejprve působil jako kazatel v Praze na Žižkově, dále v Podkarpatské Rusi, v Prešově, České Třebové, Ostravě, v Trhovém Štěpánově, v České Skalici a posledním sborem byly Benátky.²²⁴

²²⁰ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 15.5.1968 a 22.5.1968.

²²¹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 17.7.1968.

²²² Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 23.7.1968.

²²³ Tamtéž: *Zápisy za staršovstva*, 21.8. a 20.11.1968.

²²⁴ *Sto let ve službě evangelia*, s. 215-216.

Byl pátým kazatelem, který působil v benátském sboru v období 1.4.1969 - 30.8.1970. Instalační shromáždění se konalo 27.4.1969 za vedení kazatele Ondráčka. Účastnili se i členové jiných protestantských církví.²²⁵

Po svém krátkém působení odešel kazatel L. Rejchrt v srpnu 1970 do důchodu a chtěl se s rodinou odstěhovat do Velichovek u Náchoda odkud pocházel.²²⁶

Sbor v Benátkách čekalo opět nesnadné období, hledání nového pastýře pro sbor. Rada CB neměla žádného volného kazatele, který by mohl nastoupit do Benátek. Uvažovalo se o Jiřím Luklovi, kterého tehdy ještě čekal rok studia na teologické fakultě a zrovna mu byl povolen studijní pobyt v Londýně. Dále se pomýšlelo na kazatele Štefana Paluchníka, ale na něj by museli čekat dva roky.

Rada CB přišla s možností řešící nejen přítomnost kazatele na sboru, ale také problematiku udržení finančního mzdového fondu pro kazatele. Jčbr v Benátkách hrozila ztráta systemizace, pokud by se nenašel kazatel do konce r. 1970. Nástupem do důchodu ukončil kazatel L. Rejchrt pracovní poměr a nastoupil na brigádu, což bylo podle zákona možné po dobu 120 dnů. L. Rejchrt tedy zůstal sloužit i nadále ve sboru v Benátkách až do 15.1.1971, a tím pomohl benátskému sboru, že si zachoval systemizaci a měl více času na hledání nového nástupce. Situace však nebyla tak snadná, neboť OCT oznámil L. Rejchrtovi, že sice může brigádně sloužit, ale že stát mu tuto práci platit nebude (jak to bylo ve všech ostatních povoláních). Finanční podporu získával za období brigády od členů benátského společenství.²²⁷

O těžké situaci ohledně v benátském sboru vypovídá zápis z konference: „*Pokračuje zemdlívání některých jednotlivců i rodin a přizpůsobování se světu. Ztrácí se opravdovost. Nejednotnost a rozdvajování mezi údy sboru, které se projeví v létě, byly však modlitebně překonány. Poklesla i obětavost sboru, modlitebný život je ochablý. Krize souvisí s odchodem služebníka. Přesto se v Benátkách nevzdávají. Staršovstvo obětavě zastupuje kazatele, schází se mládež a dorost, věrní se modlí za nového služebníka a obživení sboru.*“²²⁸

Období bez kazatele: 31.8.1970 - 1.8.1971 (včetně brigádní výpomoci L. Rejchrt)

²²⁵ SACB v Benátkách: *Zápisy od Benjamína Věka a Jana Čančíka*, nedatováno, nestránkováno; *Zápis ze staršovstva*, 30.4.1969.

²²⁶ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 27.5.1970.

²²⁷ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 22.7.1970; *Korespondence Radě CB*, 28.3.1979.

²²⁸ Tamtéž: *Zápis z konference*, Praha, 5.1.1971.

4.6 Jan Komrska

Jan Komrska se narodil v Písku r. 1917. Po studiích na vojenské akademii v Hranicích si vysloužil titul důstojník československé armády. Od r. 1937 byl důstojníkem z povolání jako profesor matematiky. Po vojenské službě šel do CB v Bratislavě, a pak do Benátek jen na „půjčení“. V Bratislavě jej nechtěli dlouho postrádat.²²⁹

Působil jako šestý kazatel v benáteckém sboru v období 1.8.1971 - 30.9.1974. Ještě před instalací byl administrátorem sboru ustanoven kazatel Ondráček. Instalace se konala 12.9.1971. Tuto slavnost vedl tajemník Rady CB kazatel Sita. Mezi posluchači bylo mnoho hostů a zástupců jiných církví. Za ŘMK se účastnil děkan Ťupa, farář ČCE Kocáb a kazatel JB z Mladé Boleslavi Halama.²³⁰ Ordinance proběhla v 10.9.1972, ale už se počítalo, že odejde zpět do Bratislavy, a tak pomalu začínalo shánění nového kazatele.²³¹

Po nedlouhém působení v CB v Benátkách informoval J. Komrska staršovstvo, že byl povolán na schůzi Rady CB za účelem odvolání do Hradce Králové. Na jeho místo byl navržen Pavel Černý. Bratři starší projevovali nespokojenost s jednáním Rady, a proto si museli v sobě hledat kladný vztah k novému kazateli, který měl nastoupit za těchto okolností.²³²

4.7 Pavel Černý

Pavel Černý se narodil ve Vysokém Mýtě 21.5.1949. Vystudoval Evangelickou teologickou fakultu v Praze (1969 - 1974). Pokračoval studiem na All Nations Christian College ve Velké Británii a později vystudoval Husitskou teologickou fakultu v Praze. Jeho prvním sborem byl sbor benátecký.²³³

Přes původní obavy se ukázalo, že benátecké společenství nemuselo hledat kladný vztah k P. Černému. Svým lidským přístupem si získal, i přes napjaté ovzduší ve sboru, velmi brzy přízeň členů sboru. A stal se sedmým kazatelem, který působil v benáteckém sboru za

²²⁹ *Sto let ve službě evangelia*, s. 198; *Bratrská rodina* (měsíčník), 1971, číslo 11, ročník 3, s. 168.

²³⁰ *Bratrská rodina*, 1971, číslo 11, ročník 3, s. 168.

²³¹ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 14.4.1971, 18.8.1971, 14.6.1972; *Bratrská rodina*, 1972, číslo 12, ročník IV., s. 188.

²³² Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 11.8.1974.

²³³ *Sto let ve službě evangelia*, s. 185.

dočasné administrace kazatele A. Havránka v období 1.11.1974 - 31.8.1982. P. Černý byl ordinován 14.11.1976 a téhož roku proběhla i jeho instalace.²³⁴

24.7.1980 odcestoval kazatel P. Černý studijně na rok do Londýna. Rada CB obstarala pomoc pro službu slovem Božím v období než mohl opět nastoupit. Od října 1980 vypomohl, po návratu z vojenské služby, tehdy ještě neordinovaný člen brněnského sboru - kazatel Miroslav Palát.²³⁵ Ten svou službu v Benátkách ukončil 31.7.1981, protože 2.7.1981 se vrátil ze studijního pobytu ve Velké Británii P. Černý a v Benátkách působil ještě od 1.8.1981 do 31.8.1982. Od 1.9.1982 započal s rodinou službu v Kutné Hoře.²³⁶ Do r. 1988 působil v Kutné hoře, odkud odešel do pražského sboru. V r. 1993 byl zvolen předsedou Rady CB. V té době byl ještě administrátorem sboru a plně zajišťoval výuku praktické teologie na ETS. V r. 2004 dokončil doktorandské studium a jako předseda Rady CB působí dodnes.²³⁷

4.8 Miroslav Palát

Narodil se 8.11.1952 ve Staré Libavě v okrese Bruntál. Vystudoval Komenského bohosloveckou fakultu v Praze a All Nations Christian College ve Velké Británii. V r. 1977 nastoupil na roční působiště do Hradce Králové. Když ukončil základní vojenskou službu, působil v Benátkách necelý rok. Poté odešel do Brna, dále sloužil v Ostravě a v Rakovníku. R. 1991 odešel za svými nemocnými rodiči do Třebíče, kde na gymnáziu vyučuje anglický jazyk, a tím zanechal aktivní kazatelskou činnost. Externě pracuje pro Radu CB jako překladatel.²³⁸

Hledání nového kazatele (období bez kazatele 1.9.-15.11.1982)

Odchodem kazatele Pavla Černého se benátecký sbor dostal opět do tíživé situace, kterou bylo hledání nového kazatele. I když staršovstvo hledalo nového kazatele již koncem působení P. Černého, hledání nebylo úspěšné. Sbor v té době malomyslně a dokonce hrozilo vnitřní rozdělení sboru.²³⁹

²³⁴ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva* 5.1.1975; *Zápis z výroční členské schůze*, 26.1.1975 a 1976; *Archiv autora*: Dotazník, vyplněný kazatelem Pavlem Černým 3.12.2005.

²³⁵ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 26.6. a 3.8.1980; *Zápis z výroční členské schůze*, 25.1.1981.

²³⁶ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 30.1.1982 a 29.8.1982; *Zápis ze staršovstva*, 16.6.1981; *Korespondence s úřady*, 1.6.1981.

²³⁷ *120 let v Božích službách*, s. 69-70.

²³⁸ *Příběh Boží věrnosti*, s. 53-54; *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Miroslavem Palátem 8.12.2005.

²³⁹ SACB v Benátkách: *Zápis z výroční členské schůze*, 6.2.1983.

Na staršovstvu padla jména kazatelů, která by připadala v úvahu: J. B. Štifter, Jan Uhlíř a Bronislav Kaleta. Staršovstvo se sjednotilo na kandidatuře Bronislava Kalety. Tehdy působil v brněnském sboru CB. Jeho odpověď byla kladná, jen ještě musel projednat tuto záležitost s Radou CB. Později benáteckému sboru sdělil, že byl informován o kandidatuře kazatele Kubového, a že v tomto případě ustupuje do doby, než se tyto věci vyjasní.²⁴⁰

Situace nebyla snadná. Je velmi pravděpodobné, že nemožnost nalezení dalšího nástupce kazatele pro CB v Benátkách byla následkem nepřímého tlaku z Rady CB. Benátecký sbor byl příliš malý, tak Rada chtěla, aby se stanice CB v Horních Počernicích spojila se sborem v Benátkách (viz výše str. 55). Tato teorie se potvrdila, když později Bronislav Kaleta odepsal benáteckému staršovstvu, že se vzdává kandidatury na kazatele benáteckého sboru, protože Rada CB mu nedoporučila, aby toto místo přijal.²⁴¹

Důvod, který Rada uvedla staršovstvu i Bronislavu Kaletovi byl následující: „*V současné době nemůžeme vzhledem k zodpovědnosti za celou církev a za obsazení sborů rozsáhlejších a fyzicky náročnějších dát souhlas k tomu, abys nastoupil na jeden z nejmenších sborů, který má pouze jednu kazatelskou stanici. Potřebujeme vás, mladších a zdravějších kazatelů pro sbory rozsáhlejší. Máme i kazatele starší a unavenější, kterým chceme umožnit přechod na sbory menší.*“²⁴²

Ohledně nového kazatele pro CB v Benátkách se konalo dne 18.5.1982 jednání bratra Čančíka a bratra Karla z Mladé Boleslavi s předsedou Rady CB Urbanem a tajemníkem Michalem. Nakonec bylo dohodnuto, že benátečtí mužou jednat s kazatelem Kubovým. Předseda doporučil, aby bratři hned kazatele Kubového navštívili a telefonicky to dohodli. Tentýž den byli přijati kazatelem Kubovým. Ke kandidatuře se stavěl kladně. Řekl, že to předloží manželce a staršovstvu. Kdyby se uvolnil, nechtěl by opustit žižkovský sbor, aniž by měl tento sbor určeného nástupce. Benátecký sbor s nadějí očekával vyjádření kazatele Kubového, ale verdikt se dozvěděli od Rady CB. Společná schůze s benáteckým staršovstvem a Radou se konala v neděli 13.6.1982. Členové Rady sdělili, že se kazatel Kubový vzdal kandidatury na kazatele v Benátkách, protože by jeho sbor prošel krizí, neboť neměl nástupce své kazatelské role. Vzhledem k této situaci bylo starším doporučeno, aby hledali jiného kandidáta.²⁴³

²⁴⁰ SACB v Benátkách: *Korespondence s Radou CB*, 31.3.1982; *Zápis ze staršovstva*, 30.3.1982.

²⁴¹ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 14.5.1982.

²⁴² Tamtéž: *Korespondence z Rady CB*, 5.5.1982.

²⁴³ Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva*, 14.5. a 13.6.1982.

Benátecký sbor tedy oslovil ještě kazatele Jana Uhlíře, který působil v té době v Litomyšli. 20.6.1982 se konalo osobní setkání s J. Uhlířem. Vyžádal si více času na rozmyšlení tak závažného rozhodnutí. Kazatel Jan Uhlíř byl nakloněn zůstat v Litomyšli i jít do Benátek.²⁴⁴ Nebylo nalezeno, co ovlivnilo jeho konečné rozhodnutí, zůstat v Litomyšli.

Po neúspěšném hledání Rada CB napsala 6.10.1982 dopis, ve kterém benáteckým sdělila, že byla podána žádost o udělení státního souhlasu podle § 17 pro Jana Cvrčka, laického kazatele z Prahy, na přechodnou dobu, než bude kazatelská služba obsazena definitivně.²⁴⁵

4.9 Prozatímní kazatelé – Jan Cvrček a Alexandr Havránek

Kazatel **Jan Cvrček** působil v Benátkách v období 15.11.1982 - 31.12.1983. N tuto dobu obdržel státní povolení včetně vysluhování svátostí. Byl vnímán jako přátelský a srdečný kazatel, který se uměl přiblížit lidem. Rada CB po souhlasu státních úřadů ustanovila kazatele J. Cvrčka ze pastýře sboru. Uveden do služby byl 15.11.1982. Sbor se s kazatelem J. Cvrčkem rozloučil 18.12.1983.²⁴⁶

Dalším kazatelem působícím po krátký čas v benáteckém sboru byl **Alexandr Havránek**. V Benátkách bydlel 5 dní v týdnu, sloužil Slovem a věnoval se pastoraci. Dojížděl často do Prahy, kde měl byt připravený na důchod. Do služby nastoupil 1.1.1984. Byl vnímán spíše jako intelektuální kazatel. Ani tato jistota kazatele netrvala dlouho, neboť v srpnu 1985 oznámil staršovstvu, že podává rezignaci na místo kazatele sboru ze zdravotních důvodů. Do konce r. 1985 kazatelskou službu obstarával.²⁴⁷

4.10 Daniel Heczko

Narodil se v r. 1958 v Českém Těšíně. Vystudoval Slovenskou evanjelickou bohosloveckou fakultu v Bratislavě. Stal se desátým kazatelem, který působil s manželkou v Benátkách. I jeho kazatelské působení v Benátkách bylo krátké (březen 1986 - září 1987).

²⁴⁴ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 20. a 22. 6.1982.

²⁴⁵ Tamtéž: *Zápis ze staršovstva*, 24.10.1982.

²⁴⁶ Tamtéž: *Zápis z výroční členské schůze*, 6.2.1983; *Zápis ze staršovstva*, 2.12.1983.

²⁴⁷ Tamtéž: *Zápisy ze staršovstva*, 12.5.1983 a 25.8.1985; *Zápis z výroční členské schůze*, 5.2.1984.

Pak přijal nabídku pražského sboru na Smíchově. Administrátorem byl do konce r. 1986 kazatel Toušek.²⁴⁸

Daniel Heczko zpětně vzpomíná na benátecký sbor: „*Byl to můj první sbor, ve kterém jsem sloužil a na který mám ty nejlepší vzpomínky. Přátelství s některými lidmi přetrvává dodnes. Zažil jsem přijetí, ocenění, povzbuzení, pohostinnost, viděl jsem smíření, obnovu vztahů, živý zájem o Bibli. Fascinovalo mě jak lidé dokáží být vděční.*“²⁴⁹ V r. 1988 odešel s manželkou do pražského sboru CB na Smíchově, kde byl ordinován a zároveň instalován v březnu 1988.

4.11 Miloslav Kloubek

Narodil se v r. 1960 v Kladně. Vystudoval Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu. Jeho prvním sborem byla CB v Benátkách. Stal se jedenáctým kazatelem v pořadí, který dostal státní souhlas v listopadu 1987. Prozatím v Benátkách sloužil opět kazatel Jan Cvrček. Administrátorem byl určen Radou CB kazatel Kubový do konce r. 1988. Poté nastoupil do této role kazatel Sita a od r. 1991 byl administrátorem kazatel Jech. Ordinance proběhla v lednu 1991.²⁵⁰

M. Kloubek s manželkou a třemi dětmi přinesli do sboru období klidu, neboť zůstali v Benátkách sedm let, což bylo od doby působení Pavla Černého, nejdéle.

M. Kloubek byl znám svým pečlivým přístupem k životu, a tím pádem i ke kazatelské službě. Začal systematickou práci s dětmi ve sboru, konal pravidelné návštěvy členů a především pamatoval na staré a opuštěné. Mimo jiné i precizně vedl archivní materiály.

V červenci 1994 odešel Miloslav Kloubek s rodinou do sboru v Písku. Bratřím starším připomněl dva velice důležité úkoly, které viděl za priority pro dalšího pastýře i staršovstvo. Zdůrazňoval: „*Pastoraci, návštěvy lidí, kteří jsou na začátku cesty za Pánem Ježíšem Kristem a návštěvy nemocných a starých lidí, kteří již do shromáždění chodit nemohou.*“²⁵¹

²⁴⁸ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 31.8.1986; *Zápis z výroční členské schůze*, 21.2.1988; *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Danielem Heczkiem 28.11.2005.

²⁴⁹ *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Danielem Heczkiem 28.11.2005.

²⁵⁰ SACB v Benátkách: *Zápisy ze staršovstva*, 9.12.1987, 18.9.1988, 9.12.1990; *Zápis z výroční členské schůze*, 21.2.1988; *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Miloslavem Kloubkem 9.12.2005.

²⁵¹ SACB v Benátkách: *Zápis ze staršovstva*, 13.6.1994.

4.12 Pavel Plchot

Narodil se 1.1.1971 ve Vrchlabí. Pochází z ateistické rodiny a uvěřil během studií na vysoké škole. Poslušný svému povolání odešel studovat ETS. Po absolvování nastoupil na sbor do Benátek za administrace Karla Taschnera.

Stal se dvanáctým kazatelem CB v Benátkách v období od srpna 1994 do února 2003. Ordinován a instalován byl 27.9.1998. Působil v Benátkách téměř 9 let, což je druhé nejdelší období (po P. E. Dostálovi, který byl v Benátkách 31 let), kdy kazatel setrval ve službě benáteckému společenství.²⁵² V současnosti je kazatelem sboru CB v Praze 1, Soukenická 15.

Zpětně na svou kazatelskou službu v Benátkách P. Plchot vzpomíná takto: „*Nadosmrť mě sbor poznamenal, protože i právě díky benáteckému sboru je pro mě kazatelská služba krásné životní poslání. Obdivuji jakým způsobem sbor unesl moji nezralost a pomohl mi růst a zrát jako kazateli i jako člověku.*“²⁵³

4.13 Petr Dvořáček

Narodil se 11.8.1976 v Brně. Vystudoval ETS a Evangelickou teologickou fakultu v Praze. Ordinován byl v květnu 2005 a instalován na sbor v říjnu téhož roku. Této akce se účastnil i místní starosta, z čehož je patrné, že vztahy mezi městem a církví jsou v Benátkách dobré. Od července 2003, kdy nastoupil na sbor jako vikář, působí jako třináctý kazatel CB v Benátkách.²⁵⁴

Z výše uvedených informací o životě jednotlivých kazatelů působících v Benátkách vyplývá, že pro CB v Benátkách bylo a stále je typické, že je „startovacím“ místem pro vystudované nebo ještě studující kazatele. Posledních pět kazatelů začínalo své povolání právě v Benátkách. Má se za to, že tím, že benátecký sbor patří mezi ty méně početné, není kazatelská služba tak náročná jako ve velkých sborech. Jak dlouho ještě? Uvidíme, co přinese budoucnost.

²⁵² *Archiv autora*: Dotazník vyplněný kazatelem Pavlem Plchotem 24.11.2005.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ Tamtéž: Dotazník vyplněný kazatelem Petrem Dvořáčkem 3.12.2005.

ZÁVĚR

Téma „*Dějiny Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou s přihlédnutím ke kontextu doby*“ je rozsáhlé a poskytuje mnoho příležitostí podívat se na něj z různých úhlů pohledu a do různé hloubky. Cílem této práce bylo poskytnout vhled do dané problematiky, což věřím, že se podařilo. Uvědomuji si však, že stále zůstává celá řada otázek, které by si zasloužily hlubší bádání, jako například: Jak byla a je Církev bratrská vnímána jinými denominacemi a státem? Proč některé záznamy z doby komunismu nebyly ve sborovém archivu v Benátkách nad Jizerou nalezeny? Šlo o záměrné nepořizování těchto záznamů nebo byly zničeny vzhledem k politické situaci? Jak ovlivňovali život církve nacisté a příslušníci Stb? a další nezodpovězené otázky.

Dění v Církvi bratrské v historii i současnosti ovšem dokazuje, že je stále živá a že má co dát i mladší generaci. Otázkou zůstává, na kolik detailnější bádání posilní nebo oslabí pevnost kořenů této denominace, které nejsou ještě příliš ustálené. Myslím, že bude zajímavé sledovat další vývoj Církve bratrské nejen v Benátkách nad Jizerou, ale i v jiných městech v čase, který je ještě před námi.

PRAMENY

ARCHIVY

Neutříděný archiv Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou. Dražická 387, Benátky – fond historie sboru.

- Zápisy ze staršovstva z let 1922-1994.
- Zápisy z výročních členských schůzí z let 1922-1994.
- Korespondence: s Radou Jednoty českobratrské (Církve bratrské), se státními úřady, se sbory CB, s dalšími denominacemi, s MOJK, s jednotlivci z let 1919-1994.
- Knihy protokolů Sdružení mládeže při sboru Jednoty českobratrské v Benátkách.
- Vzpomínky na kazatele P. E. Dostála, napsané Samuelem Vernerem, 1970.
- Vzpomínky Benjamina Věka a Jana Čančíka, nedatováno, nestránkováno.
- Stanovy spolku „Řád Božích bojovníků“, potvrzené ministerstvem vnitra, 9.5.1921.
- Odevzdávací listina, opis číslo D 69131/120, vyřízeno 27.12.1937.
- Knihy návštěv, vedené P. E. Dostálem z let 1931-1936.
- Zápisy z konferencí Jednoty českobratrské (Církve bratrské) a statistické údaje sborů z let 1922-1999.
- *Pondělí: náš kraj* (oblastní časopis), 27.5.1935, ročník XVI, č. 41.
- *Benátecký zpravodaj* (měsíčník), 6.5.2005, číslo 5, ročník 29, „80 let modlitebny Sboru Církve bratrské v Benátkách“.

Archiv Církve bratrské. Soukenická, Praha 1 – fond časopisů.

- *Naše doba*, 1899, ročník 5/9:863.
- *Českobratrská rodina* (měsíčník), 1925-1949.
- *Bratrská rodina* (měsíčník), 1971-1987.
- *Kostnické jiskry* (týdeník), 1980, ročník 65, vydání 9.

Státní oblastní archiv. Archivní 2257/4, Praha 4.

- *Středočeský sborník historický z roku 1959*. Vyd. Praha : Krajský dům osvěty ve spolupráci se Státním archivem, 1959.
- *Středočeský sborník historický z roku 1971*. Vyd. Praha : Státní archiv, 1971.

Státní památkový ústav středních Čech v Praze. Sabinova 5, Praha 3.

Okresní archiv. Hradní 1, Mladá Boleslav.

Archiv autora, Dotazníky vyplněné od dosud žijících kazatelů; Magnetofonový pásek se záznamem slavnostního shromáždění při příležitosti 80. výročí otevření modlitebny v Benátkách, 5.6.2004.

INTERNETOVÉ STRÁNKY

Benátky nad Jizerou v období okupace a socialismu : materiál v elektronickém formátu [online], autor neveden, [cit. 2005-10-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.benatky.cz/historie/okupace.php>>, <<http://www.benatky.cz/historie/socialismus.php>>.

Cyriaci : materiál v elektronickém formátu [online], autor neveden, [cit. 2005-11-25]. Na WWW: <http://www.karmelitankse-nakladatelstvi.cz/encyklopedie.php?id_select=1112>.

Utrakvisté : materiál v elektronickém formátu [online], autor neveden, [cit. 2005-11-25]. Dostupné na WWW: <<http://sweb.cz/krizovnici/>>.

SEZNAM LITERATURY

Hlavní

BARES, František. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. Vyd. Praha : Archeologická komise při české akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1905.

BYDŽOVSKÝ, Jiří. *Kronika Mladoboleslavská*. Vydáno na oslavu 600. výročí povýšení Mladé Boleslavi na město, 1935.

GRAJEWSKI, Andrzej. *Jidášův komplex, Zraněná církev: Křesťané ve střední a východní Evropě mezi odporem a kolaborací*. vyd. Praha : PROSTOR, 2002. ISBN 80-7260-079-6.

PORTER, J. S. *An Austrian Mission Scrap Book*, Boston, 1909.

REJCHRT, Luděk. *Taková dlouhá cesta*, vyprávění z dějin církve, vyd. Praha : KALICH, 1992. ISBN 80-707-216-9.

SVOBODA, Václav. *Světový vliv Dra F.E.Clarka, zakladatele světového svazu mládeže Církve Evangelické*. Vyd. Rada Jednoty československé pro vlastní potřeby, Praha, 1905.

ŠTĚPÁN, Jan. *Diakonsko-sociální práce v historii Církve bratrské*. Praha, 1998.

ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin Svobodné reformované církve a Jednoty československé za sedmdesát let 1880-1950*, rozmnožila Rada Jednoty československé pro vlastní potřebu a pro potřeby sborů jako neprodejné výtisky, Praha, 1950.

Příběh Boží věrnosti, Sborník 100. výročí sboru Církve bratrské v Rakovníku, vyd. sbor Církve bratrské v Rakovníku, Vysoká 195/1, 2004, ISBN 80-239-3722-7.

Sto let ve službě evangelia (1880-1980). [ed. J. MICHAL], Jubilejní sborník Církve bratrské, vyd. Církev bratrská pro vnitřní potřebu, Praha, 1980, č. 4/1980. AA27,32.

120 let v Božích službách. [ed. J. ŠTĚPÁN], 120 let prvního pražského sboru, vyd. sbor Církve bratrské, Praha 1, Soukenická 15, 2000.

Jednota československá bývala svobodná reformovaná církev. Vyd. knihtiskárna V. Horáka a spol. Praha, 1923.

Začátky a práce Křesťanského spolku mladíků v Čechách. Vyd. knihtiskárna V. Horáka a spol., Praha, 1926.

Od reformace k zítřku. Kolektiv autorů, vyd. Synodní rada československé církve evangelické v Ústředním církevním nakladatelství, odpovědný redaktor edice KALICH ThDr. F. M. Dobiáš, Praha, 1956.

Průvodce historií města Benátek nad Jizerou. Kolektiv autorů, Vyd. Benátky nad Jizerou ve spolupráci s okresním muzeem Mladá Boleslav, 1999, ISBN 80-238-4496-2.

Sekundární

DOSTÁL, František. *Matrika členů sboru Svobodné reformované církve evangelické v Delmenhorstu*, vedená od roku 1906.

Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí. Praha : J. Otto, 1888-1909, 24 sv.

SEZNAM ZKRATEK

SRC – Svobodná reformovaná církev

Jčbr – Jednota českobratrská

CB – Církev bratrská

- označení jedné denominace, která změnila svůj název v zapsaném pořadí

JB – Jednota bratrská

BJB – Bratrská jednota baptistů

ČCE – Československá církev evangelická

ŘMK – Římskokatolická církev

CČSH – Církev Československá husitská

MOJK – Misijní odbor Kostnické jednoty

ETS – Evangelikální teologický seminář

OCT – Okresní církevní tajemník

SACB v Benátkách – Sborový archiv Církve bratrské v Benátkách, neutříděný

ACB – Archiv Církve bratrské

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I – Dopis od Aloise Adolfa a jeho fotografie
- Příloha II – Fotografie A. W. Clarka a J. S. Portera
- Příloha III – Pozvánka na program Křesťanského spolku mladíků z r. 1922
- Příloha IV – Seznam měst, ve kterých zůstala Jčbr po systemizaci v r. 1950
- Příloha V – Fotografie benáteckého zámku v současné době
- Příloha VI – Dopis od školní rady sboru Jčbr v Benátkách z r. 1919
- Příloha VII – Tabulka se statistickými údaji o členech Jčbr v Benátkách
- Příloha VIII – Fotografie původního objektu Jčbr v Benátkách ještě před koupí od bratří Ziegnerových a fotografie objektu a zahrady v současnosti
- Příloha IX – Pozvánka ke slavnostnímu otevření modlitebny v Benátkách a fotografie manželů Zajíčkových
- Příloha X – Dopis Jčbr v Benátkách od Komunistické strany
- Příloha XI – Fotografie Pavla Černého a papeže Jana Pavla II při ekumenickém setkání v Praze
- Příloha XII – Dotazníky od kazatelů
- Příloha XIII – Zápis V. Svobody o své kazatelské činnosti v Benátkách

PŘÍLOHY

Příloha I – Dopis od Aloise Adlofa a jeho fotografie

ALOIS ADLOF,
KAZATEL JEDNOTY ČESKOBRATRSKÉ
V PRAZE,
SOUKENICKÁ 15.

Kazatel Alois Adlof
v roce 1925

Můj drahý bratře!

Detuji Bohu za věřejný den.

Dnes ráno navštívil jsem b. učitele Gabriela, Fastrový, s. Krejčířovou a s. Michovou. Ony učitel by je v té sni, prosme se něj. Fastroví včera byli skineš s brambory a omni křišť. křišť. unaveni. S. Krejčířová - neče. také ne- já ke zaměstnání. Včera byla. S. Michová odpojná vyhledá s starostu, aby byl leče informován. Popletání opakování toho, co bylo, včera konečně, že si to ještě rozmyslí. Řekl jsem, že je nerozumím, a že jsem naroucen. Nevím tedy co dělat. Snad kdy bys starostu potkal, miižeš mu říci, že jsem s. Michovými jedni, že necht' řídit viny, že si myslí, že nemají co vypravovat, ale že my na tom stojíme. aby sestra same ho informovala a že si vyřídila čas na rozmyšlenou - anebo navdteje de tím nic a čtejme, co Michovi udělají. Za věřejný den mi dej zprávu, a bude-li to muset být, napiš hoam b. starostovi. Informuj o tom všem, co se jedná, s. Klincovou. Ona byla inčovaná náneč lovone se s. Michovou a mohla by tudě ještě, miižobit na Michovy.

Co se týče Chrudimi, kositám ti jednu zprávu. V Kolíně tedy a v Pardubicích přestoupíš: do Chrudimské, se tam 7. kř. křižáček. Vypisuj ti také a ráda jedruho jedru. zpačtímí lidé v ubý den ráno, nebo ty den ještě v noví.

Šau ti bohale rozetmej. Kř. Te Truj: upi. bratr

Alois Adlof.

Bratr Albert W. Clark

JOHN SOLOMON PORTER,

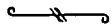
kazatel Jednoty Českobratrské na Kr. Vinohradech.

1. III. 1862 — 6. IX. 1938.

Křesťanský spolek mladíků v Čechách

od roku 1886 soustřeďuje mladíky bez rozdílu náboženského vyznání, poskytuje jim příležitost k poučení, vzdělání i ušlechtilé zábavě, a snaží se vychovávat je v opravdové křesťany po příkladu našich slavných předků Husa, Komenského a Českých Bratří. Bible kralická je nám pokladem a základem našeho náboženského života.

Spolkové místnosti v Praze II., Soukenická ul. č. 15 v nádvoří, jsou od 1. října otevřeny denně od 6 do 9 hodin večer. Každý mladý člověk jest vítán a může své večery u nás trávit v společnosti přátel, číst, psát, učit se. Čítárna a knihovna k dispozici. — Bližší informace udílí ochotně výbor.

KŘEŠŤANSKÝ SPOLEK MLADÍKŮ
V ČECHÁCH

DRAHA II., SOUKENICKÁ 15.

ZAHÁJÍ

ZIMNÍ ČINNOST

1922-1923

VEČEREM MLÁDEŽE

*

HESLO:

KTEŘÍŽ PŘIPOMÍNÁTE
HOSPODINA, NEMLČTEŽ!
IZAIÁŠ 62, 6.

*

V NEDĚLI 1. ŘÍJNA O 7. HODINĚ VEČER.

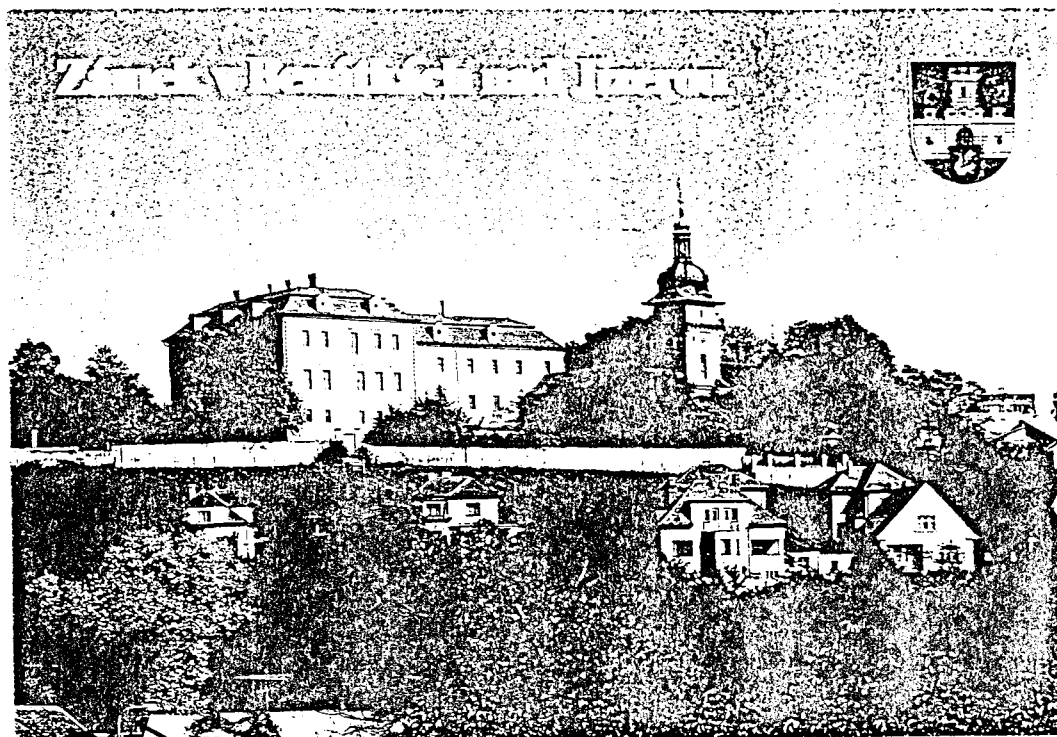
Příloha IV – Seznam měst, ve kterých zůstala Jčbr po systemizaci v r. 1950.²⁵⁵

1. Benátky nad Jizerou
2. Bratislava
3. Brno
4. Bystré u Nového Města nad Metují
5. Česká Skalice
6. České Budějovice
7. Hradec Králové
8. Husinec
9. Vsetín – Jasenka
10. Kladno
11. Klatovy
12. Kutná Hora
13. Letovice
14. Liberec
15. Litomyšl
16. Olomouc
17. Ostrava
18. Plzeň
19. Praha I. – Soukenická
20. Praha II. – Vinohrady
21. Praha III. – Žižkov
22. Praha V. – Smíchov
23. Prešov
24. Rakovník
25. Sušice
26. Tábor
27. Ústí nad Labem
28. Veselí nad Lužnicí

Po systemizaci bylo 28 sborů. Nezmiňují se již sbory: Beroun, Česká Třebová, Kyjov, Náchod, Písek, Prostějov, Strměchy, Stará Libava, Sušice, Trhové Sviny, Trhový Štěpánov, Vodňany.

²⁵⁵ ZELINKA, T. Č. *Přehled dějin Svobodné reformované církve a Jednoty českobratrské za sedmdesát let 1880-1950*, s. 96-97 a 107.

Příloha V – Fotografie benáteckého zámku v současné době

Místní rada školní.
P. 49.

V Nov. Benátkách
1. listopadu l. 1919.

Vážené
Jednotě Českobratrské
Nov. Benátkách!

Ku podání žádosti na propůjčení místnosti
školních v budově školní v Nov. Benátkách
ku konání pobožnosti nejschůbněji
povolujeme bere všech námitek.

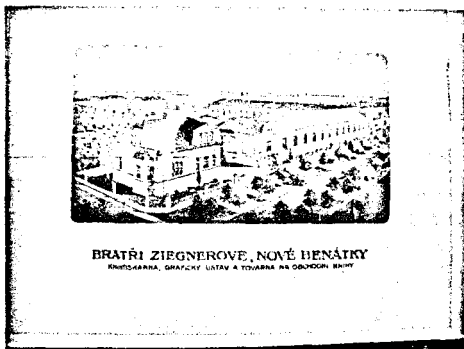
Předseda:

Příloha VII – Tabulka se statistickými údaji o členech Jčbr v Benátkách

<i>rok</i>	<i>Počet členů</i>	<i>Počet dětí</i>	<i>Počet čekatelů</i>
1922	38	13	13 (25)
1926	47		
1928	49	49	
1929	45	45	5
1932	45	37	12
1933	62 (60)		
1934	60	52	3
1935	57	45	3
1936	57	45	2
1937	58	46	1
1938	57	43	1
1939	56	41	1
1940	58	40	3
1941	58		
1942	63		
1943	65	39	4
1944	70		
1945	73	37	4
1946	73	37	4
1947	72	35	3
1948	72	34	2
1949	77	37	1
1950	74	21	8
1951	104 (105)	36	4
1952	106	36	4
1953	106	27	
1954	106 (60)	33	
1955	107		
1956	107	37	5
1958	107	37	4
1965	69	20	19

1968	108		
1969	58 (52)	18	
1970	62	20	18
1971	59	20	19
1972	58	16	5
1973	57	15	5
1974	59	18	11
1975	58	17	13
1976	59	18	13
1977	57	19	11
1978	57	19	11
1979	56	17	13
1980	52 (54)	17 (18)	16
1981	52	17	15
1982	54 (52)	14 (17)	14 (15)
1983	46 (42)	18	14
1984	48	13	14
1985	41 (37) (48)	19 (22)	16
1987	39	14	
1988	54 (38)	16 (21)	3 (16)
1989	33 (37)	21 (22)	17 (16)
1990	33		
1991	34	21	18
1994	40	27	21
1998	48		
1999	54	40	1

Příloha VIII – Fotografie původního objektu Jčbr v Benátkách před koupí od bratří Ziegnerových a fotografie objektu a zahrady v současnosti

Obr. 1 - původní objekt

Obr. 2 - objekt v současnosti

Obr. 3 - dům pro shromáždění
a správcovský byt

Obr. 4 - vila pro kazatele

Obr. 5 - pohled na zahradu

Obr. 6 - pohled na zahradu

Příloha IX – Pozvánka ke slavnostnímu otevření modlitebny v Benátkách a fotografie manželů Zajíčkových

*Dům můj, dům modlitby jest.
Luk. 19, 46.*

JEDNOTA ČESKOBRATRSKÁ
V NOVÝCH BENÁTKÁCH

zve Vás srdečně

K SLÁVNOSTI OTEVŘENÍ
SVÉ MODLITEBNY

Dražická ul. č. 387 (bývalá tiskárna)

v neděli dne 31. května 1925

dopoledne v 9. hod.

odpoledne ve 3. hod.

Komenský v Kšaftu: »Odkazuji tobě za dědictví
knihu Boží, bibli svatou; přijmiž to tedy za svůj
vlastní klenot, vlasti milá.

*Manželé Zajíčkové
z Ouhrolic
invitace z Benátek
1925 =*

Příloha X – Dopis Jčbr v Benátkách od Komunistické strany

Komunistická strana Československa - místní organizace III-Benátky n.J.
=====

Věc: Žádost o propůjčení místnosti
v budově Jednoty československé.

Dne 28.září 1940.

Titl.

Jednotě československé

v Benátkách nad Jiz.
=====

Žádáme Vás o propůjčení některé z místností/sálů/
v budově Vaší modlitebny v Benátkách nad Jizerou ke konání výborových,
resp. členských schůzí naší strany.

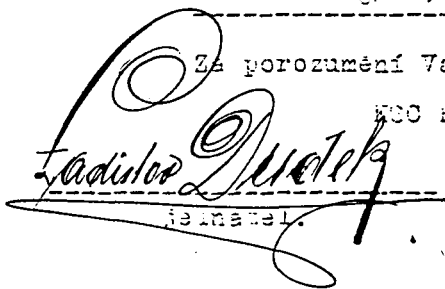
Schůze by byly konány dvakrát až třikrát v měsíci -
v čas potřeby i čtyřikrát v měsíci. Žádáme o bezplatné propůjčení,
neboť jsme přesvědčeni, že i Vy uznáváte význam komunistické strany ČS
a že si budete pokládati za čest, budou-li u Vás schůze naší strany
konány. Úklid, světlo i jiné práce, které by vznikly z našich schůzí,
rádi uhradíme. O podrobnostech se dohodneme osobně.

Prosíme o písemnou odpověď na adresu předsedy:

Miroslav Horák, učitel, Benátky n. Jiz. I, 498.
=====

Za porozumění Vám srdečně děkuje za:

FOO Benátky n.J. I-III.

Ladislav Dvořák

ještět.

Miroslav Horák

předseda.

Příloha XI – Fotografie Pavla Černého a papeže Jana Pavla II při ekumenickém setkání
v Praze

Setkání papeže Jana Pavla II se zástupci české ekumeny při jeho návštěvě v České republice. Na fotografiích Jan Pavel II, Pavel Černý a Naděje Madysová

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: Ludovít Fazekaš
Rok a místo narození: 1929 Hrašovík, okr. Košice
Teologické vzdělání: ThDr., docent
Datum ordinace: 15.9.1957
Datum instalace: 15.9.1957
Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: 1.7.1962 – 30.11.1968
Datum vyplnění dotazníku: 2.12.2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

1/ Měl pěknou minulost v působení br. kaz. Dostála a br. Jaruše, který se dokázal v práci ve státní správě. Zanechali pěkné stopy v obyvatelstvu.

2/ Měl solidní přítomnost: dentista br. Věk, učitelská rodina Čančíková, techničtí pracovníci, jako Vl. Dostál, L. Živný, J. Kašper a jiní měli dobrou pověst a vliv v obyvatelstvu.

3/ Členové sboru tvořili úzké společenství bez podezírání a nedorozumění.

4/ Sbor měl členy i v okresním městě.

Jaké měl sbor SLABINY:

1/ Menší město – musel počítat s tím, že mladí lidé budou hledat vzdělání a působení ve větších městech.

2/ Proto byla Nedělní besídka solidní, ale v mládeži byli jenom 2-3 mladí lidé.

3/ Práce v okolních vesnicích pozvolna zanikala.

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

1/ Dobrou spolupráci jsem měl s Jednotou bratrskou v Ml. Boleslavi, kde se naši členové účastnili jejich shromáždění a kde jsem i já sloužil.

2/ Hezky mne přijali i evangeličtí faráři na svých setkáních a vyzvali mne i ke službě, což bylo na Slovensku vyloučeno.

3/ Evangelický farář z Lysé n.L. měl pro své členy v naší modlitebně každý měsíc bohoslužby, kterých se účastnili i naši členové.

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

S katolickou církví jsem neměl styky. Setkával jsme se s farářem husitské církve.

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

Protože se naši členové dokázali v občanské práci, byl poměr státní správy a města k nám korektní v rámci daných zákonů. Naši lidé pracovali v továrně i ve správě, manželé Čančíkovi byli učitelé a pracovali s mládeží. Mé manželce bylo ovšem odepřeno pracovat ve školské jídelně, ačkoli měla učitelské vzdělání.

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

Mně to neříká nic, protože neznám předcházející historii.

Napište, prosím vzpomínku/y (ať pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: ThDr. Pavel Černý, Th.D.

Rok a místo narození: 21.5.1949, Vysoké Mýto

Teologické vzdělání: vysokoškolské, ETF UK, All Nations Christian College, HTF UK

Datum ordinace: 1976

Datum instalace: 1976

Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: 1974 - 1982

Datum vyplnění dotazníku: 3.12.2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

Benátecký sbor byl soudržným kompaktním společenstvím, které se rádo shromažďovalo a věnovalo čas Božímu slovu a modlitbám. Bylo to společenství, které dovedlo přijímat hosty a lidi, kteří ze zájmu do tohoto sboru přišli.

Sbor v Benátkách byl tenkrát otevřený, většinou srdečný a pružný ve formách služby. Umožňoval zapojení dětí a mládeže do bohoslužeb. Hudební skupina mládeže byla nejen tolerována, ale přímo vítána. Při bohoslužbách také zaznívala osobní svědectví.

Sbor byl poměrně obětavý při pracovních brigádách a ubytování hostů v rodinách.

Vedení sboru se nedalo zastrašit komunistickým režimem a přes státní dohled se konala řada akcí „underground“ (bez souhlasu církevního tajemníka – tak trochu tajně (tábory mládeže, zvaní řečníků a kazatelů odjinud apod.)

Kladně hodnotím sborotvornost a ochotu k praktické pomoci např. nemocným a starým (diakonie).

Jaké měl sbor SLABINY:

Ve sboru v té době chyběla celá jedna generace mladších až středních rodin. Někdy v padesátých a šedesátých letech starší generace ztratila do světa své děti. To se postupně doplňovalo z těch, kteří do sboru postupně přicházeli.

Slabinou byla malá odolnost některých členů vůči cizím učení. V upřímném zápase o probuzení někdy chyběla hlubší znalost Bible a teologie. Někdy docházelo ke zmatení některých vlivy ze zahraničí. Chyběla dobrá křesťanská literatura. Ze zahraničí se pašovala duchovní literatura někdy velmi extrémní.

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

V době totality byly ekumenické vztahy velmi omezovány úřady. Přesto zde byly dobré ekumenické vztahy se sborem Jednoty bratrské v Mladé Boleslavi (v jejich budově se naše stanice scházela ke shromážděním). Tradičně dobré vztahy měl sbor se sousedním sborem Českobratrské církve evangelické (senior Dalibor Molnár) v Lysé nad Labem. Tento sbor měl zase svou kazatelskou stanici v Benátkách a ta se shromažďovala v naší modlitebně. Některé společné akce jsme pořádali v Benátkách s Církví československou husitskou. Občas se něco podařilo v Mladé Boleslavi i katolickou církví.

Na počátku nového roku se konal alianční týden modliteb. Večerní shromáždění se celý týden střídala v různých sborech. Společně se slavila i některá výročí a také jsme využívali platformu spolku - Kostnické jednoty, k přednáškám a koncertům duchovní hudby. Když byl spolek Kostnická jednota vyhnán z církevních prostor, pronajali jsme klub Škoda Mladá Boleslav.

V době totality se církve snažily tiše spolupracovat a vzájemně si pomáhat. Nebyla řevnivost, ale spíše přátelské a přejné vztahy.

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

V době totality byla ekumena s katolickou církví zvláště sledována úřady (církvními tajemníky a StB. Ještě asi v roce 1975 jsme měli v Mladé Boleslavi na Karmeli ekumenické shromáždění i s katolickou církví. Potom to bylo striktně zakázáno. Pokračovaly pouze tiché vztahy, které se daly využít při pastorační spolupráci. Někteří hledající lidé obešli postupně více církví a tak jsme si někdy předali určité pastorační informace. Oficiální vztahy ale v 70. letech nebyly téměř možné. Také se teprve pomalu prosazovaly závěry 2. vatikánského koncilu (1962-65), které umožňovaly rozvoj ekumenických vztahů od katolíků směrem k ostatním křesťanům.

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

Opět, v době totality byla spolupráce velmi formální. Církev byla vytěsněna z veřejného života. Pouze si nás jednou za rok nebo za dva, pozval místopředseda městského úřadu a v přítomnosti církevního tajemníka nás přesvědčoval o úspěších budování socialismu. Chtěl o tom diskutovat, ale moc se to nedařilo. Duchovní okresu buď disciplinovaně mlčeli nebo se rozhovor dostal na nepodstatná témata.

V tehdejších letech se nedá hovořit o spolupráci. Byli jsme pouze trpěni. Tajemníci naznačovali, že církev za pár let již nebude existovat.

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

Je to pejorativní označení potomků „víry Beránkovy“, jak se označovala víra staré Jednoty bratrské. Výraz „kozí víra“ má znevážit potomky a dědice českých bratří a zařadit je mezi sektáře. Tento výraz pochází z období protireformace, kdy jezuité a další agitátoři zlehčovali a zesměšňovali ty, kteří se hlásili jako dědici české bratrské reformace. Česká reformace měla heslo: *Vicit Agnus Dei, eum sequamur* (Zvítězil Beránek Boží, následujme jej). Protireformační postoje převzali i mnozí sekulární lidé.

Napište, prosím vzpomínku/y (ať pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

Rád vzpomínám na silvestrovské večery, které vždy byly krásným uzavřením kalendářního roku. Prožívali jsme společně celý večer a zůstali přes půlnoc. Při těchto večer vládla mimořádná a sváteční atmosféra a mnozí činili různá duchovní rozhodnutí. Vzpomínám na otevřená a upřímná svědectví i modlitby.

Pěkné byly sborové výlety a zájezdy do jiných sborů. Jeli jsme autobusem třeba až do Prešova a tam jsme sloužili Slovem a písněmi ve sboru CB. Zdá se, že tenkrát bylo trochu více času, než je dnes. Socialistická pracovní morálka ponechávala mnohým lidem více volna. To se pak někdy projevilo i při sborových akcích.

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: MGR. MIROSLAV PALÁT
Rok a místo narození: 8.11.1952 - STARÁ LÍBAVÁ, okr. BRUNTAŘ
Teologické vzdělání: KOPERSKÉHO EVANGELICKÁ BOHOSLOVNÍ FAKULTA - PRAHA
Datum ordinace: 1981 + ALL NATIONS CHRISTIAN COLLEGE - VALLI BLU
Datum instalace: 1978 v HL, 1980 v BEČATECH, 1981 DRNO, 1982 - VALLI BLU
Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: 1980 - 1989 - NECELÝ ROK
Datum vyplnění dotazníku: 8.12.2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

- NESTYDĚL SE NA PALÁT PĚŠTĚ A V TĚŽKÉM OBDOBÍ VYZKŮMAT VÍRU V PÁNĚ JEZÍŠE.
- BYL OBĚTAVÝ A UPĚL ZVÍT I PŘIJÍMAT HOSTY A PŘÁTELE Z JINÝCH MÍST
- ZYMAKOVÁNÍ
- SPOUL PRŮŘÍŽÍ A NĚKDY JAKOBY = JAKOBY - JAKOBY

Jaké měl sbor SLABINY:

- PŘI NÁVRHU NA SPOJENÍ KAZATELSKÉ STANICE (? S DORU ?)
V POC V HORNÍCH POCERNICÍCH A BEČATECH - DO JEDINEKHO S DORU
NEBYL S DOR JEDNOTNÝ A PŘEVÁŽILO STAROVISKO „STATU QUO“
ČÁST PLADŮ GENERALICE TOHO LI TOVALA, ALE OSTATNÍ SPATROVALI
SPÍŠE URČITĚ NEVÝKONU KOLE KOPERSKÉHO. S OSTATNÍ ČÁSTI

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

BYLY INTENZIVNĚJŠÍ A DO DRU
PODE S EVANGELICKOU CÍRKVÍ,
NA OSTATNÍ SI NEVZÁJMNĚŠÍ.

MOŽNÁ SE V TOM PROJEVILA I URČITÁ
SÍLA (MIKOLÍ SLADINA) S DORU, ZÁLEŽT JEN
NA JAKU PŮHLU. ČRESEM TĚŽKĚ OTÁŽET
VÍTE S DOR TĚCHU NA ČAS PŮHLU
A PÍRNĚ OSLABILO.

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

MOŽNÁ BYLY POCERNĚ DOBRÉ, ALE ZREJDE PÁLŮ INTENZIVNĚ,
PŘI SVĚM KRÁTKÉM POBYTU V BEČATECH JSEM TĚRNĚ MČ
NEZAZNAMENAL. (METODU SI NA MČ VZPOMÍNÁ.)

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

Pokud jde o vedení města a sboru - pak jsme se nikdy
spíše s mladou Boleslaví, kde byl církevní tajemník.

O spolupráci s městem bezúspěšně si osobně (vzduchem
k městu a ke působení) na MČ nevzpomínám

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

BYLA TO ZREJMĚ KARÁZKA NA BUSU P. J. KUSA V PŘÍPADU
PŘED VSTUPEM DO RODIČOVY. POKUD SE NEPLATÍ - TAK PLACOVUS
POHL SVĚTĚ K NEPŘESICHTNĚ PŘÍKAZNÍ KE KOZÍ VÍRE, A TÍM
KE KOZÍ VÍRE, T. J. URČITĚ POKROKŮ ČÁSTI OBYVATEL (ZREJMĚ
Z KATOLICKÉHO KOŘENÍ - KŘIVÍ) - A KOSTI VÍRY A CÍRKVI.

Napište, prosím vzpomínku/y (ať pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

- Sestra Marie Čaučíková (jíz. zemla) - její přítel
a četné slavné strom - úplně tak se mě přiblížil na Boleslav,
kam pravidelně přicházela káma s níže zmíněným výhledem,
jeho stráž. Odsolný klubem slavné vý a zadržet
v své slavné.
- její manžel - bratr Jan Čaučí - jeho přítel o stáří
jhl přítel mohl být i příměří.
Byl tu jhl příměří mohl být i příměří. U nás v městečku
Při návštěvě slavné Boleslavě se mi vyprávějí slavné slavné
L. Čaučíková
Dobroty, kde se to mohl být o stáří výhledem Bibli.
- Na druhé před přítel mohl být i příměří.
L. Čaučíková - jhl to příměří slavné.
- U nás v městečku jhl. L. Čaučíková a slavné slavné, kde strom

Jan. Čaučí

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: Daniel Heczko

Rok a místo narození: 1958, Český Těšín

Teologické vzdělání: Slovenská evanjelická bohoslovecká fakulta v Bratislavě

Datum ordinace: březen 1988

Datum instalace: březen 1988

Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: březen 1986 – září 1987 (18 měsíců)

Datum vyplnění dotazníku: 28.11.2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

Opravdový zájem o duchovní život u mnohých členů

Očekávání na Boha po sborové krizi

U většiny členů jsem viděl „ducha služby“, ochotu pomáhat

Jaké měl sbor SLABINY:

Některé nevyřešené konflikty, hořkost

Chyběly některé generace

Řada členů se odstěhovala, takže sbor v té době měl jen 42 členů

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

Byly dobré, přátelské

Duchovní se navštěvovali při slavnostních bohoslužbách nebo výročích

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

Nevím, v té době jsem o to neprojevoval zájem

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

Bylo to ještě v totalitní době, cítil jsem od sousedů i vzdálenějších lidí nevraživost a odstup

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

Toto slovní spojení jsem ještě neslyšel

Napište, prosím vzpomínku/y (ať pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

Byl to můj první sbor, ve kterém jsem sloužil a na který mám ty nejlepší vzpomínky. Přátelství s některými lidmi přetrvává dodnes. Zažil jsem přijetí, ocenění, povzbuzení, pohostinnost, viděl jsem smíření, obnovu vztahů, živý zájem o Bibli. Fascinovalo mě jak lidé dokáží být vděční.

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: Miloslav Kloubek
Rok a místo narození: 1960 Kladno
Teologické vzdělání: Komenského evangelická bohoslovecká fakulta
Datum ordinace: leden 1991
Datum instalace: prosinec 1987
Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: listopad 1987 – červen 1994
Datum vyplnění dotazníku: 9.12.2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

Příjemné rodinné společenství se zastoupením všech generací. Lidé byli ochotní se v rámci svých možností scházet, pomáhat si, vytvářet hezké prostředí pro druhé. Snášeli jedince s různými zvláštnostmi. Uměli je mezi sebe přijmout, věnovat se jim, neuzavírali se.

Vhodná poloha – blízko Prahy, na venkově a přitom městský sbor. Mohl využít nabídku pražských sborů a pak se zase stáhnout do svého poklidu. Pěkný pozemek vhodný pro vyřádění sborových dětí, což se cenilo při dorostu, při mládeži i po nedělních bohoslužbách. Vhodný též pro kazatelskou rodinu – velká zahrada, velký dvůr praktický pro zaparkování aut, pro skládání materiálu, velké prostory v kůlnách /i když náročné na údržbu/. V dobách materiální nouze zahrada zdrojem naší obživy – tráva králíkům, záhony na pěstování, mnoho ovocných stromů. Dobrý příklad pro naše děti – naučily se tam pracovitosti a členové ve sboru měli trpělivost nás přijímat i s našimi dětmi a jejich elánem.

Štědrost sboru vůči kazateli a porozumění pro omezený finanční příjem kazatele. Členové uměli ocenit, že se jim kazatel věnuje a že povolání do služby je určitou obětí v životní úrovni celé jeho rodiny.

Sbor měl silné osobnosti, které ho pomáhaly výrazně formovat. Tyto osobnosti byly ostatními přijímány a respektovány, i když se jejich vliv nehodnotil pouze kladně.

Jaké měl sbor SLABINY:

Na každou práci byli titíž lidé, takže ochotní byli přetížení, protože se s nimi počítalo do všech aktivit.

Občas se vyskytly rušivé povahové rysy, bořící dobré dílo. Ty se však zvládaly vzájemnou láskou, snášenlivostí, někdy laskavým napomenutím nebo upozorněním. Velmi dobře v takových chvílích působila přítomnost těch, kteří viděli situaci rozumně a dovedli povzbudit ty, kteří to právě od někoho nechtěně schytali.

Jako malé společenství byl v posledních letech sbor považován za vhodný přijmout začínající kazatele. Malý sbor – tam toho moc nezkaží. To asi některým vadilo a rádi by měli zkušenějšího kazatele. Neměli však nárok.

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

Církve se navzájem respektovaly. Byly navyklé vedle sebe v pokoji žít, zvat se na pořádané akce. Lidé z jednotlivých společenství se ve městě potkávali, srdečně zdravili, měli si co říci, byli si navzájem povzbuzeni. Živé důrazy v církvích sloužily jako vzor pro druhé.

V naší modlitebně se scházelo společenství ČCE k pravidelným bohoslužbám jednou za měsíc. Bylo to v době našich shromáždění. Pravidelně se na tyto bohoslužby vypravovali i naši členové a s užitkem se na shromáždění podíleli.

Uprostřed mé služby jsme se sešli v Benátkách 3 mladí duchovní – všichni kolem 30 let věku s možností potkávat se, vyměňovat zkušenosti a sdílet se.

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

Dobré. Záleželo na duchovních, do jaké hloubky se šlo. Zažil jsem starého kněze, který dojížděl z Chotětova. Neměl jenom Benátky. Pomáhali jsme jim organizovat evropské setkání s bratry z Taize. Katolíci k nám při tom vzhlíželi jako k velké opoře a vážili si našeho nasazení. Jejich aktivní farníci se s námi bez problémů bavili, ti živější i duchovně sdíleli.

S příchodem mladého kněze se nastartovala intenzivnější spolupráce – zvláštní bylo, že se přišel sám představit a že hledal kontakty se mnou, protože prý slyšel, že kazatel CB má „ekumenického ducha“. Při každém našem setkání jsme se mohli společně modlit, stali jsme se důvěrnými přáteli a to znamenalo i sblížení obou společenství. Farář musel sice i prolamovat nedůvěru svých oveček vůči takovému sblížení, ale prosadil i ekumenickou bohoslužbu místo vánoční půlnoční mše, což byla pro mnohé oběť. Někteří ji rádi přinesli právě pro zájem o dobré vztahy. Pro mnohé se stala pravidlem účast na aliančních týdnech modliteb na začátku roku. Říkali, že se od nás učí modlit a že je spontánní modlitby velmi povzbuzují. K mému překvapení se několik jejich farníků účastnilo i přípravného kurzu před satelitní evangelizací Pro Christ 93. Stali se poradci při rozhovorech a nakonec hodnotili jako nejprínosnější, že mohli společně s námi studovat Bibli a naučit se něco víc o Bohu.

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

Benátky jsou malé město. Lidé se tam dobře znali. Církev byla proto viditelná a počítalo se s ní při obecních aktivitách. Bylo to dáno také aktivní účastí některých členů na veřejném dění. Já jsem pravidelně navštěvoval plenární zasedání městského zastupitelstva, abych byl informován o dění ve městě, což bylo kladně hodnoceno jako vstřícnost církve. Pravidelně jsem chodil řešit některé neodkladné sborové záležitosti za P.Štifterem do muzea a posléze na městský úřad. Tím mě čelní představitelé města a kulturního života v něm dobře znali, zdravili se se mnou, bavili se, zajímali o naši práci a dávali jí zelenou, když přesahovala rámec sboru směrem do města. Po revoluci jsem viděl potřebu povzbudit zastupitelstvo a podpořit ho v jeho náročné zodpovědné úloze, tak jsem požádal o možnost na jejich zasedání promluvit. Vážně mě vyslechli a v zápise se objevilo něco v tom smyslu, že „nás přišel pozdravit a vyřídil nám své poselství kazatel CB, zástupce živého Boha na zemi“. Mysleli jsme se svými programy vždy i na školy a nabízeli občas nějaké aktivity pro děti. Tím nás přijali i ředitelé obou základních škol jako partnery v úsilí o výchovu mladé generace.

Lidé ve městě přijímali vděčně, když se s nimi kazatel zastavil a prohodil pár slov. Byla to nenápadná evangelizace a pronikání křesťanské nabídky mezi lidi.

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

Říkalo se pomlouvačně na adresu sboru, že ve svých začátcích církve lákala lidi do svých řad úplatkem – kozou. Nikde to není potvrzeno, nikdo se nenašel, kdo by konkrétně mohl takové svědectví podat, ale prý to byl původ tohoto označení.

Mohlo by to souviset i s nepochopením, kdy se věřící lidé z naší církve hlásili k „Beránkovi“ – k Pánu Ježíši. To bylo nesrozumitelné a ostatní zkomolili toto označení lidově na „kozí víra“.

Mně se vždy vybaví rozhovory s lidmi, se kterými jsem se ve městě zastavil, představil jsem se jim a vysvětloval jim při řeči, že jsem kazatelem CB a oni se ubezpečovali – „aha, vy jste ta kozí víra“ a ukazovali při tom směrem k naší modlitebně. To aby jim bylo jasné, že jsme to my. Bylo to mezi lidmi běžné pracovní, ne již hanlivé, označení.

Napište, prosím vzpomínku/y (ať pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

Rád celkově na službu v Benátkách vzpomínám. Něco se vrylo hlouběji, něco se mi vybavuje nad fotografiemi, při návštěvách Benátek. Myslím na zástup těch, kteří tady už nejsou a kteří v Benátkách kdysi s námi žili, pracovali, modlili se a usilovali o čistý život. S mnohými jsem se já loučil. Je mi líto, že nevidí pokračování své práce, rád bych se s nimi potkal a nejde to. Proto si tak cením příležitostí, dokud můžeme být ještě tady spolu /i když se těším, až budeme

spolu v nebi!/. Je to obrovský přerod, když vidím dospívat lidi, kterým jsem dával požehnání jako malým dětem, viděl jsem je, jak je maminky nosí a teď je vidím, jak stojí na vlastních nohách, z dorostenců a mládežníků jsou maminky a tatínkové, sloupy sboru a práce v církvi. Z pozorovatelů církve a sousedů jsou moji duchovní sourozenci. Je to dojemné. A je to doklad toho, že práce v Božím království má hluboký smysl a že za ní stojí někdo, kdo ji vede jistěji, než to dokážou kazatelé.

Občas si vzpomenu i na krušnější chvíle, například když se stavělo ve sboru. Z necelých sedmi let působení v Benátkách jsme 4 roky prostavěli. Byla to brzda pro duchovní práci, ale muselo se to udělat. Nebyl čas tolik na lidi. Ale poznal jsem velikou ochotu lidí, kteří brali společnou stavbu za svoji zodpovědnost. Když jsem chtěl, že si pomůžeme nejdříve k dokončení svých soukromých staveb a potom teprve budeme pracovat na společném, nepřipustili to – „sborová práce se nesmí zastavit“. Bylo to hezké, ale znamenalo to také, že byl kazatel na některých brigádách opět sám. Když se však dobudovalo, byla to společná radost, bylo to účelné, mohli jsme nastěhovat další rodinu do správcovského bytu /přišli Olsenovi jako výrazné oživení/ a rozjela se misijní práce, přibyli noví lidé, o které jsme se rádi starali, i když to vyžadovalo opravdu intenzivní péči.

Někdy člověk dostal sice i ťafku. Když jsme s manželkou po sobotní brigádě šli za tmy uklízet a končili jsme dlouho v noci a teprve jsem dokončoval přípravy na kázání a to jsme měli malého Pétu a jiná maminka se přišla na stavbu podívat, posteskla si, že doma nemá muže, protože musí být ve sboru a my že se máme, protože jsme pořád spolu. Načež odešla, že jde „zakládat na mléko“ a že si potřebuje již odpočinout. Druhý den nám pak někteří vytižení členové vyprávěli, co viděli večer zajímavého v televizi. My jsme ji tenkrát nechtěli, abychom měli více času na děti a abychom mohli směřovat lépe vliv na děti.

Jednou jsem nemohl sehnat nikoho na záskok na kázání. Byl jsem zoufalý, čas už byl povážlivě nachýlený a jeden bratr odmítal, ne že by tam nebyl, ale že by byl přetížený. Už jsem nervózně poznamenal – „asi napíšu na vrata ceduli ZAVŘENO - nejbližší otevřený kostel na náměstí“. Bratr odvětil: „to bys měl moc jednoduché!“

Vzpomínám na rodinu ze sboru, kam jsme přišli gratulovat s dárkem ke kulatým narozeninám. Kolem stolu sedělo u občerstvení několik hostů, tak jsme byli usazeni na gauč. Druhně se hovořilo – ale ne s námi - a nakonec jsme se už zvedli, protože jsme usoudili, že čas vypršel a – bez nabídky domácích na občerstvení – odešli. Bylo to smutné, protože jsme usilovali o upřímné přátelství s touto rodinou, ale naráželi jsme stále na nějaké bariery.

Ale to říkám jen na okraj. Nemyslím na takové chvíle s hořkostí. Mám všechny stále rád a s některými, kterým jsme úplně nesedli, se mohu nyní velmi srdečně vítat, sdílet. Všem přeji Boží pomoc a posilu. Uvědomuji si, že se pozemské starosti na mnohé valí a že je obtížné se s nimi porovnat. Vidím, že kdo se drží Pána Boha, ten statečně překonává i obtížné překážky. Cítil jsem vždy obzvláštní sounáležitost s těmi, se kterými jsme se mohli setkávat k pravidelným středečním, pátečním, nedělním i příležitostným modlitbám.

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: Pavel Plchot

Rok a místo narození: 1971, Vrchlabí

Teologické vzdělání: ETS (VOŠ)

Datum ordinace: 27. 9. 1998

Datum instalace: 27. 9. 1998

Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: srpen 1994 - únor 2003

Datum vyplnění dotazníku: 24. 11. 2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

otevřenost pro nové formy bohoslužby, způsoby práce a služby, nebyl negativně zatížen tradicí (ve smyslu tak jsme to vždycky dělali a dělat budeme), zdravá rovnováha mezi lidmi z křesťanských rodin a těch, kdo uvěřili až v mládí či dospělosti a tedy do církve přišli až tehdy, celkem rovnoměrně zastoupeny všechny generace, řekl bych, že sbor má „dar“ vychovávat kazatele (posledních pět tam šlo ještě za studií), dobré vzájemné vztahy,

Jaké měl sbor SLABINY:

nějak si na ty slabiny nemohu vzpomenout, když jsem byl v Benátkách vnímal jsem je, ale teď je to těžší, snad by mohl být o něco více misijní a otevřený pro nové lidi, ale to se asi dá říct o každém sboru

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

fungovaly velice hezky - s katolickým knězem a husitským farářem jsme se setkávali cca jednou za měsíc ke společným snídaním a modlitbám, společně jsme pořádali akce ve městě, v lednu se společně scházeli k modlitbám během ATM, dobré vztahy byli nejenom mezi představiteli jednotlivých církví, ale i mezi členy

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

Myslím, že vztahy byly velice dobré. Během svého působení jsem zažil myslím 5 katolických farářů a se všemi jsem měl hezký vztah a i jako společenství jsme spolupracovali.

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

myslím, že taky docela dobře, kde to bylo možné, tak jsme spolupracovali, nejvíce se to projevilo asi během povodní v Benátkách, ale také při pořádání různých akcí, které byly otevřené pro veřejnost

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

V Benátkách mi řekli, že to byl hanlivý výraz, který označoval Jednotu bratrskou a nejspíš asi i protestanty obecně a vzniklo to na základě symbolu Jednoty bratrské, kde je beránek, ale posměšně jej nazvali kozou - proto „kozí víra“.

Napište, prosím vzpomínku/y (ať pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

nadosmrti mě sbor poznamenal, protože i právě díky benáteckému sboru je pro mě kazatelská služba krásné životní poslání

taky jsem si z benáteckého sboru odvedl svoji manželku, tak to považuji za velice důležité:-) obdivuji jakým způsobem sbor unesl moji nezralost a pomohl mi růst a zrát jako kazateli i jako člověku

DOTAZNÍK

Jméno a příjmení: Petr Dvořáček

Rok a místo narození: 11. 8. 1976 v Brně

Teologické vzdělání: ETS + ETF UK

Datum ordinace: květen 2005

Datum instalace: říjen 2005

Období působení ve sboru CB v Benátkách nad Jizerou: 1. 7. 2003 - ?

Datum vyplnění dotazníku: 3. 12. 2005

Prosím, odpovězte na níže uvedené otázky z pohledu Vašeho působení ve sboru Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou

Jaké měl sbor PŘEDNOSTI:

- bohatá škála zbožností
- svoboda pro nové věci a činnosti
- sbor jako domov – zázemí pro zraněné křesťany
- jistota, pevnost, stabilita
- sbor bez zbytečných vnitřních rozporů a tlaků
- hudební skupina Caritas

Jaké měl sbor SLABINY:

- určitá uzavřenost do sebe
- nemnohé kontakty s nevěřícími lidmi

Jak fungovaly ekumenické vztahy:

- velmi dobře
- pravidelné snídaně 1x za tři týdny zastupitelů všech církví, tj. CČSH, ŘKC a CB
- pořádání společných akcí pro veřejnost – koncerty...
- společný ATM

Jaké byly vztahy s katolickou církví:

- velmi dobré, na osobní rovině

Jak fungovala/nefungovala spolupráce mezi sborem a městem:

- vstřícné vztahy ze strany starosty – účast na instalaci kazatele
- pravidelné inzeráty v městském zpravodaji
- pravidelný kontakt s penzionem pro důchodce a domovem důchodců, školami
- téměř žádné společné akce s městem

Co se Vám vybaví v souvislosti s pojmem „kozí víra“:

- nic

Napište, prosím vzpomínku/y (at' pozitivní či negativní), kterou považujete za důležitou:

- určité rysy maloměšťáctví (ve smyslu negativním)
- moje první návštěva na shromáždění (byl jsem velmi mile překvapen svobodou a duchovní atmosférou ve sboru)

„Sbor novobenátecký je výmluvným svědkem Boží lásky, prozřetelnosti a věrnosti. Pokládám za svou povinnost, abych poukázal alespoň stručně na počátky a rozmach práce tohoto sboru od doby jeho osamostatnění.

Byv zvolen dne 20. května 1926 na kazatele sboru, přestěhoval jsem se do Nových Benátek v polovině srpna téhož roku, abych se o své dovolené seznámil blíže s místními poměry. Za pomoci Nejvyššího jsem se snažil provádět určitý plán, který bych mohl vyjádřiti slovy: upevnění, výchova, rozšíření.“

UPEVNĚNÍ: Začali jsme u víře v živého Boha a jeho Slova ku povzbuzení mnohých, ale i proti názoru některých počtářů. „Kroky mé utvrzují v slovu mém a nedej, aby nade mnou panovati měla jaká nepravost“, bylo přání mé i staršovstva sboru od počátku. Počítali jsme s těžkostmi. Ony se dostavily, ale my počítali také s živým Bohem a Jeho pomocí a On nám zpomáhal.

V bojích jsme byli zkoušeni u víře a podle toho, co jsme kdy přemohli v Boží síle jako sbor, vyrostli jsme a byli upevněni. Od počátku jsme si byli vědomi toho, že jen potud budeme svobodni a získanou svobodu jako sbor si udržíme, budeme-li nezávislí na lidech, ale závislí na svém Bohu, majíce za cíl Jeho čest a věčnost a užívajíce jako nejvyšší měřítko Jeho vůli. Tato zásada byla nám jako staršovstvu vzácnou a osvědčenou vůdkyní výšinami hojností i údolími nedostatků.

Nikdy jsem neslyšel bratry starší reptati pod jhem svobody. Jejich příkladná obětavost povzbuzovala členy domácího sboru a jako sbor jsme ve zmocnění Božím povzbuzovali i jiné ve víře s námi spojené bratry a sestry. Díky Bohu, pozoruji, že je sbor jako takový tou měrou duchovně i hospodářsky upevněn, že se o jeho rozmach a budoucnost nebojím.

VÝCHOVA: Od počátku jsem měl rovněž na zřeteli výchovu sebe, sboru, dětí a mládeže zvláště. Jednostranná výchova v některých rodinách našich sester majících nevěřící muže škodila dětem těchto rodin a ochromovala přirozeně vliv biblický. Díky Bohu, šli jsme dál. Hledali jsme i jiné děti a věřím, že členové naši a konečně i děti získané konali své nejlepší, aby nás bylo více, jmenovitě v hodinách náboženství.

Dobře se uplatnil způsob současné výchovy dětí s dospělými na nových stanicích. Po předchozí průpravě modlitebné a s vděčnou radostí jsme mohli postupně kromě Nových

Benátek zahájiti vyučování náboženství ve Starých Benátkách, ve Kbele, v Lysé nad Labem, v Horním Slivně. Pozoruji, že je moudré, když se děti v těchto hodinách náboženství učí současně verše, oddíly z Bible a naše písně.

Mezi mládeží jsem působil výchovně jednak v hodinách „Snahy“, které jsme mívali pravidelně v neděli dopoledne, jakož i vyučováním jazyků. Němčině jsem učil sám, francouzštině a angličtině vyučovala obětavě moje manželka. Tato práce se s pomocí Boží pěkně rozvinula, takže jsme mívali letos z jara průměrně 12 hodin kroužků týdně. Pěvecký odbor, vycházky s mládeží a delší výlety s hochy se osvědčily.

ROZŠÍŘENÍ: Ovšem, že při této práci jsme měli na zřeteli i evangelizační rozmach. Opatřil jsem si povolení ku prodeji knih a za vydatné pomoci bratra Jaruše umístili celou řadu dobré četby včetně Biblí v rodinách i knihovnách okolí.

Ve dnech Husových jsme rozšířili 1354 výtisků časopisu: „Naše vítězství“ a rozdali několik set letáků a pozvánek. Hody lásky, Vánoce i Den matek bývaly cenné příležitosti k službě misijní.

Podal jsem si žádost o povolení návštěvy vězňů u Krajského soudu v Mladé Boleslavi a u místního Okresního soudu. Ač se vlídní úředníci u soudu zde a v Mladé Boleslavi dívali příznivě na tuto snahu, žádost byla zamítnuta, poněvadž nejsme církví státem uznanou.

Mladou Boleslav jsem často navštívil. Dvě duše se tam rozhodly pro Pána Ježíše. Měli jsme tam několik shromáždění, ale pod vlivem těžkých okolností mne paní Foučková, u které jsme se shromažďovali, žádala, abychom shromáždění zatím odložili. Věřím, že Pán Bůh nezavřel dveří našemu sboru v tomto městě.

Přijav volbu v Brně, odcházím a svěřuji sbor i jeho práci svému a našemu živému Bohu s přáním, aby Duch Boží řídil i nadále tuto práci a požehnání Boží tu bylo domovem.“

V Nových Benátkách dne 15. prosince 1928

Svobodovi²⁵⁶

²⁵⁶ SACB v Benátkách: *Pamětní kniha*, Václav Svoboda, 1928.

ABSTRAKT

SMIKOVÁ, A. *Dějiny Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou s přihlédnutím ke kontextu doby*. České Budějovice, 2006. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce: doc.ThLic. Martin Weis, Th.D.

Diplomová práce na téma „**Dějiny Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou s přihlédnutím ke kontextu doby**“ se zaměřuje především na čtyři následující oblasti: historie Církve bratrské, historie města Benátek nad Jizerou, historie Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou a popis kazatelů, kteří působili v Církvě bratrské v Benátkách nad Jizerou. Časově tato práce spadá do období – druhá polovina 19. století až konec 20. století.

Nejprve je probírána historie Církve bratrské obecně – vznik, vývoj, hledání výstižného názvu, diakonsko-sociální práce, těžká období, apod. Dokreslující téma tvoří historie města Benátek nad Jizerou. Stěžejní problematiku, čímž je historie Církve bratrské v Benátkách nad Jizerou, nám přibližuje další část. Tato kapitola umožňuje vhled do oblastí jako jsou: počátky scházení Jednoty českobratrské v Benátkách nad Jizerou, získání vlastní budovy, období komunistického útlaku, sborové problémy, ekumenické vztahy, misie a mezinárodní spolupráce. V poslední části nahlédneme do života kazatelů, kteří v Církvě bratrské v Benátkách nad Jizerou působili.

Klíčová slova:

Církevní dějiny

Církev bratrská

Benátky nad Jizerou

Druhá polovina 19. století až konec 20. století

ABSTRACT

“The History of The Church of the Brethren in Benátky nad Jizerou with Regard of the Context of the Analysed Period” primarily focuses on four areas: (i) history of The Church of the Brethren in general; (ii) history of Benátky nad Jizerou; (iii) history of The Church of the Brethren in Benátky nad Jizerou; and (iv) The Church of the Brethren preachers in Benátky nad Jizerou. The dissertation covers the time from the second half of the 19th century until the late 20th century.

First of all, the history of The Church of the Brethren is described in general – the establishment, growth, looking for a suitable name, deacon-social work, difficult periods, etc. The history of Benátky nad Jizerou comes as a background. The key topic, the history of The Church of the Brethren in Benátky nad Jizerou, is mapped out in the following chapter that provides historical insights into numerous areas, such as the first conventions of Czech Brethren Union in Benátky nad Jizerou, the process of getting their own building, the period of communist oppression, the congregation's problems, ecumenical relations, missions and international cooperation. The last chapter briefly describes the lives of The Church of the Brethren preachers who lived and worked in Benátky nad Jizerou.

Key words:

Church history

The Church of the Brethren

Benátky nad Jizerou

From the second half of the 19th century until the late 20th century